

Polydorus Vergilius

Proverb. Libellus.

Z KSIĘGOZBIORU
IGNACEGO BERNSTEINA

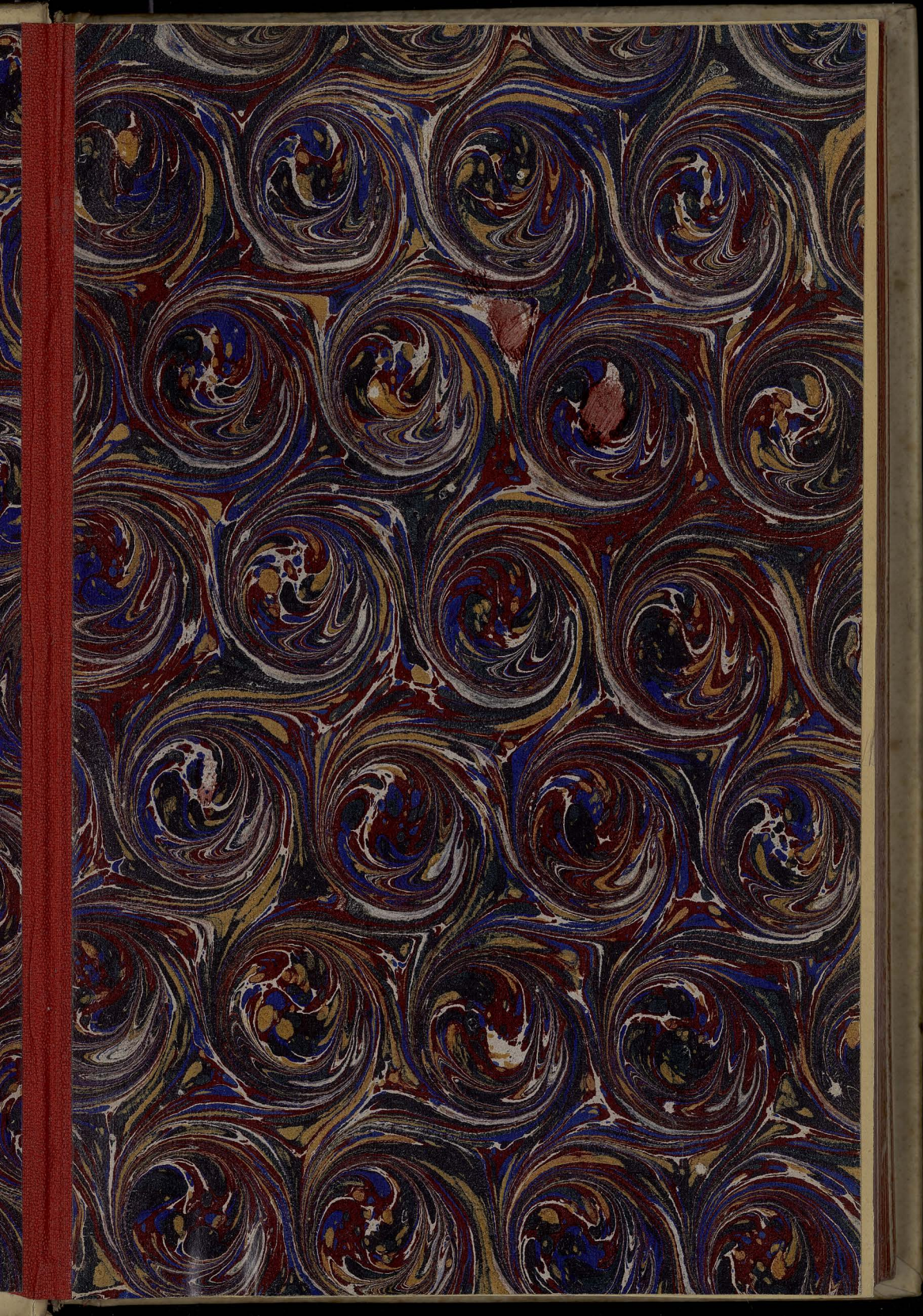
w Warszawie.

N° 1219.

Mag. St. Dr.

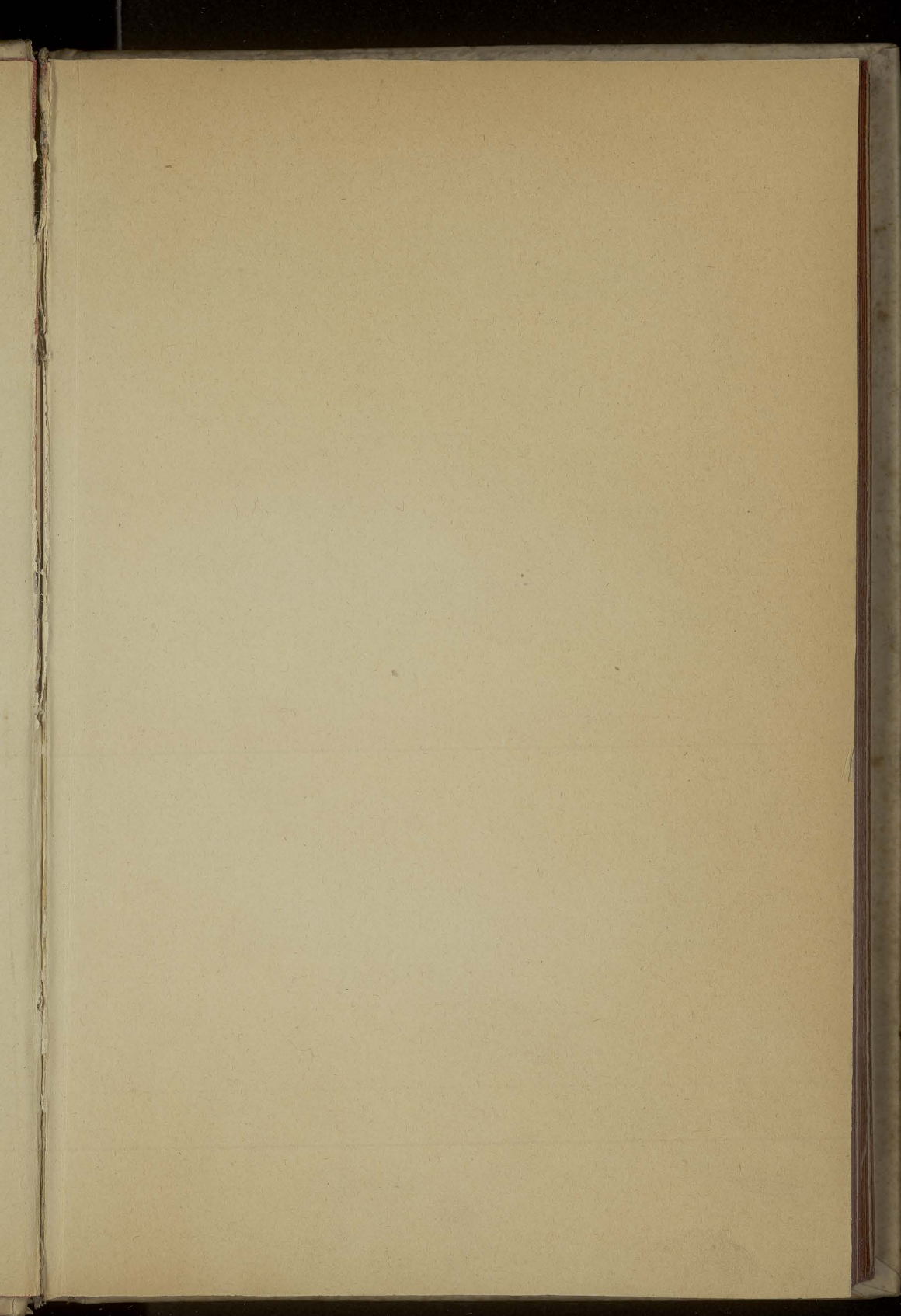

1219;

HC 16011

BM 473 (IA 23518)

^{8 m.}
Canteius: fossa. plinius: at secundo bello punico: obsidionem
equus. ad plinium: ut. plinius
fossa

171

PROVERBIORVM LIBELLVS.

Polydori Vergilii ad librum suum Epigrāma.

u Ade liber genio Guidi suffultus & aura
Recto ad feltranos tramite curre lares.
Siquem (præmoneo) tetricam subducere frontem
In te nasutum Rhinocerotæ uides:
Aut tristis ronchos effundere sæpe repandis
Naribus & miro uerba canina modo.
Ne timeas: illi te displicuisse iuuato:
Esse cui gratus: si malus ipse fores.
Sis grauis huic ergo simul inuidiosus & asper:
Ast aliis quæso iam bonus usq; fies:
Ipete sic Dominum: quo non est doctior alter:
Aut armis maior nec pietate fuit.
Qui te magne Cato uel te grauitate Camille
Præstat Nasicam uel probitate pium.
Indy te uel Cæsar tibi nec clementia maior:
Qui (fateor) sæuis hostibus æquus eras.
Huic igitur placeas: te hic amet foueatq; clientem:
Cuius ubiq; sacro numine tutus eris:
Icitus: excipiet: raptum nunc curre libelle
Ad Dominum: licet haud nobile munus eas:
Non hic agenoreas miratur nanq; lacernas:
Suspicit ast tantum: qui ualet ingenio.

Polydori Vergilii Vrbınatis Præſbyteri ad Illuſtriſſimũ
Principẽ Guidum Vbaldum Vrbini Ducem præfatio.

Roezeni Atticæ r̃giõis (ſicutia Plutarcho ac
cepim⁹) populi at̃q̃ſſimi Neptūnum ſūma
religiõē coluere: & ei⁹ quoniā Dei tutelæ eo
rū ciuitas dedicata erat: huic fructuū p̃mitias
offerebāt. Ego uero Guide Princeps Illuſtriſſime quū tuo
itidē genio ciuitas noſtra dicata ſit: Feltrioq; Numine ſer
uata diuq; tuta demū incolumis exiſtat: merito egdē tanq̃
ip̃ius grauiffime repræhendendus fuiſſe: uel tu mihi iure
ſuccenſuiſſes, ſi hunc prouerborum libellum noſtri pri
mitias ingenii (qualiſcūq; ſit) editurus: nōnullis amicis ſa
ne doctiſſimis ſuadentibus: & imp̃mis Pollione meo Va
dio uiro erudiſſimo: Nomini tuo non cōſecraſſem. Fu
turum enim erat: ut illud facile diceret: ideo me tibi dica
re noluiſſe: uel quia ignorare; q; Latia academix p̃nceps
eſſes: atq; quātum ſemper tu paternis uestigiis in hoc ue
luti cæteris in rebus maxime inſiſtens: cum Octauiano il
luſtriſſimo patruo tuo ingeniis fauiſſes: uel quia in te in
gratiſſimus forem. Quippe qui de me & ſi plurimū be
nemeritus pinde ac patruus tuus: nunquā tamē nos: pa
renrem: fratremq; noſtrum & honoribus ampliſſimis or
nare: & maximis beneficiis afflicere conqueiſti. Quan
quā ne nimia quidē hac re meritorum tuorum partē aſſe
qui me poſſe confido. Verum aliquid omnino mihi præ
ſtitiffe uidebor (quādoquidē parē gratiam referre non li
cet) ſi huiusmōi ſaltem munuſculis tibi quilōge pulchri
us ditare q̃ ditescere ducis: gratiam habere oſtēdero. Cæ
terum dicet quiſpiam lucubrationunculas noſtras haud du

bie humiles nō perinde dignitati tuæ congruere. id tam
& si peringenue fateor: nihil eo tamen ueritus sum: quin
illæ ipsæ tibi Guide Princeps gratissimæ existāt. Has enī
Principibus inscribendi mos uetus est: nec interest: qua
materia sint: modo non obscæna. Q uando ea litterarum
dignitas semper fuit: ut dicari eas sibi principes ac Reges
& gloriosū & honestum putarent. adeoq; nullum genus
fastiditum est: ut Iulius Pollux ad commodum Cæsarem
de grammatica. Oppianus ad Antonium de piscibus: Vi
truius ad Augustum de architectura scripserint. Verum
hoc opusculum si admodum tenue est: non eo minimi la
boris fuit: aut prorsum inutile. Nam quum huiusmodi
prouerbia primum a uiris tum sapientissimis dicta: tum a
rerum natura orta: mox a scriporibus passim usurpata ī
ore fere omnium uersari: nec omnino itelligi: animaduuer
terem: sub hisq; pariter aureas (ut ita dicam) sentētias: ac
præcepta haud quaquam mehercule negligenda contine
ri mecum ipse pensitarem. non absurdum uisum est: hæc
pauca ex latinorum auctorum monumentis: & græcorū
quorundam qui in latinum uersi sunt: sparsa in unum col
ligere: Quibus subinde collectis maior profecto eorum
sensus abstrusos explicandi superfuit labor. Q uod: ut
melius efficerem: pro uirili operam dedi: Et unde nata
sint: & quare in prouerbia cesserint: ex auctoritate uete
rum scriptorum docere. quorum etiam obiter non nul
la loca partim correximus: partim enodauimus. Q uan
quam nec inficias eo: ex his quædam in aīlam quam ipse
rettulerim: sententiam uerti posse. Sed mihi satis fuit
propriorem reddidisse sensum. Nec præterea ignoro quos
dam fore: qui me præmultitudine huiusmodi prouerbio

rum quæ quum in latinis tum in græcis exemplaribus in-
scripta sunt: pauca admodum nostro opusculo inseruisse ac-
culabūt. quod omnino in me perperam facient. Nam quæ
apud græcos multa reperiuntur (his enim ualde ipsi oble-
stantur) non me preterit: Sed nos (ut diximus) non ex
græco in latinum uertere: uerum in latinum translata in
unum redigere polliciti sumus. Ex latinis autem scriptori-
bus non parui profecto negotii fuit colligere: quum si qui-
dem ad nullum certum auctorem qui de his antea scripse-
rit: me conferre potuerim. Quare nobis necessum fu-
it. more apud singulis floribus insidere: atque quod onus cōficere
mus. Potuissem ego in super ut grande opus absouerem:
dicta multorum uirorum memoratu digna quemadmo-
dum Thaletis: Socratis Solonis referre. Sed illa ipsa ta-
men (licet fieri possent) non fuissent proueria: quæ di-
cuntur quasi communia omnium uerba. Quare non au-
sim tantum mihi arrogare. ut proueria esse traderem:
nisi quæ ab auctoribus quorum fidem obstrinxi. ita pri-
us nuncupata reppererim. Hæc itaque (quod pars sit) le-
ctitando a me obseruata sunt: quædam etiam a Pollione
meo. Tu uero Guide Princeps Illustrissime accipe quæ so-
hilari uultu hoc a me opusculum frugum mearum primi-
tias (deinceps enim maturiores fructus capies) ueluti pi-
gnus & monumentum meæ erga te Inclitumque Patrum
tuum obseruantia: munus haud quaquam præciosum: sed
quo nullum præciosius a Polydoro cliete accipere posses.
Quod si tibi non iniucundum fuerit. putabo equidem
& me operæ pretium fecisse: & te Tâto Vindice fretum ab
omni prorsus obtrectatione tutum fore:

Vale.

**Polydori Vergilii Vrbinatis Præsbyteri Proverbia
Libellus incipit.**

Homini homo Deus:

Rouerbium hoc a Plinio libro secūdo capi-
te septimo refertur: a græcis utiq; ita dicenti-
bus sumptū. ἀνὴρ ὁτιος ἀνὴρ ὁτιος ἀνὴρ ὁτιος
hoc ē Homini homo deus. Quale Vergilia
num illud: Deus nobis hæc oia fecit: Nam-
q; erit ille mihi semper Deus. Cicero libro de natura deo-
rum primo. Sed nolo inquit esse longior: Ita concludam
tamen beluas a barbaris propter beneficiū consecratas.
Et Seneca ad Lucilliū epistola. xcv. Magna sæculi laus est.
si homo mansuetus hominem adiuuet. Huius igitur ada-
gli sensus ē: q; inuicē sibi homines prodesse debeāt: a quo
nostrum opusculum placuit potissimum auspicari: ut in-
teligant primum legentes: quantum ab homine alienum
sit: homini iniuriam facere: pestem aut ullam ab eo profi-
cisci. Quare ego omnibus ueluti mihi fauentibus aliquā
to liberius huiusmodi prouerborum sensus eliciendi mu-
nus obiui.

Mutuum muli scabunt.

**Pud Aufonium in Epistolis prouerbium istud
a usurpatur: quod haud ualde superiori ab simile est**

Sensus enim significat tradere sibi operas tuas: & par pari rependere. Nam quum muli soleant sese uicissim defricare & scabere, merito in cōsimili remuneratione & taliois æquilibrio hoc prouerbio utimur. Adriā (quod non longe ab re est) iocus balnearis innotuit, qui plures olim senes euocari iussit: & alium ab alio inuicem defricari, quū illi se marmoribus attollerent: ad liberalitatem p̄n-

ripis prouocandam. qui ueteranum quēdā seruis & sumptibus donauerat. qui se in balnea marmoribus destrin-
gebat: propterea q̄ seruum non haberet.

Res ad Triarios rediit.

r Es ad Triarios rediisse prouerbio icrebuit: quū laboratur. Etenim post hastaros ubi ordinibus exercitus instructus erat. pugna ad principes sen-
sim ueniebat. si apud principes quoq; haud satis prospere esset pugnatum: paulatim certamen ad triarios refereba-
tur: in quibus suprema spes sita erat. Auctore Līuio libro octauo. ab urbe condita.

Optimum est aliena frui infania.

u Etus & elegans ac (ut ita dixerim) aureū adagi-
um est: significat enim pulchrum esse (quemad-
modum Marcus Tullius docet) ab aliorum er-
ratissimā uitam in melius instituere. Nam tunc aliena frui-
mur infania: quum illa nobis documento est. Vnde Plau-
tinum illud: Feliciter sapit is: qui alieno periculo sapit. &
Anneus Seneca in prouerbiis ex uitio inquit alterius sa-
piens suum emendat: ex quo factum est hoc prouerbium.
Optimum est aliena frui infania. quod a Plinio scite usur-
patur: hisce uerbis libro decimo octauo capite quinto di-
cente Optimumq; est (ut uulgo dixere) aliēa infania frui
quod nos semper meminisse decet.

Cū mortuis non nisi laruæ luctātur.

p Lāncus: quum audiuiisset Asinium Pollionem
orationes aduersus se parare: quas ipso mortuo
ne respondere posset: uel ipse Asinius uel filius
eius ederet: dixit cum mortuis nō nisi laruas luctari: quod
quidem exemplum uice prouerbiū Plinius in sua præfatio

ne rettulit: ait enim: Nec Plancus ille pida dixit cū mortu-
is non nisi laruas luctari. Laruæ enim dicuntur noxiæ infe-
rorum umbræ: quibus cum mortuis nobis tantum res ē.
quod prouerbum in eos est. qui obtrectatiōe alienæ scien-
tiæ defunctos calumniando scriptores: famam sibi aucu-
pantur. quo (ut Martialis inquit) admonemur ducere il-
los improbe facere: qui & in alieno libro ingeniosi sunt: &
in demortuos sæuiunt.

Quod supra nos: nihil ad nos.

Actatius Firmianus libro diuinarum institutio-
num tertio capite uigesimo: quum eos sceleratos
appellat: qui arcana mūdi & hoc cæleste templum
prophanari impiis disputatiōibus quærent. aliquid ergo
inquit Socrates habuit cordis humani. qui quum intelli-
geret hæc non posse inueniri: ab eiusmodi quæstionibus
se remouit. Vereorq; ne in eo solo: multa enim sunt eius
non modo laude digna: sed etiam reprehensione dignissi-
ma. in quibus fuit suorum simillimus. ex his unum eli-
gam: quod ab omnibus sit probatum: celebre hoc pro-
uerbium Socrates habuit: quod supra nos. nihil ad nos:
supple attinet. quo nos non eo quidem modo: (est enim
falsum) sed hoc decenter uti possumus: quum ea: quæ no-
stras uires excedere uidentur: mente cōsequi nequimus:

Isthmum Fodis.

i Sthmos ea terræ angustia appellatur quæ inter
duo maria Aegeum & Ionium conclusa est. Cu-
ius strictura quinq; M. passuum interuallo cō-
stat: qui non sine longo & ancipiti nauium ambitu transi-
ri potest. Quam ob causam (ut Plinius libro quarto ca-
pite quarto tradit) perfodere e nauigabili aluco angustias

tentauere: Demetrius Rex: Dictator Cæsar. C. princeps:
Domitius Nero: infausto Jut oïum patuit exitu (iccepto.
Hinc quū quēpiā aliqua in re frustra laboratur: eē pro
uerbialiter significare uolumus: Isthmum fodis dicimus.
quasi q̄ id factu p̄difficile sit.

Rana Scriphia.

p Linius libro. viii. capite. lyiii. ait: Mutæ sunt et ranæ
in Scripho insula. quīs mēdosi codices nō ranæ: sed
cicadæ habeāt. quod nō cōuenit: quū illic de ranis sermo
sit. Vnde prouerbiū manauit: hoc ē Rana scriphia in eos:
qui plus nimio taciturni sunt. Asinus ad liram:

h Acc. M. Var. uerba sunt i satyra: q̄ testamētū i scribit:
ab Aulo Ge. li. iii. ca. xvi. repetita. Ille. n. ingt: siqs mi
hi fili⁹ un⁹: plures uē i decē mēlib⁹ gignunt. i. i. si erūt ohoi
λύποι. hoc ē asini ad lyrā: ex hæredes sunt. qd i hoies ido
ciles ē: & disciplinæ oīs exptes. pinde ac ē asinus ad musi/
cā capescēdam. Idē Acci. quod Titii.

Iusdē Var. idē Geli. p̄notato cap. uet⁹ prouerbiū eē p
dit. nā ille ait Accio: idē q̄ Titio ius esto apd me. qd
Adagiū hoc ē idē Acci qd Titii de reb⁹ inter se nihil
distantibus dicitur. Perdere Naulū stultum ē:

m Arinis mercatoribus sumpta ē metaphora: q̄ quū
nauigāt: si minus q̄ cupiūt: lucrari possunt: studēt
ut saluē recupent. ex mercibus uendendis q̄tum pro
uectura (naulū. n. uecturæ p̄tium ē) nauali soluerūt. Hinc
ortū est prouerbiū p̄dere naulū stultum ē in eū: q̄ quum
multa aīserit. reliqua et p̄dere uelit. Vnde Iuue. hoc usur/
pās Saty. viii. ait furor ē post oīa p̄dere naulū. & Oui. obsi
stere fatis nemo potest. dānis addere damna nefas.

Lupum auribus teneo

3
Oc uet⁹ adagiū a græco fluxit. dicūt. n. illi λυκον
h τῶν ὀτων χῶ. hoc est lupum aurib⁹ teneo. qd apd
Terē. in phormiōe amator in periculo collocatus
ūsurpauit Tyberi⁹ Cæsar quoq; hoc idē tidem Trāq. aucto
re utebat. postremo Hierony. scribens aduersus Ioannem
origenistā: ait nūc uero q̄si auribus lupū apphenderis: nec
tenere potes: nec audes dimittere. Nā pp auriū exilitate; lu
pi haud retineri possunt. de quo ēt. M. Var. in. iiii. de latia
ligua meminit qd in re ācipiti piculosaq; dici solet. q. n. au
ribus lupū tenet: nec eū dimittere audet: nec sine piculo te
nere potest. a quo haud ualde illud discrepat:

Inter saxum & Sacrum sto.

a Pud romanos q haud quaq; minus religiōe q armis
cateris gētib⁹ p̄stiterūt: mos uet⁹ erat. ut cū foedus
cū qbuldā populis iniret: teste Liu. ab urbe cō. & Fenestel
la de magistratib⁹ romāis hoc pacto facerēt. ducebāt porcā
ad cōfinia: ubi cōstitutā sacerdos fecialis saxo feriebat his
uerbis utens. Q uemadmodū hāc porcā saxo feriā: ita ful
mie a loue optio maxio feriā is: q hoc sanctū foedus frege
rit. his poratis: porcā saxo feriebat. ex quo haud inelegāter
i. cū puerbiū uēit. q i piculo cōstitutus ut dicat: inter saxū
& sacrum sto. pinde ac porca manet: anteq̄ a Sacerdote feria
tur. de quo Plau. i. captiuus meminit. ubi ait iter sacrum &
saxum sto: Inter os & offam multum interest.

Erfus græcus est: auctore Ge. li. xii. cap. xyi. πολ

u λῶν ἑταῖρον ἐχέει κίλικος καὶ χεῖλεος ἀκροῦ. hoc
est multa cadūt iter calicez' suprēmaq; labra: hoc
ueteres: q̄ breuissime dicerē solebāt: iter os & offaz. qd signi
ficat nō eē de futuro nimis sperādū. idē ēt locum habuisse
hoc puerbium tradūt. q uir quidā ætate grādæuus dū ui

neam plāaret: a uicino per derisum interrogatus est: cui uineam sereret? qui quum sibi serere respondisset: ludibrio habitus est: perinde ac impossibile foret: eum tamdiu uiuere: ut mustum ex ea gustare posset. Vidit tandem senex ex ea uuas: afferriq; sibi præturos aliquot racemos & premi iussit: uicinum præterea accersiri: cui calicem multum plenum manu ostendens & iam pene ad mouens oris: putasti ne inquit uinū me ex uinea quam te spectante plantauisti: gustaturum? Inter hæc Anhelus puer accurrit descendisse in uineam aprum nuntiat: uasq; uastare. Senex de posito calice in uineam properat. comitantur eum uicinus & puer: aprum prosequuntur. qui facto in senem impetu: eum necat. Sic quum calicem iam fere labiis ad motum gustare non potuisset: locum prouerbio dedit. non autem ille uenator: ut imperiti quidam diuinare conati sunt.

Ille Homo habet equum Seianum.

Rouerbium est teste Gelio Libro Tertio capite
p nono Noctium Atticarum de homine infelici ac calamitoso. Cuius hæc ratio est. Cn. Seius equum habuit natum Argis: quem fama erat: progenitum esse ex equis: qui Diomedis thracis fuerunt. quosq; Hercules Diomede occiso Argos perduxerat. hunc magnitudine inusitata fuisse: ceruice ardua: colore phoeniceo: flaua & comanti iuba: cæterisque equorum laudibus insignem. Verum tamen ea fortuna. ut quisquis eum possideret. is cum omni domo: familia: & fortunis in perniciem deduceretur. Itaque ferunt Cneium: Seium primum eius dominum a Marco Antonio capitis damna

4
tū miserabili supplicio uitā fuisse. Eodem tempore
Dolobellam Consulem in Syriam proficiscentem fama
eius equi permotum Argos diuertisse: emisseeq; sestertiis
centum milibus. Sed ipsum mox in Syria bello civili ob
sessum: atq; interfectum fuisse. Deinde eundem equum.
Caium Cassium. qui Dolobellam obsederat: adduxisse:
quem Cassium postea uictis Parthis: fusoque exercitu suo
miseram mortem oppetiisse manifestum est. deinde An
tonium post interitum Cassii par ta uictoria nobilem il
lum equum requisuisse: & mox eo potitum: uictum: atq;
desertum: detestabili exitio interiisse. eiusdem quoq; sen
sus est.

Tolosanum aurum possidet.

o Ppidum Tolosanum in terra (ita enim Gelius eo
dem libro tradit) Italia. Q. Cepionem cōsulem
quondam diripuisse cōstat. in cuius templis quū
multum auri fuisset inuentum: quicunq; ex ea praeda au
rum attigit: cum misero ac crueiabili exitu periisse man
festum est. At tibi Guide Princeps exercituq; tuo non sa
crilegiū (ut Terētio Varroni: ut. Q. Cepiōi creditū est)
aliud ue ppetratū scelus cladē ullā afferet: qui (ut par est)
tātō opere uictrices militum manus (Secundæ enim res:
ut uerissime Crispus prodit: sapientium etiā animos fati
gant) a rebus sacris abstinentissimas seruas: qui militarē
disciplinam a Federico patre: qui suarum rerum gestarū
splendore facile Imperatorum omnium gloriam nō mo
do æquiperauit. uerum mehercule ualde superauit: tra
ditam pari seueritate & indulgentia pro loci: pro tempo
ris: opportunitate regis. qui deniq; militem ruum armis
tantū intentum esse facis. Scis enim optime Imperator

uires armis constare. quæ ubi a recto itinere desciverit: se-
se oppressuræ sunt: nisi opprimantur. Cæterū Iustinus li-
bro. xxii. Tolosam urbem Galliæ nō Tolosanum in italia
oppidum (ut in gelianis codicibus scriptum est) (hisce uer-
bis appellat. Tetolagi iquit quum in antiquā patriā Tolo-
sam uenissent: cōpræhensiq; pestifera lue essent: non pri-
us sanitatem recuperauere: q̄ auruspicum respōlis mōiti au-
rum argentumq; bello sacrilegiisq; quæsitū in Tolosensē
lacum mergerent quod omne magno post tēpore Cæ-
pio romanus cōsul abstulit. fuere auri pōdo. c. x. milia ar-
genti pōdo quinquies decies centum milia quod facile gi-
um causa excidii Cepioni exercituq; eius fuit. Iustin⁹ ha-
cenus. Strabo aut libro Geographiæ. iiii. de Tholosa cū
Iustino conuenit. Thesauros uero (sic in codicibus legit)
Scipionē: non Cepionē diripuisse tradit. Verum (ut obi-
ter locū corrige (quamuis semidocti quidam hæc duorū
auctorum uerba inter se dissentire contendat: mihi maxi-
me consentiunt. Loco enim Scipionē proculdubio Cæ-
pionem legendū est. de Tholosa Martialis itidē libro deci-
mo mentionem facit.

Vbi Amici: ibi opes.

q Voniam diuitiæ bona ualitudo: potentia: ho-
nor: uoluptas: & his similia caduca & incerta
sunt: & nō tam in nostris cōsiliis q̄ in fortunæ
temeritate posita. Amicitia autem quæ a Lelio
diuiarum humanarumq; reg. cum beniuolentia & chari-
tate summa consensio diffinitur: omnibus rebus huma-
nis antepōnitur. quippe qua nihil in uita mortalium utili-
us aptiusue (id. n. multis constat exēplis) est: quā admo-
dum. M. Tullius perspicue i Amicitia demonstrat: ubi Am i

etia inquit plurimas res cōtinet. quo quo uerteris p̄sto ē
nullo loco excludit: nunq̄ in tēpestiua. nunq̄ molesta est.
Itaq; nō aq; nō ignis nō aer (ut aiūt) plurib⁹ locis utimur
q̄ amicitia. Hinc teste Plauto uetus fluxit prouerbiū:
Vbi amici: ibi opes. qui uerum est ait uerbum quod me-
moratur. Vbi amici: ibidem opes: Et Fabius Quintilia-
nus libro quinto de hoc itidē meminit. ad quod Maria-
lis haud dubie respexit illis uersibus in libro quinto Ex-
tra fortunā est q̄quid donatur amicis. Quas dederis so-
las semp habebis opes. Vnde Salustianus Sylla apud lu-
gurchā sciēter ait Nulli unq̄ hominū satis fuit amicorum
Titus quoq; uespasianus (ut testis est Trāquillus) recor-
datus quondam super coenam: q̄ nihil cuiquā toto die p̄-
stitisset: memorabilem illam meritoq; laudandā uocē edi-
dit. Amici diem perdidit: quæ modo passim eruditorum p̄-
conio celebrātur. Caueant itaq; omnes præsertim princi-
pes (ut tu Guide facis) ne perdant amici diē. Scipio æmi-
lianus huius fortasse non immēor prouerbii cuius in hoc
Titus uidetur uestigia imitatus: studebat non prius e so-
ro discedere q̄ aliquem ex aduentibus familiarem sibi at-
q; amicum quo uis pact⁹ effecisset.

Affore Ternēsæum Genium:

e Vthymus poeta semper olympiæ uictor ait Pli-
nius libro septimo capite. xlvii. Cæterum uetus
lectio pycta id est pugil non poeta habet. is in lo-
cris Italiæ qui Epizephyri cognōiant: ortus Astyclæo pa-
tre: uel (ut indigenis persuasum est) Cæcino Amne ge-
nitus qui loeros a rheginis diuidit. hunc semela Thasio
theagene uictum Pausanias tradit: non iusto quidē certa-
mine: sed circumuentū dolo. unde nec Theageni decre-

rus honoris: sup dānat⁹ ut multā noīe talētū Euthymo
repraesentaret. demū Euthymus in Italiā reuersus post
octauam & septuagesimam fere olympiadem Temesam
uenit: Genium loci: quem Vlixis comitem fuisse ab oppi
danisq; quia Virginem stuprasset: interemptum ferebāt
ob id uagari laruas eius: & nisi placarentur: quotannis
oblata uirgine crassari solitas: & perniciē afferr omni æta
ti ac sexui: compescuit. Liberata: quam deuouerāt puella
in matrimoniumq; deducta: uixisse per q̄ diu: alioq; q̄ cæ
teri mortales solent: modo humanis excessisse. Cæterū ut
proverbii sensus tandem reddatur: his Aeliā auctoritas
addatur: qui octauo suæ historiæ libro ita inquit Euthy
mus locrus ex Italia p̄cta inclytus & robore insigni fuit
lapidem gestabat ingenti magnitudine: qui locris ostēdi
tur: & Temesæum Heroa quod cuique per uim abstulez
rat: reddere coegit: etiam cum fœnore: ut inde natum sit
adagium iis: qui sordidos & iustos quæstus faciūt: Affo
re Temesæum Genium: de quo Strabo etiam libro se
xto geo. meminit.

Totidem nobis hostes esse: quot seruos:

Ratextatus apud Macrobiū libro Saturnali
p um p̄mo: q; cum seruis com iter agendum: & eo
rum consilium nō omnino sit contemnēdū: uer
ba facit: aduersusq; Euāgelīū ita īquit: Tu modo uiue cū
seruo clāmēter: comiter quoq; & in sermonē illum: & nō
nunq̄ in necessarium admitte consilium. Nam & nostri
maiores omnem dominis inuidiam: omnemq; seruis cō
tumeliam detrahētes: Dominum patremfamilias: seruos
familiares appellauerunt. Colant ergo te potius serui tui
(mihi crede) q̄ timeant. Vnde putas arrogantissimum il

lud mānasse prouerbiū. q̄ iactatur totidē nobis hostes el
se: quot seruos. nō habemus illos hostes: sed faciū⁹. quū
in illos superbissimi: cōtumeliosissimi: crudelissimi sumus
de quo etiam Seneca epistola. lxxvii. ad Lucillum memiz
nit.

Video ursam parientem.

Votiens longo quēpiam temporis interuallo
q̄ uel admodum raro uidemus: dicimus puerbiali
rer Vrsam parientē uideo. Est. n. teste Pli. li. viii.
cap. xxvi. nihil quicq̄ rarius hoīes q̄ parietē uidēt Vrsam.

Sardi Venales.

Iberius Sēpronius Gracchus auctore Pli. de ui
t ris illu. altero cōsulatu sardinia domuit. ex eaq̄ tā
tū captiuorū adduxit: ut longa uēditione res in p
uerbium uenerit. Sardi uenales. quo utimur. quum plus
nimio res in moram trahuntur.

Tantaleum poculum libemus.

Hilippus Beroaldus uir utiq̄ mēoria nra erudi
p tissimus ex Philostrato enarrās illū Hieronymi
locū uulgarissimū in liminari pagia ueteris instrū
ubi ille ait ut larchā in throno sedētē aureo & de Tantalī
fonte potātē audiret docentē: ita differit. larchas apud In
dos phōrū princeps ē. penes quē tātali statua subscriptio
ne notata est. iiii. cubitorū longitudinis: q̄ similis propinan
ti phialam porrigit. in quam humor distillat incorruptibi
lis. ex hoc Tātali poculo soliti sunt bibere indici philoso
phi: anteq̄ somno indulgeant: iugem humorē p inde fun
dente. ac si ex fonte scaturiret. ē aut amicitiae firmandae cā
huiuscemōi cōpotatio apud indos inuēta: qui ministrum
eius faciūt pocillatorēq̄ Tantalum. propterea q̄ hic ami
cissimus mansuetissimusq̄ erga hoīes habitus est. hoc. n.

larchas

b

puerbiū: quū ad amicos amicitiaē cōfirmādaē cā scribim⁹
usurpare desēter possumus. Ille hō agit qđ cāis in ægypto

p Ost mutinensem fugā q̄rentibus quibūdā qđ age-
ret Antonius. familiaris eius urbane quidem respon-
disse fertur: quod Canis in ægypto: bibit & fugit. quoniā:
teste Macrobio Saturnaliorū lib. ii. Plī. lib. octauo in illis
regiō:bus cōstat Canes raptu crocodillorū exercitos curre-
re & biberē. quo puerbiū loco uti possumus in eum qui me-
tu percussus illinc quo se receperat: raptim aufugit.

Repetita Crambe.

i Vuenalis Satyra. vii. ita scribit Occidit miseros Crā-
be repetita magistros. Vbi Pollicianus: uir equidem
sagacissimi ingenii græcū prouerbiū poetā expressisse af-
firmat. quod est.

quo significatur
q̄ bis posita Crambe mors est. Crābe aut brassicæ genus
ē. idq̄ expressit: ut fastidiū repetitæ sæpe controuersiæ no-
taret. quū uulgo quoq̄ recalsacta brassica iā in prouerbiū
fastidii concesserit. nos aut eo uti possumus: ubi aliqd sæ-
pius repetitum nobis fastidium parit. Hō bulla ē.

b Villas post cæteras significatiōes: etiā appellamus ru-
mores illos: qui in aqua p̄cipue cū bullit: repēte excitā-
tur & repēte euanescent. Vnde illud notissimū ac proba-
tissimū apud Varronem lib. de re rustica primo prouerbi-
um legimus. Hō bulla est. Nulla certe fieri uerior compa-
ratio potuit ad uitæ humanæ fragilitatem ostēdendā. Su-
mus. n. similes bullæ fluxi & momento caduci.

Indoctos a musis atq̄ gratiis abesse.

q Vintilianus institutionū oratoriārū li. ii. quū de mu-
sicæ & eius laudibus loq̄turi ita inquit. Vnde etiā ille
mos: ut in cōuiuuiis post coenā circūferetur lyra: cuius quū
se impitū Themistocles cōfessus eēt (ut uerbis Ciceronis

utar) habit⁹ est indoctior deniq; i puerbiū usq; græcorū
celebratū ē. Indoctior a musis atq; gratiis abesse. quo no^s
admonemur nō litterarū studiis tantū: Sed certe rex oīū
artiū discipis p uirili opaz quoad uiuim⁹: ipēdere debere.

Prius testudo cursu præueniet leporem.

g Ræcū puerbiū est

hoc ē prius testudo cursu præueniet leporē. quod in
de tractū ē. nā testudo lēte incedit. lepus at habita tā parui
corporis proportions ratione: oīum fere aīaliūz uelocissī
mus est. unde qdaz a pedū leuitate sibi nomē uēdicasse uo
lunt: id q̄q; Varro teste Ge. li. i. ca. xyiii minime pbat. quū
itaq; ipossibile sit testudinē cursu puenire leporē. de his q̄
factu difficilia sunt: huiusmodi puerbiū dī. Altez de dasy
pode id est lepore apud græcos puerbiū extat: quod est.

Lepus Carnem quærit.

g Rædicunt

.hoc est le

pus carnē quærit. quod de iis dī. q ab alio quærit:
quæ in se hñt. quēadmodum lepus si carnem quæreret: q̄
maxime abundat. Scribit enim Aristoteles dasypodem ti
midum animal oīum p dæ nasci solū supfoetare: aliud edu
cātez aliud in utero piis uestitum habētē: aliud iplume: ali
ud inchoatum: aliud nō pfectum. quæ itidem Plinius lib.
yiii. capite ly. ad uerbū ppemodum refert. quod adagium
elegāter interpretatus ē Teren. i. Eunuchō. q ait lepus tute
es: & pulpamentū q̄ris. i. q̄ris ab alio: qd in te habes. hoc ē
blādiris scorto: quū ipse sis scortū. qd li Donatus & cæteri
illus poetæ iterprætes intellexisset: nō fuissent tot ambagi
bus usi in re simplici atq; apta: nec me pterit: q nōnulli ad
id referri uolunt. q singulis leporibus (ut Plini⁹ ait) utra
q; uis inest. | Vex prior sententia magis placet:

b ii

Lepus aut es et
pulpamentū quærit

Ab oño incipere:

n Emo ferè est. sit q̄uis mediocriter eruditus:quem fingiat quam longa si Helenæ Genealogia: & sæpe atque sæpius a poetis reperita: ex quo quotiens quis alte incipit. & propemodum supra principium rem retexere dicimus proverbialiter: illum ab ovo incipere: quuz ex gemino ovo Castor: Pollux. Helena: Clytemnestra ottum habuerint. quod Horatius in poetica arte ita scribēs tetigit: Nec gemino bellum troianum orditur ab ovo.

Cretes nescit pelagus.

c Retenes prioribus annis nauigandi principatum tenere. Vnde sermone uulgatus est proverbiz: q̄ si quis q̄ callet: se ignorare dissimulat: dicimus ironicos Cretes nescit pelagus: hæc ex Strabone ad uerbu3. li. x. geog.

Difficilia honesta sunt.

p Lutarchus de liberis educandis. qđ. n. inquit icōsul to ac temere dictum factuz uesit. id pulchrū esse nequit. Vtq̄ in proverbio est. Difficilia honesta sunt. Sensus at adagii facilis & apertus est: significat. n. id fere (quando uirtutis noīe omnia honesta cōtinentur) qđ Lactātius in priō diuinarum istitutionu3 libro ait. qui ita scribit. Nam quia uirtutibus amaritudo pmixta est. uitia uero uoluptate condita sunt: illa offēsi: ac deliniti homines ferunt in præceptis. & Pittacus. p̄difficile est inquit bonū esse. & M. Tullius quo difficilius: hoc præclarius. idem in calce tertii tusculanarū libri. Quid at prædarū: non idem arduum: & Martialis ad hoc idem alludens ad furem. Non sex paratur aut decem sophos nummis.

Similis Baceło.

q Vintilianus oratoriæ institutionum li. y. At uero in

quit statuarum artifices pictoresq; clarissimi: quū corpa
speciosissima pingendo: fingendo uel effingere cuperent:
nūsq; tamē in hunc inciderunt errorē: ut Bagoū aut mega
byzum aliquem in exemplum opis assumētes sibi: sed do
ryphoz illū aptum uel militiae uel palestrae. aliorū quoq;
iuuenū bellicorū & athletaz corpora decorare existima
rint. Vbi Bagoum & Megabizū pro imbellibus & molli
bus accepit. Sed mendose Bacchiam (ut Hermolaus sup
trigesimo quinto libro Plinii docet) scriptum erat. qui ait:
potes & Bacelum in Fabio: legere quē & semiuixi desidia
& libidine insignem fecit prouerbiū id est si
milis bacelo. auctor Suidas: quo nos in molles homines
& itidem libidine insignes decenter uti possumus.

A lasso rixam quæris.

h Oc antiquum est prouerbiū: dicente Seneca libro
de ira. iii. Vetus dictum est a lasso rixā quæri. Vnde
quoties quispiam seu diues: seu uiribus p̄flans hominem
pauperem irritat: uel imbellē aut defatigatum ad pugnam
prouocat: eleganter dicimus: a lasso rixam quæris. quippe
qui reluctari nec potest: nec omnino audet.

Diurnæ lema.

e St quidē lema græcis lachryma: sed cōgelata: ut testa
tur Pli. li. xxiii. cap. ii. ita scribēs. si lema in oculis erūt
licet oēs fere codices (ut Hermolaus p̄spicue demonstrat)
perperam lachryma: non lema habeant. Et quoniā hu
iusmodi lema. i. lachryma si diuti⁹ in oculis cōgelatae fue
rint: hominē segnē ac pene stultū significāt. Hinc apd Ari
stophanē puerbiū ē hoc est diurnæ le
ma in eos: qui parum prudentes sunt.

Ita fugito ne præter causam.

b iii

h Ocuetus est puerbiū. significat at q̄ unusquisq̄ de-
bet uitiiū uel culpaz uel ifamiā fugere: sed ita: q̄ nullo
id pacto p̄rer cām suā sit: hoc est ne p̄termittat cām suā. q̄
sit sibi tutissimū receptaculum. aut ne timeat se ad alēā. ex
ponere: quum id res postulet. qd̄ elegāter a Teren. i phor-
mione usurpatur. nos at̄ decenter uti possumus: quum si
gnificare uolumus esse rebus nostris semp cōsulendum.

In Lente Vnguentum.

a Pud Gelium li. noct. atticarū. xii. cap. xxvii. puerbiū
gracūz legit. Sic. n. ait ne plāc fiat gracūz illd̄ de Var-
ronis Saty. puerbium : id est in Lente fa-
bulam. Sed mendose scriptum ē: ut pbelle Beroaldus de
mōstrat: qui nō fabulā: sed unguentū & nō : s3

qd̄ unguentūz significat. egēduz esse docet. male igr̄
lens legumis gen⁹ cum unguento uenit. ex quo quū uo-
lumus notare quēpiā pp̄ imparilitatē haud satis cōmode
cum aliquo copulatum ēē ad aliqua munia subeūda: dici-
mus in lente unguentū est. hoc puerbium usurpat ēt. M.
Tullius qdā ad Atticū epistola decēter ubi in lente unguē-
tum dixit: quum carpe uoluisset Lentulum Clodiæ filium
haud quaquā cum Metello Cretico & L. Flacco uiris cla-
rissimis in legatione collegam copulandum:

Nihil cū fidib⁹ gracculo: nihil cū Amaracino sui:

i Dem Gelius in calce opis meminit ueteris prouerbiū
qd̄ haud lōge abest a supiore. sic. n. ait Vetus Adagi-
um est nihil cum fidibus gracculo: nihil cū amaracino sui
Sensus puerbii est satis apertus. quo significatur: neq̄ mu-
sicā gracculis auibus obstreperis & clamosis: neq̄ unguē-
tū porcis imūdis & lutosis cōuēire. Amaracinū. n. penul-
tima correpta teste Pli. li. xiii. ca. i. unguēti genus est quod

Cut apud Lucreti. li. vi. legerē est (peculiariter sues odere:
hoc igit puerbiū i eos ulurpamus: q (ut Vergiliano utar.
uerbo) illaudati se se uiris illustribus cōferre. & āplissimos
honores inhiare audent. Harenam mensuras.

q Vum liber pī p desertalybiā exercitū puceret: tūi-
uerfa iā Asia deuicta: & siti admodū laboraret: iplo
rassē pīc auxiliū dī. quo scō apparauit ei ex templo Aries:
quē dū fugientes segtur: puenisse illo duce ad fontē amoe-
nissimū. qua pp desiderio pot⁹ existimasse Ariete illū fuis-
se louē: eiq; templū mirā magnitudis i harena cōstituis-
se. de quo Martia. uersus Diffimule tq; deum cornib⁹ ara
frequēs. id licet Pollician⁹ de Apollis ara i delo dictū esse
cōtendat. & Deuz uocasse Amōez: hoc est louē harenariū
Græci. n. harenā uocāt. Vnde ē frequens hoc apd
eos puerbiū de iis: q frustra i re difficili laborant.

hoc est harenā mensuras. Cyprii bouis merenda.

u Eteres Cyprii bouis merēdā loco puerbiū uocabant:
turpez cēnā ac uilez significare uolētes: qm i Cypro
isula boues humāo stercoī pascebātur auctor fest. Pomp.
Iacta est Alea.

a Ppianus Alexādrin⁹ li. ii. ciuiliū belloꝝ & Sueto. re-
ferunt Cēsare quū is e gallia rediens armato exerci-
tu (qd senatu cautum erat (Rubiconis ponticulum trāsi-
set: iacta est alea dixisse. qd perfetto uice puerbiū inoleuit:
quum sic cepta res est: ut desistere integrum nō sit: q; di-
camus iacta est alea. (iacere. n. aleam significat se periculis
exponere.) d quo Cicero in philippis meminit. hoc. n. in
certos ac audaces subeuntib⁹ calus (ut plutarch⁹ pdit)
uulgo exordiu⁹ esse solet. alea āt dicit d oī ludo in fortunæ
uarietate colato: accipiturq; p piculo atq; discrimie & rerū

uentu. ut Plini⁹. M. Tullius extra oēm ingenii aleā possi-
us. & Luc. quoq; placet alea fati alterutrū merlura caput.
Das assem Elephanto.

h Oc dictitare solebat Augustus Cæsar: (ut testis ē
Suetonius) quuz quispiā illi libellum timide porri-
gebat. Cuius ēt rei Macrob. est auctor. qui in Saturnalis
rum lib. ii. ita ait: Augustus quum ei qdam libellum trepi-
dus offerret: & mō pferret manu: & mō traheret: putas ī
quit te Assem elephāto dare: q. n. assem hoc est nūmū ele-
phanto dabat: cum pauore & formidie porrigebat. Vnde
in eos q. timide aliquid agūt: puerbium est Das assem ele-
phanto de. quo Q. uintilia. quoq; lib. institut. orat. vi. me-
minit. qđ aut elephantis a populo nūmi darentur testatur
Pli. sic scribens in. viii. de elephantis: Stipes quas populus
dedisset: seruatae & in sinu effusae.

Lupus est in fabula.

l Vporum uisus creditur homini noxi⁹ esse: uocēq;
ei quē pōres uiderint: adimere. Ver. in bucolicis ita
bēs testat. Nūc oblita mihi tot carmīa uox quoq; Mocrī iā
fugit ipsa: lupi Mocrīz uidere pōres. Hinc factuz ē puerbi-
um Lupus ē in fabula. quoties supueniente eo: de quo ser-
mo erat: necesse est tacere. qđ Terē. in Adelphis usurpat.

Hic nauigat Anticyram.

a Anticyra insula ē: ad regionē phocaicā ptinēs in co-
rinthū uersa. in q. ingens hellebori copia nascitur.
qđ quū morbo comiciali medeat (ut cōstat auctor. Pli. Li-
uium deusum ob eā cām Anticyrā petiisse) & ad purgan-
da corpora ualeat. Ouidio in. iiii. de pōto dicēte. I bibe dixi-
sem purgantes pectora succos. qđqđ & in tota nascit An-
ticyra. sed potissimū īsanīā tollat: teste Hora. in. ii. Sermo

nū. q̄ de auaro īsanienti ait. Danda ē hellebori multo pars
maxia auariis. & Persio Satyra q̄rta Anticyras melior sor
bere meracas. hīc puerbiū fluxit. q̄ quum simbolycos &
subobscure quēpiam tanq̄ minime mentis cōpotez īsanīa
coarguere uolumus: dicimus hīc nauigat Anticyram.

Nilū habetis & Vinū quæritis:

p Icenius niger Roman⁹ īperator (ut. M. Antonius
Sabellicus ī historiis testatur (quū apd̄ ægyptuz ab
eo milites uinum peterent: respōdit nilū habetis: & uinuz
quæritis: qd̄ modo loco puerbii usurpatur: quum quis ui
nī caritate laborans nimio magno studio uinū q̄rit. ueluti
nō haberet aquā primū mortalib⁹ poculū a natura datū.
cōsimile exemplū illud Angusti est. q̄ teste Trāq. populū
de uini caritate q̄rentē seuerissime coercuit dicens. Satis p
uisum esse a genero suo Agripa. productis pluribus aqs:
ne homines sitirent:

Sunt apinæ Tricæq̄.

m Artialis ī appophoretis uersus. ē. ait. n. Sūt Apinæ tri
cæq̄: & siquid uili⁹ istis: in cui⁹ (bona uēia dcm̄ sit)
interptatiōe Domitius uir alioq̄ non indoct⁹ p̄spicue hal
lucinari & claudicare uidet. qui inquit Apinæ. nā res leuio
res solebāt mitti ī apophoretis. Apinæ ab apino fructu fra
gilis corticis. Tricæ impedimenta dicūtur hoc ille: qd̄ q̄tū
lētētie urbanissimi pozte cōueniat: alioz iudicio p̄lītādū
relinquim⁹. Cetex ego affirmare ausi Martialē in hoc lo
co haud dubie uetus tetigisse puerbium. qd̄ huiusmōi ē.
Apina Tricæq̄ duo apullīæ oppida fuerūt: q̄ teste Plī. li. iiii
cap. x. Rex Diomedes euerit: tanta ignominia ut in puer
bii ludibrium trāsierint. quoties itaq̄ rē uilem & nulli⁹ p̄tī
ostēdere uolum⁹. Apinas & Tricas nominam⁹. qd̄ uche

mēter cum poetæ sēsu cōgruit. nobis āt potissimūz expli-
care placuit: partim ut locuz emaculārē: partim uero ut p
uerbi sensus apiēdo studiosis cōsulerē. hoc. n. lōge plures
usurpare: q̄ intelligere uidebā. Tāq̄ Polii foliuz es.

Oliū herba auctore Pli. li. xxi. ca. vii. iclyta est: Mu
p sei & Hesiodi laudibus celebrata: ac ad oīa utilis: q̄
pr̄sus mirā in se uarietate repētinaq̄ mutationē hz
eius. n. folia (ut tradūt) mane Candida: meridie purpurea:
sole occidente cærulea aspicuntur. Vnde iā puerbi loco i
oleuit. ut quū uolum⁹ quem piā taxare. qd̄ aliud (ut Salu
stiaīs uerbis utar) Stās: aliud sedēs sentiat: & uari⁹ & mu
tabilis sit: dicimus tu tāq̄ polii folium es

Vbi Vber: ubi tuber: ubi mel: ibi fel.

h Oc adagiū luculēter a plauto i Amphytriōe his uer
bis declarat. ait. n. ita diis placitū ē: ab eodē culmine
uoluptas & ei meror comes seq̄t. qd̄ regnū (ē. n. rex om
niū uicissitudo) utrunq̄ potissimū hēt. ut Dionysii Syra
cusanorū tyrāni exēplū illud celebre demonstrat: Nā illius
Democles qdā (ut Ci. in ultia tuscula. & Hora. i. ii. carmi
nū referunt.) diuitias atq̄ opes uā hemēter admirabat: il
lūq̄ foelicē putabat. At Dionysii⁹ q̄ sibi suarū curarū cōsci⁹
esset: uis ne inqt Democles q̄ foelix sit uita tyrānica degu
stare: quū ille ānuisset. iussit hoīez i strato purpura atq̄ au
ro exornato recūbere: epulascq̄ regio luxu istructas appōi:
adessetq̄ illi q̄ administrat: pulcherrimos pueros. ado ut
foelicissimū illis rebus se putare democles posset. Vex eo
dē tpe ex laquearibus triclinii acutū ensēz eq̄na seta alliga
tū supra discubentis caput pendere curauit. maxio tiomo
re p̄ omnia tpis pūcta affeciebat democles: ne i caput suū
decideret ensis. ita nullā ex tāto rerū appatu uoluptatē ca

pere potuit: Sic Tyrānū orauit: ut abire liceret. q̄ iā beat⁹
nollet eē. Quod itidē teste Suetō. Augusto cognoscēs de
resignādo impio bis cogitauit. qđ tamē ne faceret Vergili
us suasil. Te quoq; Guide pnceps ne tā dira cupido capi
at. est enim pulchrū imperare: Sed bene (ut tu ipse facis)
admodū difficile: quod Dioclitianus dictitare solebat.

Argentanginam pati:

c Litolaus scripsit legatos Mileto publicæ rei cā uenit /
se Athenas. tū q p se se uerba facerēt: quos uisus erat
aduocasse: aduocatos (uti erat mādātū) uerba pro milesiis
ad populum fecisse. Tunc Demosthenes milesiarū postu-
latis acriter rñdit. Res in posterū diē reiecta est. Legati ad
Demosthenem uenerūt: magnosq ope orauerūt: uti cōtra
ne diceret. a quibus auctore Gelio lib. x. capi. ix. pecuniā q
tū petiit: accepit. postridie cū res agi denuo cōcepta eēt: De-
mosthenes lana multa collus: ceruicēsq circumuolutus ad
populū prodiit. & dixit
idest anginā pati: q est
morbi genus: eo cōtra milesiis loq non quire. Tū e popu-
lo unus exclamauit nō
.i. anginā sed
hoc est argentāginā esse: qd etiā ipse Demosthenes postea
nō cōcelauit: qn gloriæ quoq sibi assignauit. Nā quū Ari-
stodemū actorem fabularū interrogasset: q̄tum mercedis
uti ageret: accepisset: & Aristodemus talentū rñdisset. At
ego plus iquit accepi: ut tacerē: hāc q̄uis historiā. C. Grac-
ch⁹ i orōnib⁹ eodem Gelio testāte i Demadem cōtulerit.
qd undecūq sit: uice puerbiū i crebruit i eos qui pecūias ac-
cipiūt: ut iuste agāt: uel quū in agendis cāis loq deberēt.
ipi tacent pecūia corrupti. Nodū in Scirpo q̄ris.
s Cirpi teste Dōato lenis iunci spēs sūt: & qm nodo ca-
rent. hinc factū est: puerbiū Nodum in Scirpo q̄ris.

de iis: qui in reb⁹ claris atq³ aptis difficultatem faciunt. de quo Teren. in Andria meminit. **Homeromastix:**

z Oilus libros aduersus Homery scripsit: eosq³ Alexandriam ueniens Ptolomeo regi recitauit. Ptolomeus quū audiuiſſet poetarum parentem indigne carpi: nullu³ illi reſpōſum dedit. Zoilus quum diu fuiſſet in regno: rex tandem inopia cōpuſſus Regē adiit rogās: ut ſibi dari aliquid iuberet. Tunc Rex inquit Home. qui mille āte ānis deceſſit: xuo ppetuo tot milia hoīum paſcit. quare tu quoq³ debes: qui meliori ingenio te pſiteris: nō mō unum: ſed etiam plures alere poſſe. Dignum pſecto ſapientiffimo rege reſpōſum. Hic uero ſibi cognomē adoptauerat: ut Homero maſtix uocaretur. Ouidio dicente in p^{mo} de reſue dio amoris: Ingeniū magni liuor detractat homeri. Quis quis es ex illo zoile nomen habes. qđ uerbū apud grācos flagellum ſignificat: Tractum inde puerbiū. ut oēs huius modi doctōrū uirorū calumniatores homeromaſticas nominemus. oībus deniq³ obtrectatoribus accōmodari pōt ut Vergiliomaſtix. Gelius in frōte. xvi. noc. Atticay libri. cuius liber inquit etiā fertur nefando titulo Ciceromaſtix uſurpat Plinius quoq³ in ſuo procemio.

Ad Calendas grācas.

a Vguſtus Cæſar (ut Trāquillus tradit) quum uolebat aliquem nunquā eſſe ſoluturum ſignificare: nō ille pde dicebat. ſoluet ad calēdas grācas: hoc ē nūq³: qā grāci nō hnt calēdas. ī itidē ſignificatu³ quoq³ elegāter dicim⁹ ad Neomenias latias. qā (ut refert Hieronymus ad fr egel lā de interptariōe pſalmorū) latini neomeniis carent.

Leges bonæ ex malis moribus procreantur:

q Vum populus romāus nimio luxu corruptus ſum /

ptuosissimus circa coenas effectus eēt: q̄ (ut Horatius ait)
nusq̄ medium esset: multæ seuerissimæ leges ad huiusmo-
di luxuriam coercēdam latæ sunt. quas Cato cibaria s ap-
pelauit: Cæteræ sumptuariæ dicebant. idest de moderādis
sumptibus latæ. Inde uetus puerbium manauit leges bo-
næ ex malis moribus procreātur. Et. n. nisi pessimis effu-
sissimisq̄ uiueretur moribus: profecto nō opus ferundis
legibus esset. de quo Macrobius lib. Saturnaliorum ter-
tio mentionem facit.

Euenit mihi quod Polluci.

s Vetonius de ædilitate Cæsaris ita scribit: Venatiōes
āt ludosq̄ & cū collega & separatis edidit. quo factuz
est: ut cōmunium quoq̄ ipensarum solus gratiaz caperet.
nec dissimularet Collega eius. M. Bibul⁹ euenisse sibi qđ
polluci. hæc ille: Ideo. n. dicebat bibulus sibi accidisse quod
polluci. nā quum templum esset sacratū Romæ in foro te-
ste Liuio lib. ii. Castori & polluci. unius tñ Castoris diceba-
tur. quod uice prouerbii usurpari pōt. quū duo cōmune
munus obeunt: alter uero muneris mercedem assequitur.

Ede Nasturtium.

n Asturtiuz auctore Plinio li. xx. capite. xiii. herbæ ge-
nus est: nomen āt a narium tormēto accepit. Vnde
factum est prouerbium ad excitandum torporez ^{ε ο ι ε θ κ ο ρ}
^{ρ δ α ρ ρ ο ν} hoc est ede nasturtiū. quod pinde est. ac si dicere-
mus expergiscere: excitare.

A Caluo ad Caluum.

c Aius Caligula altera fax humani generis stās (ut te-
stis est Trāquillus) intra mediā porticū uolens ut
indifferēter oēs custodiæ ad suppliciū deducerent: hac p-
uerbiali elocutiōe: idest a Caluo ad Caluum usus est. cu/

ius rei (ut Dion auctor est) rō hāc est. quū. n. Caligula re
cognosceret custodias. duo forte aderāt calui; alter ī sūmo
alter in imo carceris. ita ut inter duos caluos oēs custodie
cōtinerent. Caius igr̃ ut nullo delictorū discrimine habi
to oēs ad unū punirentur: ita symbolicos ad suppliciū du
ci īperauit. qđ loco puerbii usurpare possumus. quūm ali
quid nullius rei habita ratione fieri iubemus.

Non oīum est uirorū Corinthū nauigatio:
s Trabollib. Geographiæ. viii. quū de Corintho loq
tur: ita īquit Veneris etiā templū adeo locupletatū
exitit: ut supra mille Deæ pstitutas puellas caperet: quas
Veneri uiri mulieresq; adduxerāt. pp̃ has gitor frequēs ī
urbē multitudo turbaq; cōueniebat. Vnde Ciuitas mirū
īmodū ditabatur. nautæ etiā leuiter sumptus factitantes
absūmebātur. Hinc uulgatū ueteri sermōe puerbiū: Non
oīum est uiroꝝ Corinthū nauigatio. Phociō at̃ (ut Gel. ē
testis) inde natum tradit: q; Lais meretrix nō admittebat
nisi: qui seluerent: q̃tuꝝ posceret. Cuius Horati. quoq; li.
epistolarū priō meminit. nos at̃ uti possumus: quū inuere
uolum⁹ fortunā non æqua lāce omnibus fauere. Eodē ē
Stra. teste cuiusdā meretricis facetuꝝ illud posteris uulga
tū est respōsū. nā quū altera illi exprobraret inertia: quod
nulla operis teneretur industria: nec lanas attigeret. Ego
inqt talis in hoc breui tpe ternas disposui telas: inuens se
maiorē diuulgādo corpore q̃stū fecisse: q̃ illā ex lanificio.
Poenitere tanti non emo.

q. Vū inter eas meretrices de q̃bus superius diximus
Lais eēt: quæ auctore Gel. li. i. cap. viii. ob elegantia
uenustatēq; formæ grādē pecuniā demerebat. Cōuentus
d eā ditiore hoīū ex oī grācia celebres erāt: nec tñ admit

tebat nisi qui dabat quod poposcerat. poscebat at illa nimiam
quantitate: ad hanc ille Demosthenes claculum adiit: & ut sui co-
piam faceret: petiit. At lais. id est decem drag-

marum milia poposcit. tali petulantia mulieris atque pecuniae
magnitudine ictus expavidusque Demosthenes auertitur:
& discedens Ego inquit poenitere tanti non emo. quod nos:
uel in consimili re: uel quam ea declinamus: quam si perpetrarem?
paulopost poenitentiam nobis allatura foret: puerbiallyter u-
surpare quimus: Hic habet foenum in cornu.

b Oves quam cornu petunt: mos est: ut in eorum corniculis
foenum alligetur: quo signum datur traiectionibus: ut ca-
ueant. hinc metaphoricos proverbia fluxit. ut quam homi-
nem maledicum cerneret: foenum habet in cornu diceret. Ho-
ratius in primo Sermonum: Foenum habet in cornu: longe fuge.

Prandium Caninum.

p Randium abstemium in quo nihil uini potatur: puerbia-
liter caninum appellatur. quia canis uino caret. haec ex Ge-
lioli. decimotertio. Nulla dies sit sine linea.

a Pelli illi omnium pictori optio perpetua consuetudo fuit.
nunquam tam occupata die agendi ut non lineam ducendo arte exerce-
ret. ex quo natum est proverbiolum. quam significare uolumus non
esse frustra terendum tempus. Nulla sit dies sine linea: dicimus.

Pro Adamato uespasiano.

h Oc puerbiallyter dici potest. quam quis in rationario libello re-
ferre uellet: quod per munere amatorio perlegerit: ut facete
admodum ipse Vespasianus usus est aduersus procuratores
suos rationem impensarum referentes. Traquillus auctor:

Citius elephanti parient.

p Linius in praefatione inquit: quam celerius est elephanti pa-
rient: quam id proverbio increbuit. quia. x. annis (ut idem

Plinius libro.viii.capite.x.tradit(Gestare in utero elephā
tos uulgos existimat. Aristoteles bienio;nec amplius q̄ sin
gulos uno partu gigni refert. Vnde uet⁹ adagiū est. quū
significare uolumus aliquid tarde fieri:ut dicamus celeri⁹
us elephanti parient.ad hoc uel illo utimur.

Citius mula pariet.

p Linius lib.viii.capite.xliiii.de mulis ita differit obser
uatum ex duobus diuersis generibus nata tertii ge
neris fieri.& neutri parentum esse similia.eaq; p̄a:q̄ ita na
ta sunt nō gignere in omni animalū genere.Iccirco mu
las non parere.quod ēt testatur Aristot.lib.x.de aīalibz.q̄
inquit genus muloz totū est sterile.Est tamē in ānalibus
pepisse s̄ape:uerū prodigii loco habitū:qđ Appia.Alexā
drinus lib.i.in pdigiis accidisse:ante Syllæ ingressum in
Vrbem prodit.Theophrastus uulgo parere in capadocia
tradit:sed esse id animal ibi sui generis. Itē Pli.li.xxx.capi
te ultimo(q̄ nō longe ab re ē)quum de quarundā bestia
rum mīraculis loquitur:puluerem inquit in quo se mula
uolutauerit:cotpori inspersum mitigare ardores amoris.

Velocius q̄ Asparagi coquantur.

a Vgustus Cæsar ad explicandā(auctor Trāquillus)
festinatæ rei uelocitatem dictitabat:citius q̄ Aspara
gicoquantur.qui quum cito coquantur,iam Cæsaris di
ctum in prouerbium cessit.

Ad uiuum non refeco.

h Oca medicis tractum est qui usq; ad uiuam carnez
uulnera curant.quo Lelius in amicitia ad superstitio
sam nimisq; subtilem refutandam stoicorū de sapiētibus
sententiam usus est:quod significat non eē oīa ad unguē
exploranda:a quo nō discrepat illud ab eodem Lelio pro

uerbii loco paulo inferius usurpatum.

Agamus pingui Mineruæ

m Inerua ingenium dicitur (est enim ingeniorum dea) quare quum significare uolumus nō oportere nimis anxie & morose atq; curiose omnia inquirere: dicim⁹: Agamus pingui mineruæ: id est crasso ingenio: quod Colu. li. xii. ita scribens usurpat: in hac autem ruris disciplina non desideratur eiusmodi scrupulitas: sed (ut quod dicitur pingui mineruæ) & cæte: cuius deæ: quum mentio facta sit: n̄ erit alienum subiicere illud.

Sus Mineruam docet.

m Ineruam non solum ingenii (ut dictum est) Deam esse poetæ finxerunt: sed sapientiæ omnes appellant quippe quæ ex uertice capitis Iouis nata est. quare Horatius in carmine ait: p̄ximos illi tamen occupauit Pallas honores. Nā deo nemo proximior est q̄ ipse sapiens. At sus quum omnium animalium immundissimus sit. quid tam impar & indecens atq; absurdum est: q̄ suam docere Mineruam: quoties igitur hominem impitum uidemus qui sapientem docere nitatur: non illepide huiusmodi prouerbio utimur. quod Hieronymus in quadam ad Ruffinum epistola usurpat. qui illud quoq; loco adagii in eadem epistola:

Oportet mendacem eē memorem:

h Ieronymus inquit oblitus ueteris prouerbi mendaces memores esse oportere. Et Apuleius in Apologia oratione secunda sæpe audiui non de nihilo dici mendacem memorem oportere. cui illud Terentianum: fallacia alia aliam trudit: subiacet.

Tenebræ Cimmeriæ.

u Etus adagium est ab antiqua historia sumptū. Cim

merii enim populi Scytici fuerunt. a quibus Bosphorus
 cimmerius nominatus est. quāuis Strabo in septimo geo
 graphiæ Cimmerium bosphorum quasi cymbriū a cym
 bris dictum putet. Cimmeriorum autem clima quum te
 nebrosum sit; & aer quoque caliginosus: ut testis est idē Stra
 bo in primo: & Tibullus dicens Cimmerion etiam obscu
 ras accessit ad arces. Quis nunquam candente dies appa
 ruit ortu. Hinc deductum est prouerbiū: Tenebræ Cim
 meriæ in eos: qui tanquam cæci omnis ueritatis expertes
 sunt quod Lactantius Firmianus libro diuinatum institutio
 num quinto capite quinto sic scribens usurpat: O cæcū
 pectus. o mentem cimmeriis (ut aiunt) tenebris atriorē.
 Et Diuus Hieronymus contra Ioannem Hierosolymita
 num Rogo inquit quæ tāta est cæcitas Cimmeriis (sicut
 aiunt) tenebris inuoluta. Cimmerios etiam Ephorus in
 Italia fuisse tradit iuxta lacum auernū. & in subterraneis
 habitasse domiciliis. quorum morem patrium esse: ut so
 lem nemo intueatur. Verum nocturno tēpore egrediunt
 De quibus Dionysius de situ orbis meminit. Et Festus
 Pompeius ita scribens: Cimmerii dicuntur homines qui
 frigoribus occupatas terras incolunt. quales fuerūt inter
 Baias & Cumas in ea regione in qua cōualis satis eminē
 ti iugo circumdata est: quæ neque matutino. neque uesperti
 no tempore sole contingitur.

Homo duræ Cervicis.

c Erui in singulari contra Serui sentētiā: præ
 ter alia significata a scriptoribus sapissime p su
 perbia usurpatur. Vñ uice' puerbii ictebruit Ho

mo duræ Ceruicis: hoc est superbus. Vel ab eo: quia ceruix posterior colli pars est. ex qua origo est omnibus nervis: & quoniam nervi ipsi corpus erectum ac rigidum faciunt: Qui in ceruice sunt collocati: dicimus hominem duræ Ceruicis: quasi indomabilem: more ferocium bonum. Et a Diuo Hieronymo in interpretatione veteris instrumenti dictum est: Populus iste duræ Ceruicis est.

Dies adimit hominibus dolorem.
Oc auctore Terentio in Heanton. Vetuse est
h Adagium: apud quem Menedemus conquerens aut illud inquit falsum est: quod uulgo audio dici: Diem adimere ægritudinem hominibus. significat autem illud quod Seruius Sulpitius ad Cicero nem de obitu Tullie scribens: ait Nullus dolor est: quem non longinquitas temporis minuat: atque molliat. Vnde uere Ouidius tempus rerum edax appellat. quando dolorem minuit uel tollit: quod haud facile est: nam (ut Cicero ait) cui placet obliuiscitur: cui dolet meminit. Nos autem hoc adagio uti quimus: quum innuere uolumus tempus omnia consumere. uti Marcus Tullius dicit nihil est opera manuque factum: quin non minuat: consumatque uetustas. & Horatius in carmine Damnosa quid non minuit dies?

Epimenidis somnum dormit.
Epimenidem auctor est Plinius libro septimo capite: lii. & Laertius libro primo Cnosum puerum æstu & in itinere fessum in specu septem & quinquaginta dormisse annis: rerum faciem mutationemque miratam uelut postero expectatum die. ex quo iam loco

prouerbii uulgatum est: quum uolum⁹ noctare quem-
piam: quia segnis & somniculosus sit: totumq; uitæ fere tē-
pus dormiat dicimus hic Epimenidis somnum dormit.

Næc omnia: nec passim: nec ab omnibus.

i. N quadam diui Seueri epistola & Imperatoris An-
tonii græcum adagiū reperitur: ea citatur ab Vlpia-
no in primo de præconsulis officio: eodemq; titulo ponitur
in digestorum libro primo. Verba sunt hæc epistolæ: quæ
quoniam elegantissima: & bonæ frugis plena: sunt: ediscē-
da iis censo: qui rem pub. gesturi sunt. **Q**uamquam inquit
ad xenia pertinet: audi quid sentimus, græcum prouerbi-
um est. hoc
est nec omnia: nec passim: nec ab omnibus: Nam ualde in-
humanum est a nemine accipere: sed passim uilissimuz: &
per omnia auarissimum. ab hoc igitur celebri adagio adiz-
scant: qui magistratus gerunt. uel ipsi etiam princeps: ut
munera recipienda sint. quæ (ut in ecclesiastica historia nō
minus uere quam eleganter legitur) occæcant prudentes
& iustorum uerba subuertunt. in his proinde capiendis
modus habendus est: quemadmodum hoc prouerbio mo-
nemur.

Pollicem præmere.
ii. Etus prouerbium est: auctor Plinius librō uigesimo
octauo cap. ii. ubi ait: pollices quum faueamus præ-
mere etiam prouerbio iubemur. quod Horatius epistola-
rum libro primo tetigisse uidetur sic scribens: Consentire
suis studiis qui crediderit tui fautor utroq; tuum laudabit
pollice ludum. ex quo illud Iuuēalis peritissime: Et uerso
pollice uulgi quemlibet occidunt populariter: ceu si uerso
pollice tollatur fauor. nam ut fauere qui pollicem præme-

gent (ita cenſeo) qui uerterent: denegare gladiatoribus fa-
uorem credebantur. quemadmodum auctore Auguſti-
no de Ciuitate Dei Libro decimonono: quum de Iſidis &
Serapidis ſimulachro loquitur: digito labiis impreſſo: ſilē-
tium fieri ſignificatur. & tollere digitum teſte Cicerone in
Verrem: & Martiale libro quinto ad hoſpites: eſt ſe uel cō-
ductorem uel emptorem ex publica uenditione aut loca-
tione ſignificare.

Scytala laconica.

Arcus Tullius in quadam ad Atticū epistoſa ſic
ait: habes ſcytalam laconicam. quo prouerbiali-
ter dicto ſignificare uoluit epistoſam breuiſſime
ſcriptam: & occulto ſignificatu obſcuratam: ſicut Lacedæ-
monii ueteres facere conſueuerunt: qui occultare uolētes
litteras publice ad imperatores ſuos miſſas: ne ab hoſtib⁹
exceptæ conſilia ſua indicarent: Epistoſas mirando com-
mento ſcriptas mittebant. Namque lorum tenuiſſimum
ſurculo tereti atque oblongo complicabant: & in eo loro
litteras per tranſuerſas iuncturarum oras inſcribebant:
id lorum deīde ex ſurculo reuolutum imperatori ſuo mit-
tebant: qui huiuſcemodi conſcius ſurculo compari quem
habebat: Lorum conſimiliter complicabat. atque ita litte-
ræ per ambitum eundem ſurculi coaleſcentes ruruſum coi-
bant. & ita integram & incorruptam epistoſam: & facilez
legi præſtabant. hoc genus epistoſæ græce Scytalæ laco-
nice: hoc eſt Scytala laconica nūcupabatur. auctores Geli-
us libro decimoſexto capite nono. & Plutarchus i Lyſan-
dro. Quum Cicero igitur exemplū epistoſæ Marci An-
tonii ad ſe miſſæ inſeruiff⁹ epistoſæ ad Atticū: dixiſſetque
habes ſcytalam laconicam: hoc eſt epistoſam breuitate la-

conica per scriptam. & super rebus arcanis compositam. si
cut lacones componere consueuerant: nos itidē quum si
gnificare uolumus furtiua scripta uel per notas compo
sitā (ut dictator Cæsar auctoꝝ Suetonio facere consueuit)
nominare possumus prouerbialiter Scytalā laconicam.

Conscientia mille testes.

nihil equidem est: quod magis penitus homineꝝ
introspeciat: eiusque animum noscat: q̃ ipsa con
scientia: quæ si scelerum cōscia est: nos semper so
licitat & torquet: Iuuenale dicente. Et tacita sudant præ
cordia culpa. Si autem bene actæ uitæ non expers est. ob
lectat & fouet: atque aduersus omnia maledicta tuetur.
de uetus manauit prouerbium Conscientia mille testes.
Perinde ac si diceretur eam uim conscientia habere: quam
mille testes. De quo Q uintilianus in quinto meminit.

Albus an ater sis.

c Atullus in Cæsarem hoc uetus prouerbium ex
primit: ubi inquit: albus an ater homo: per quæ
uerba prouerbialiter dicta significat se nihil face
re utrum Cæsar bonus sit: an malus. Albus enī
bonum & liberalem. Ater uero malum & sordidum si
gnat. sicuti interpretatur Porphirio apud Horatium: qui
& ipse in secundo epistolarum libro in ultima ad Iulium
Florum epistola hac prouerbiali elocutiōe usus ē illo uer
su mortalis i unumquodq; caput uultu mutabilis Albus
& ater. De quo intellexit Q uintilianus libro undecimo:
Quum negat inquit se magnificare aliquis poetarum
uix Cæsar sit ater an albus homo, Quod apud eruditos

frequens est: sicut apud Apuleium, qui ita scribit in apologia: Etiam libeter te nuper usq; albus an ater esses ignoravi: adhuc hercle non satis novi. & apud Diuum Hieronymum scriptum legimus in libro contra Heluidium: Quare balbutis & erubescis? albus (ut aiunt) ater uelis nescio. Nos autem hoc adagium usurpare possumus in eos: quos subdole notamus: Quod minime boni sint.

In portu nauigo.

i Am qui in portu nauigat: tutus est a tempestate & fluctuum impetu, ex quo quum uolumus dicere prouerbialiter tutus sum: dicimus in portu nauigo.

Da mihi testimonium mutuum:

g Ræci nullius religionis: nullius fidei hominum genus utpote qui uitiorum omnium (ut Plinius ait libro decimoquinto capite quarto) genitores sunt: testimonia inuicem inter se mutant. Quo sit huiusmodi testes non iusiurandi: Sed lædendi eum uerba meditantur: in quem testificantur. Vnde apud eos prouerbium erat: Da mihi testimonium mutuum: dicente Marco Tullio in Oratione pro Lucio Flacco testimoniorum religionem & fidem nunquam ista natio coluit: totusque huiusce rei quæ sit uis: quæ auctoritas: quod pòdus ignorat. Vnde illud est: Da mihi testimonium mutuum: num Gallorum: num Hispanorum putatur: totum istud græcorum est quod nos & in falsos testes & in eos qui turpiter inter se beneficia fœneratur: usurpare possumus.

Tanq̃ habeas tria nomina:

Obiles Romani fere omnes tribus nominibus p
n nomine noie: cognomine notabantur: ut. C. Iulius
ius Cæsar. antiqs aut simplicia noia erant: ut Ro
mulus & Remus: prænomen a sabinis eos. sumpsisse Pri
sianus autumat. idque uel differentia causa: uel q tempo
re quo sabinos Romani ascivere ciuitati: ad confirmandā
coniunctionem nomina illorum suis præponebant nomi
nibus: esse factum tradit. ex quo illud Satyricum tanquā
habeas tria nomina: idem tanquam sis nobilis: uel tanquā
sis in libertatem assertus. (ut politiano placet) qui hoc de
iis: q manumittebantur a poeta dictum putat. Sed unde
cunq sitiam in prouerbiū cessit in eos. qui sibi ipsis plus
q par sit ultra dignitatem tribuunt.

Opera & oleum perdere.

Arcus Tullius libro septimo epistolarum familia
m rium ad Marium uetus prouerbiū usurpat: ita
inquiens: in quibus ipse Pompeius profitetur se
& operam & oleum pdidisse: hoc est omnem laborem ir
ritum fuisse. quod tractum est: uel a palæstritis: quib9 da
batur oleum: ut ungeretur. uel ab his: qui multum & fru
stra uigilantes oleum cōsumunt. Vnde in prouerbio eru
ditorum dicitur: plus olei q uini consumpsi. qd equidez tu
Illustrissime Guide uere usurpare potes. qui manifestus
iter ad ingenii lumen ostendens a teneris (ut græci dicūt)
unguiculis: perinde primis litterarum elementis insiste
re coepisti: ut (uide quantum sit assuescere) Deinceps nul
los studiorum labores nulla ue incommoda subterfu
gisti. Quare tu tanquam illud Anthistenis præterfe
rens dictum: id est insanire
potius quam oblectarer. non uoluptatibus undiq circū.

18
fuis ut ceteri solent: quibus perinde ac tibi fortuna rerū
omnium copiam præstiterit, sed litterarum studiis donec
per ætatem munus militare obire nequisti: omnem tu-
am operam per noctesque lucubrationes enauasti: plus
igitur olei quā uini consumpsisti, ut ille quoque Demosthe-
nes cuidam eius eloquentiam demiranti respondisse fer-
tur. Cui non absimile est illud: quod Macrobius refert
libro Saturnaliorum secundo de coruo sutoris Cæsare sa-
lutante: qui quum Augustus se talium salutatorum satis
domi habere dixisset: quoniam memoria tenebat & illa:
quibus dominum querentem audire solebat: statim sub-
texuit: Opera & impensa perit.

Talis hominum oratio qualis uita.

Eneca libro epistolarum uigesimo ad Lucillum
ait, apud græcos in prouerbium cessit: talis homi-
nibus fuit oratio: qualis uita. cuius etiam Pilius
in epistolis libro quarto meminit: & Democritus in quies
Actionis umbra existit oratio, auctor Plutarchus de libe-
ris educandis: nam ut æra tinitur: ita homines sermone di-
gnoscuntur.

Acta agis.

Voties ea quæ iam acta sunt: quispiam frustra sæ-
pius reperit, prouerbialiter dicimus. Acta agis: id
est nihil facis, quod per belle Cicero in amicitia de-
clarat hisce uerbis. Sed quum multis in rebus inquit ne-
gligentia plectimur: tū maxime in amicis diligendis & co-
lendis, præposteris enim utimur consiliis: & acta agimus:
quæ uetamur ueteri prouerbio, quod etiam Terentius in
Adelphis usurpauit.

Qui non litigat Celebs est.

Viuscemodi prouerbium a diuo Hieronymo saepe reperitur. quod inde ortum est: quia dos uxoris uiris est: dicente Iuuenale Veniunt a dote sagittae: & ipse uxores in nocte semper coqueustosae & garulae sunt: ut idem non ne putas melius: quod tecum pulio dormit: pulio qui noctu non litigat: quasi inuens cum uxoris semper coniugibus litem & iurgium esse: propter quod Metellus Numidicus de ducendis uxoribus ad populum haec uerba fecit. Si sine uxore possumus. Quirites esset omnes ea molestia careremus. sed quoniam ita natura tradidit: ut nec cum illis satis comode: nec sine illis ullo modo uiui possit: saluti perpetuae potius quam breui uoluptati consulendum. haec ex Gelio libro primo capite sexto: quam litis itaque (ut Chilon Laecedemonius auctore Plinio libro septimo dictitabat) miseria ipsa perpetuus comes sit. hoc prouerbio monemur uxorem non esse ducendam. ut nobis illud sit: quod urbanissimus poeta sibi exoptat dicens Sit nox cum somno: sit sine lite dies.

Mensa uobis solis est.

Iuus Hieronymus in epistola ad Paulinum scribit de Apollonium philosophum perrexisse ad aethiopia: ut Gymnosophistas & famosissimas solis mensam uideret: quae talis erat: auctor Herodotus libro historiae tertio: quod in aethiopia inquit fuisse pratum omnium quadrupedum carne refertum: qua per noctem magistratus illic ponere festinabant. & ubi illuxisset: cui libet licebat ad illud accedere epulum. indigenae existimabant copiam epularum diuinitus suppeditari. & hanc solis mensam nuncupauerunt. ad quam inspicendam olim Cambyces misit legatos in aethiopia: Solinus graeco uocabulo heliu trapezam

hoc ē solis mēsam uocat. helias enim græce sol. tapeza mē
sa nominatur. de qua ita scribit libro tertio Pōponius mel
la. Est locus paratis semper epulis refertus. & quia ut libet
uesci uolentibus licet: heliu tapezaꝝ appellant. & quæ pas
sim apposita sunt: Affirmant innasci subinde diuinitus:
ex quo quum uolumus prouerbialiter significare aliquos
non suo sed suorum maiorum uel aliorum labore (ut hæ
redibus contingit) partis frui diuitiis: scite dicimus mensa
uobis solis ē: quasi diuinitus data. quū siqdem (ut Horati
us ēt ait) nihil sine magno uita mortalibꝯ labore det.

Diuinare sapientem.

Iuinare pprie ē augurari & uera de futuro dicere: ut
d Cicero lib. iiii. epistolarū familiariū ad Appium pul
chrū inqt q̄ si diuinare tali i officio fore mihi aliqñ
expetēdū studiū tuū. & q̄ sapiēs ē q̄ ueꝝ dicit. hic ueteres
auctore Don. sup ecyra puerbiū ēē uoluerūt: sapiētē diui

Nihil inuita Minerva facias. (nare.

Oc græcorū uetꝯ adagiū Cicero lib. officiōrū. i. pspi
h cue declarat, ait. n. nihil decet iuita (ut aiunt) miner
ua obstāte. i. aduersāte & repugnāte natura. Idē i p
ma tusculana. bñ. n. illo græcorū puerbio p̄cipit: quā q̄sqꝯ
norit artē: i hac se exerceat. & alibi Nihil aliud ē mor̄ giga
tū pugnare cū diis q̄ naturæ repugnare. Vñ ēt Hora. i po
etica arte p̄cipit. Tu nihil iuita dices facies ue Minerva.

Clematis ægyptia.

Lematis ægyptia est herba (ut inquit Plinius Li
c bro uigesimo quarto capite quintodecimo) nigra
folio lauri longo ab aliis daphnoides: ab aliis po
lygonoide uocata. Vnde qui corpulenti & nigro colore
sunt: appellans Clematis ægyptia: ut Beroaldus refert.

S Sybarites p plateā cōtra fastidiosi⁹ ingredientes;
Ybarus auctor Stra.lib. sexto Geographiæ a flu
mine uicino cognominata ciuitas amœnissima
fuit:haud procul a Catōe. Sybaritæ autem im
primis luxu & delitiis notabiles fuerunt. sic ut principes
omnium colerent ionas atque tyrrhenos: quoniam alteri
græcorum utpote qui teste Valerio maximo libro secun
do omnium primi unguenti: coronarumque in conuiuio
dandarū:& secundæ mensæ ponendæ cōsuetudinē:haud
parua luxuriæ irritamenta adinuenerunt.alteri barbaro
rum luxoriosissimi. Ab his sunt fabulæ Sybariticæ:qua
les ferme apud Aesopum:Plutarchus in conuiuio septem
sapientum morem fuisse scribit:Sybaritis mulieres ab ul
t^o anno priore ad conuiuia uocandi:ut ueste auroq; moli
ri exornareq; per ocium se possent. Vnde prouerbium de
ductum sybarites per plateam contra fastosius ingredien
tes.in eas potissimum mulieres:quæ comptæ & luxurio
so ornatae apparatu pōpatico gressu incedunt:non minus
etiam prouerbialiter sybariticæ delitiæ dicuntur:quū mo
dum excedunt.& sybariticos libellos:idest lasciuos apud
Martialem libro duodecimo legimus:& apud Iuuenale
sybarios.colles saty.vi.cui non ualde absimile est.

Domini hic milesiæ

M Milesii(Cut Strabo docet) Ionæ populi celeberr
mi delitiis quoq; luxuriaq; insignes fuerunt. q le
pido & illecebræ pleno sermōe utebant: ut de
Aristide milesio Lucianus in amorib⁹ refert:&
Apuleius in frōte asini sui inqt. Vt ego tibi sermōe isto, mi
lesio uarias fabellas cōserā:auresq; tnas bēiuolas lepido su
turro pmulctā.ex quo græcū puerbiū fluxit:

:hoc est domi non hic milesia: uidelicet
in eos: qui domesticum luxum celebrant: ubi minus pro-
batur. Vnde alterum est.

Olim fortes fuere milesii.

m Milesii itaq; olim luxu diffuētes breui omne uirilita-
tis robur amiserunt: sicuti legimus apud Liciū hā-
nibalē milites illos qui tot strages romanis intulerant: tot
urbes insigni uirtute expugnant: unius demum capuæ
ciuitatis allectos illecebris: luxuria corruptos: mox turpi-
ter effœminatos punicas uires perdidisse penitus: (tā pe-
stifera luxuria & uoluptas est:) q; non temere deinde dice-
retur illis capua altera Cannas extitisse: Vnde: apud græ-
cos ab Aristophane uulgatū est prouerbium.

:idem olim fortes fuere milesii. quo in eos uti-
mur. qui quondam foelices ac fortes in miseriam iam im-
belles effecti deuenerint. a quo illud non discrepat.

Fuimus Troes.

f. Vimus troes hic loquendi color iam efficax de con-
suetudine chori illius lacedæmōii ductus: & in ada-
gium ascitus. Nam ut est scriptum apud Plutarchum in li-
bro cui sic est titulus quo pacto laudare se quispiā citra in-
uidiam ualeat: chorus erat lacedæmoniorum trifarius: Se-
num: puerorum: iuuenum. Canebāt autem senes ita: fuis-
se se quondam robustos iuuenes. pueri uero sic se futuros
longe his meliores profitebantur. Iuuenum cantio hæc
erat: se iam id esse dicebāt: quod uel illi fuissent: uel hi se fu-
turos sperarēt: eiusq; rei paratos facere periculum: ex quo
factum est: fuimus. Troes quod significat non eos uiros et
se fortes: uel foelices: quos olim fuisse dicam? de quo Ver-
gilius in secundo Aeneidos meminit.

Darius sum non Oedipus.

h Viusmodi Terentianum dictum iam prouerbii loco uulgatum est: quo utimur: quum significare uolumus nos diuinandi artem non callere. Nam quum sphinx monstrum illud Thebanum ænigma proposuisset: quod esset animal bipes: inde tripes: ac quadrupes: & soluente locastæ conubium: tebanumq; regnum præmium propositum foret. præter Oedipum soluere potuit nemo: qui id hominem esse asseruit.

Non omnibus dormio.

m Etaphora a uiro sumpta uidetur. qui somnum simulat (Auctor Iuuenalis Doctus ad calicem uigilanti stertere naso) quoad uxor mechos admittit: quia si illa aliquos reciperet: qui soluere non possent: quantum uir uellet: ipse statim surgit dicens non omnibus dormio: hoc est non omnes patior: id est tenues per inde ac diuites uxorem adire: quo nos uice prouerbii eleganter uti quimus: quum aliquid uni siue ob beniuolentiam aut quamuis aliam ob causam concedimus: quod etiam sibi ceteri omnes concessum putant: uel non omnibus dormio. Si significat non omnibus operam meam nego simpliciter: ut Cicero in libro epistolarum septimo posuit ad gallum.

Hic Epicurus subans est.

a Pud Diuum Hieronymum libro secundo contra Iovinianum legitur. restat ut Epicurum nostrum subantem in hortulis suis inter adulescentulas & mulierculas alloquamur. Vbi sudare (quamuis in codicibus Hieronymi quidam sudantem male legant) antiquissimo uocabulo dicuntur sues: quum libidinan

tur. Vnde translatio quoque facta est in cætera animalia
ut docet Porphyrio enarrans illud horatianum, Iam
que subando tenta cubilia tectaque rumpit. ex quo Hiero
nymus uolens Iouinianum significare in coitum & libidi
nes ruere Epicurum: qui summum bonum in uolupta
te ponit: prouerbialiter subantem appellauit. Nos quo
que quum uotare uolumus quempiam in consimile rez
pronus. haudquaquam min⁹ Adagii loco dicere possu
mus: hic Epicurus subans est.

Hoc re apud Sagram gesta uerius est.

Hoc græcorum uetus & elegans Adagium lucu
lenter a Strabone Libro sexto Geographiæ de
claratur his uerbis. Qui ait post locres Sagra
fluuius labitur: quem foemina nominant. in cu
ius ripa Castoris & Pollucis aræ sitæ sunt. Ad quas decem
lochorum milia una cum Reginis aduersus Crotonia
tas numero centum & triginta millia Marte collato uicto
res euaserunt. Quo ex negotio est ortum aduersus incre
dulos prouerbium.

idest: Hoc re apud Sagram gesta uerius est. hæc ille. Ve
rum Iustinus libro uigesimo de armatorum numero cum
Strabone non conuenit sic scribens: Itaque quum in aci
em processissent: & Crotoniensium cētum uiginti millia
armatorum constituissent. Locrenses paucitatem su
am circumspectantes (nam solum quindecim millia mili
tum habebant) Omīssa spe: indestinatam mortem con
spirant.

Iuppiter non cantat: nec Cytharam pulsat.

It Aristoteles Iuppiter non cantat: nec citharam
pulsat. quod præterire mîme libuit: ut te dignū
aliquid in elyze princeps attigisse uidear. ex quo
exemplo prouerbialiter docet principes non debere musi-
cam exercere. quibus (ut ipse facis) satis est: si aliis utenti-
bus oblectentur. quod a Nerone Imperatore minime ob-
seruatum est. qui teste Tranquillo Musica a teneris annis
imbutus in scenam prodire non erubuit. Vnde haud im-
merito Philippus Macedonum Rex Alexandrū filiū iu-
sta castigatione incesit: quum accepisset illum quodam
in loco suauiter cecinisse: nō ne te pudet inquires: q̃ tā pul-
chre canere scias. quod nos elegantis prouerbii loco i eos
Principes usurpare ualemus. qui quod se parū decet: stu-
dium exercent. Verum de te dici non potest: es enim sem-
per & ubiq; tuæ dignitatis memor:

Hic Callipedes est.

t Iberium Cæsarem prouerbialiter Callipedem appella-
tum testatur Tranquillus hisce uerbis: Ad extre-
mum uota pro itū & reditu suo suscipi passus: ut uul-
go iam per iocum Callipedes uocaretur. quez cursitare ac
ne cupidi quidem mensuram progredi puerbio græco no-
tatum est. quod Cicero in quadam ad atticū epistola usur-
pat accusans Varronis segnitiam & tarditatem. quum ait
biennium præterit quū ille assiduo cursu cu-
bitum nullum processit. quod inde tractum. nam gallus
gallinaceus cursitare consuevit: moxq; subsistere: nec lon-
ge progredi. aliquis ideo gallipedes prouerbio dicitur: qua-
si pedes galli gallinacci habeat: sitq; tardigradus & tardi-
pes. Sed quum hoc græcum prouerbum sit: & a Cicero
ne per græcam dictionem enuncietur. quidam se parum

22
comptum habere aiunt:qua ratione possit latine dici galipedes. Quo circa re diligentius pensitata extimant id puerbium non ab aue deduci: sed ab homine. qui

nominabatur. fuitq; histrio in tragœdarum actione peritissimus: (sicuti docet Plutarchus) hic quum in agenda historia esset uenustior: incessu per pulpita pompatico & moroso discurrebat: statimq; resiliebat: non ultra cubiti longitudinem progrediens. hinc igitur prouerbium deductum putant: ut Gallipes ab homine: non Gallipedes (ut dictum est) ab aue sit. quod undecumq; ueniat: in homines tardos & legnes usurpare possumus.

Hirundo suscipienda non est:

Hirundo auis nescit nemo: q; dum nobiscum comoratur: garrula semper est: & nunquam a cantu disistit. ex quo factum est prouerbium hirundo suscipienda non est: id est garruli & rumigeri homines recipiendi non sunt. ut Hieronymus ad Ruffinum demonstrat.

Propter quod Vadimonium deserui posset:

Uadimonium quidam ita diffiniunt: ut sit sponsio ad certum diem sistendi se in iudicio: id est comparandi per se uel per aduocatos. quod frangi nec æquum nec iustum est. Vnde antiquum prouerbium est: quoties magnū aliquid significare uolumus: ut dicamus propter quod uadimonium deserui posset: quod perire est: ac si diceretur ius uiolari. quod a Plinio eleganter in suo procemio usurpatur.

Tecum habita.

Prouerbiū istud tecum habita a. M. Tullio in senectute usurpatum. significat enim q; homines suas vires metiri debeant: & (ut thales ait) teste Diogene Laertio se ipsos noscere. auctor Persius: qui ita inquit tecum habita-

d

ut noris quam sit tibi curia suppellex.

Hæc est permutatio armorum glauci cū diomedis armis.

Linus lib. epistolarum. v. scribens ad flaccum p

puerbiallyter ait: recipes epistolas steriles & simpliciter ingratas: ac ne illam quidem solertiam Diomedis in permutando munere imitantis. Pli. hætenus: hoc ex Homérico poemate sumptum ē: nāq; in. vi. iliados scribit Glaucum ac Diomedem in medium processisse: ut singulari certamine confligerent. glaucū deinde post enarratos suos natales inuitatum a Diomede: ut ex hostibus hospites fierent: & hospitiū necessitudine in uicem copularentur. quod ut cæteri inquit intelligant armaturam permutemus. & ita inter se arma permutarunt: Glaucus aurea quæ centum boum præcio taxabantur: Diomedē dedit. a quo accepit ærea quæ nouem tantum extimabantur. Vnde ex hac tā impari armorum permutatiōe: Glaucus stupidus & demens iudicatus: Diomedes uero solers & astutus. quum ille iacturam fecerit: hic lucrum. ex quo quotiescunq; alterius rei comparatione dissimili sit muneris permutatio: puerbiallyter & comodissime dicimus hæc est permutatio armorum Glauci cū Diomedis armis. de quo mentionem facit Plinius naturalis hist. lib. xxxiii. quum de commerciis loquitur: & Gel. li. ii. cap. xxiii. & Martialis illis uersibus. tam stupidus nunquam nec tu puto Glauce fuisti: chæcea donanti chrysea qui dederas.

Sedere ad Eurotam.

romæ fuit porticus Corinthia iter cæteras celebris ad circū flaminium erecta a. Cn. octauio: dicta Corinthia: propter æs corinthiacum: quod erat incolumis. dicebatur: et porticus psei: quoniam, Cn. octauius ex bello nauali cō

tra per seum triūphum rettulit, in qua porticu erat tabula
picta habens lacedæmonē & Eurotam fluuium laconiae;
auctor Plinius li. iiii. Vnde ignaui illic desidentes dicebant
sedere ad eurotam, hinc postea prouerbio increbruit, ut se
dere ad Eurotam esset nihil agere.

Hic aureo hamo piscatur.

i Am hoc puerbii loco a luculentissimis uiris usurpa
ri audio. Nā Augustus teste Suetonio quū minor
emolumēti spes q̄ dāni metus inerat; huiusmodi mīma
cōmoda nō nimio sectātes discriminē similes aiebat esse au
reo hamo piscantibus. q̄ si ham⁹ decideret; nulla captura
dānū repēdere posset. quare quū aliquē itidē faciētē uide
mus; puerbiallyter dicere q̄mul Hic aureo hamo piscat.

Bis pueri senes.

g Ratorū adagium est. : id est
bis pueri senes. sub hoc puerbio Varro Satyraz edi
dit: cuius testimoniū citat Genuis. Senes autē tūc repuera
scere dicūtur; hoc ē in puerilē etatem reuerti. & pueri peni
tus fieri, quū uitio etatis discipere incipiūt, auctor Plau. i
mercatorē; ubi senex inq̄t quū ex tēplo ē nec lentit nec la
pit, aiūt solere cū rursus repuerascere. Et Cicero in Cato
ne: Siquis deus mihi largiatur; ut ex hac etate repuerascā
& in cunis uagiam; ualde recusem. Et Seneca No bis pue
ri sumus (ut uulgo dicitur) sed semper. Hinc igitur in deli
ros senes prouerbiū fluxit, de quo Ausonius mentio
nem facit.

q Qui ipse sibi sapiens prodesse nequit; neq̄q̄ sapit.
Vi ipse sibi sapiēs pdesse neq̄t; neq̄q̄ sapit; Liceronis
uerba sunt ad I rebatū libio septimo epistolarum ta
miliarum sumpta a prouerbio græco. Q uod est

cuius sensus est: qui sapi-
ens sibi non prodest: frustra sapiens est: præsertim quum
natura ipsa (ut Terentius ait) omnes sibi q̄ aliis melius eē
maluit: & suæ quicq; utilitati seruiant.

Andabatarum more pugnare.

Dem Cicero ad Trebatium ait: quē antea ne Andabata
quidē defraudare poteramus. & Diuus Hieronymus contra Iovinianū epistola priamīde Andabatis meminit: scribens melius ē (quod dicitur) oculis
Andabatarū more pugnare q̄ directa spicula clypeo nō re-
pellere ueritatis. ex quorum (ab aliis. n: de his mētionem
fieri non memini me legisse) lectione collegimus Andabatas
populos quosdam fortasse fuisse. qui clausis oculis
pugnarent. Hinc factum est: quum aliquis parum diligē-
ter & quasi clausis oculis quippiam agit. q̄ illum dicamus
Andabatarum more pugnare.

Mendaces Cretenses.

Nn̄ius in sacra historia: auctore Lactat̄io li. diuinā-
rum institutionū p̄mo capite. xi. scriptum reliquit
Iouem Saturni filiū postea q̄ multa mortalib⁹
munera p̄stiterit in Cretā uitā cōsumasse: atq; mihi sepul-
chrū eius eē in oppido Cnoso. i quo sepulchro litteris græ-
cis scriptū fuisse : id est latine Iuppiter Saturni fi-
lius. de quo Cicero: cuius idem Lactat̄ius est testimoniū:
citāt: de natura deorum. q̄um tres Ioues a Theologis no-
minari docet: ita scribit tertius fuit creten̄sis Saturni fili⁹
cuius in illa insula sepulchrum ostenditur. unde Lactat̄ius
uanā religionem deridens ait. Quomodo igitur potest
Deus alibi esse uiuus: alibi mortuus: alibi habere templū
alibi sepulchrum? Quare Cretenses semper mēdaces ha-

24
biti sunt. quippe qui sint Iouis sepulchrum fabricati. quū
ille quem deum faciunt nunquā obierit. ppetuoq; sit. Vn
de prouerbiū græcum factum est Mendaces cretenses
in eos q; ueritatis minime amici sunt: quod Statius in pri
mo thebaidos tetigit scribens mēitāq; manis Creta tuos
& Ouidius in amoribus. Cretes erunt testes: nec fingunt
omnia cretes. & alibi Nota loquor non hoc quæ centum
iubstinet urbes: Quāuis sit mēdax creta negare solet:

Thracium commentum:

Trabo ait lib. ix. geog. mēoriæ prodidit Ephorus
s thraces factis erga boetios induciis noctu incurfa
tiones egisse. quūq; securius & negligentius expe
ditionē agitarēt: perinde ac si pace iam facta. eos uero boe
tii cū propullassent quererēturq; q; iducias uiolassent. illi
nō uiolasse respōderūt: dies enim pepegisse: noctu autem
incurfasse dicentes. Vnde uulgatū est prouerbiū thra
cium cōmentum de iis. qui sophismatibus fidem frāgūt.
de quo Cicero in primo officiorum meminit: quum de in
iuriis a uasamento loquitur.

Summum ius summa iniuria:

leero in supradicto libro ita inquit: existunt etiam
c iniuriæ sæpe calumniā quadam & nimis calida: s;
maliriosa iuris interpretatione: ex quo illud sum
mum ius: summa iniuria. quod Terentius in Heauton p
uerbialiter usurpauit. Nam multi nimis rigide iura inter
pretātur: & magna interdū malitia utūtur. quæ contraria
est prudentiæ: iustitiæ: æquitati. Vnde Aristoteles in ethi
cis inquit: quum lex sit uniuersalis. opus est interdum ad
hibere bonū uirum & æquū: qui legem emendet: qui
haud dubie in clyte Guide tu uir ipse æquus & integer es.

corrigis enī leges sūma iustitia: pari æquitate. populis tu
is iura præbes. sed leges ipsæ tamen iuraq; pariter in tuis
dominantur ciuitatibus.

Attice scribis.

a Tici semper quum ad amicos scribebant: proli
xe agebāt. Iacōes e diuerso in scribendo q̄ breuif
simi erāt. Vnde ab illis ortum est prouerbiū in
eos q̄ uerbosius agunt. q̄ dicimus Attice scribis
Ab his aut in eos: qui breuiter scribūt: laconice scribis. au
ctor Cicero ad Atticū. ut Aristagoras etiā breue dicēdi ge
nus chiloniū uocabat. quoniam chilon in loquēdo breuif
fuiſſet. Diogenes Laertius auctor libro primo.

Sexagenarios senes de pōtib; præcipitari.

c Omani (ut Nonius & Varro prodierunt) quūq;
sexagesimū excedebant annū: a publicis nego
ciis liberi erant: nec in treandis magistratib; suf
fragia ferebant: q̄ per pōtes auctore Festo dabā
tūr. Vnde factum est prouerbiū. ut quoties significāus
quēpiā senē: seu propter ingrauescētē ætatem: seu ob quā
uis aliam causam negociis omnib; liberatum exauctora
tumq; esse: dicimus sexagenarios senes de potibus præci
pitari. quia a latore suffragii remouebantur: ne ferrent suf
fragia per pontes in campo Martio eius rei causa fabrica
tos. de quibus intellexit Cicero in primo Rhetoricorum
quum dixit: pontes disturbat: cistas deiecit. Inde de pontai
senes dicti sunt. de hoc Macrobi⁹ quoque libro Saturna
liorum secundo meminit. Et Ouidius in quinto fastoru;
prope finem sic scribens: Pars putat ut ferrent iuuenes suf
fragia soli: Pontibus infirmos præcipitasse senes: Ad illuz
utique ritum alludens, non autem q̄ Romai qui māsue

25
tudine & pietate ceteras longe gentes præstiterunt: suos se-
nes e ponte præcipitarunt in Tyberim. ut ibidem idem. Oui-
dius sentit dicens: Corpora post decies senos qui credidit
annos Missa neci: sceleris crimine dānat auos. Secus apud
Caspios teste Strabone lib. undecimo Geographiæ: iclu-
si fame senes necabant: quū. lx. annū excessissent. & innu-
meræ aliæ gētes feritate insignes senes necare cōsueuerāt.

Romanus sedendo uincit.

q Voniam Romani (ut non nullis constat exem-
plis) haud minores res consilio atq; ingenio q̄ ar-
mis gesserūt. quod & Marcus Tullius in primo
officiorum ita scribens præter multorum opinionem pro-
bare contendit: Vere autem si uolumus ait iudicare: multæ
res extiterūt urbanæ maiores clarioreq; q̄ bellicæ. Et ibi-
dem parua enim inquit sunt foris arma: nil sit consiliū dō-
mi. Idem uolens ostendere oppressis Catilinæ furoribus
se togatum plura gessisse: q̄ Imperatores exercitus: hunc
uersum composuit cædant arma togæ: cōcedat laurea lin-
guæ. Et Horatius in carmine idem sentire uidetur: quum
dicit Vis expers consilii mole ruit sua. quaquam Salusti-
us sua præfatione hoc non diffiniuit. Vbi utrunque in-
quit per se indigēs alterum alterius auxilio eget. Hinc igi-
tur ortum est prouerbium Romanus sedēdo uincit: quo
Varro libro de re rustica primo capite secūdo utitur: dicēs
Vultis igitur interea prouerbium quod est Romanus se-
dendo uincit: usurpemus: dum iste uenit. Nos autem eo
uti possumus: quū significare uolumus ingenio magis polle-
re q̄ armis. uel (ut Scipio dicit solitus erat) nūq̄ nos minus
ociosos eē: q̄ quū ociosi sumus. eo. n. pacto sedendo uicim?

Lerna malorum.

Erna & Argiui & mycenei laeus est. in qua poetæ
I finxerunt hydram multoꝝ capitum fuisse. quoꝝ
aliquot extilis: totidem continuo renascebantur.
quod quidem monstrū quum totam eam regioneꝝ deua-
staret: tandemꝝ post multa purgamina ab Hercule claua pri-
mo ictum: deinde post pestiferum afflatū sagittis petituꝝ.
postremo quum se se solitis cauernis condidisset: lignorū
cōgesta strue igne consumptum est. testante Vergilio quā
quaginta atris imanis hiatibus hydra: & Seneca quid sē-
ualernæ monstra numerosum malum nō me igne demū
uicit: & docuit mori: hic igitur ortum prouerbiū d̄ his:
quæ haud facile expiari purgariqꝫ possūt. auctore Strabo
ne li. viii. geogra. qui ita iquit lerna argiui myceneiqꝫ lac⁹
est. in qua Hydrā constitisse scriptores tradunt. in illa quū
facta sint purgamina: puerbium quoddam uulgo mana-
uit Lerna malorum:

Desine iam demens sæuum stimulare leonē:
Omericum carmē est. quod prouerbii loco phi-
h tionem uirum sapientem aduersus Demosthe-
nem priuatim publiceꝫ maledictis magnū Ale-
xandrum insectatē: Plutarchus dixisse refert. nam quū
leo teste Plinio animal generosissimum fortissimumqꝫ sit:
erebroqꝫ in irā exardeat: præsertim laceffit. illuꝝ sane pe-
riculosuꝝ est irritare: quēadmodum Martialis de Rhino-
cerote scribit a dorniciano in harenam ad spectaculum de-
ducto. ait enī præstitit exhibitus tota tibi Cæsar harena.
Quæ non promissit proelia Rhinoceros. quam terribilis
exarlit pronus in iras: Q antus erat cornu: cui pila tau-
rus erat. quum nos itaqꝫ quispiam irritat: qui nobis mox
irascētibus daturus sit poenas. prouerbialiter dicere possu-

mus: Desine iam demeris sæuū stimulare leonem. cui non ab simile est illud: quod idem de liberis educādis. Plutarchus ait ignem ferro cædi minime decere. hoc est irritā dum non esse furem.

Quū maleā deflexeris domesticos obliuiscere.
 Alea laconia promōtorium est a maleo argiuōge
 m Rege dictū. quod teste Seruio super qnto æneidos per. l. miliaria in mare protenditur: ubi unda adeo sæua est q̄ persequi nauigantes appareat. Statio dicēte libro septimo thebaidos: & rauca circūsonat ira maleæ. Vergil. itidē libro quinto Ionioq̄ mari maleæq̄ sequacibus undi: supra quod auctore Strabōe libro octauo geographiæ haud tuta nauigatio erat: propter aduersos uētorum flatus. Inde est natum uulgo prouerbiū. quū maleam deflexeris domesticos obliuiscere: quasi q̄ ob iminēs periculum de rebus iam iam actū esse uideatur. quare Italicis mercatoribus gratissimum erat. omisso ad maleæ cur su Corinthum diuertere: (idem Strabo auctor) aduectis eo mercibus.

Corinthus sup̄ciliis curuitatibusq̄ laborat.
 Orinthus urbs fuit Achaia: quæ primum teste
 c Eusebio de temporibus a Silypho latrone Aeoli filio super isthmon in medio maris ioni & ægei constructa deinde aucta ephyra uocata. sed post hæc euerla & ab corinθο oræstis filio instaurata. Corinth⁹ eodē. Eusebio testificāte cognominata fuit. quæ mox diuti⁹ de ferta manens teste Strabone libro octauo geogra. a diuo. Cæsare restituta est. quam quondam locupletissimam fuisse auctores multi tradunt. Verum ager non admodum telluris bonitate pollebat. quippe quæ oblique di storta

foret & aspera: Vnde superciliosam Corinthum uocant
uniuersi. & cessit in uulgare prouerbium: corinthus super
ciliis curuitatibusq; laborat. quo nos in consimili re non in
elegantem uti possumus.

Ad Scolon neq; ipse uades. neq; alteri cōs ibis.

s Colus (ut Strabo ait libro nono) pagus est i c r a

Asopia sub Citherone sedes iniucunda atq; aspe
ra: inde natum prouerbium. q; quum uolumus quempiā
admonere ne se ad loca inculta & min⁹ grata conferat: di
cimus ad Scolon neq; ipse uades: neq; alteri comes ibis.

Nauigasti usque ad phasim.

Hasis est colchorum pergrandis fluuius. de quo

p Lucanus in tertio Colchorū qui rura lecat ditissi
ma phasis: per hunc argonautæ cu3 Iasone intra
uerunt ad colchos: testificante Ouidio libro septimo meta
morphoseos: multa q; perpeffo clauo sub Iasone tandem cō
tigerant rapidas limosi phasidos undas. & quoniam hic ul
timus est carinis cursus: hinc auctore. Strabōe libro unde
rimo Geogra. est ortum prouerbium nauigare usque ad
phasiz: quasi in ultimum recessum ire. extrema enim naui
gatio appellatur. quum uolumus itaq; aliquem longe p
gressum esse significare: dicimus nauigasti usque ad pha
sim.

Phrygiū ac mysoꝝ fines sepati: diffinire difficile.

Hrygia prouincia est teste Solino minoris Asiæ:

p a phrygo ane qui illā a Caria diuidit: uel a phry
gia Cecropis filia cognominata. Mysia autē phry
giæ prouincia est adiacens helleponto. (ut Plinius ait li
bro quinto naturalis historiæ) in qua est Moesia ciuitas.

dicente Seruio super primum Georgicorum: myſia pro-
 uincia eſt. Moesia uero ciuitas haud longa Troia. Sed
 harum prouinciarum fines diffinire: Strabone auctore li-
 bro duodecimo Geographiae non facile eſt: qui ita inquit:
 Phrygum & Bithyniorum & Myſorum fines determi-
 nare difficile eſt. quod unaquaeque natio diſtincta eſſe de-
 beat: id conceditur: Nam & de Myſis ac Phrygibus hu-
 iusmodi prouerbium eſt: Phrygum ac Myſorum fines
 ſeperatiſed diſfinire difficile. Et cauſa eſt: quia quum in-
 colae barbari ſtrenui ac militares eſſent: quae uiciſſent: non
 firmiter tenebant: ſed frequentius ut uagi & errantes mo-
 do eiiciebantur. Hae gentes omnes Thraciae putandae ſunt
 quia ulteriorem Regionem hi colunt. & non facile altera
 ab altera immutatur. haec ille. Nos autem huiusmodi ada-
 gium recte uſurpamus: quum ſermo de his eſt: quae facili-
 tatem praefereunt. Verumtamen ea ipſa tractare per dif-
 ficile eſt:

Cumani ſero ſentiunt.

a Eolicarum urbium maxima & optima eſt Cu-
 ma (ut Strabo refert libro decimo tertio geogra-
 phiae) & fere ea metropolis eſt. Cumani autem
 carpuntur ut homines inſulſi & hebetes: ob hanc
 cauſam (ut quidam putant:) q. ccc. annos poſt eius urbis
 aedificationem portus ueſtigalia exegerunt. quum antea
 populus eiſmodi prouentum non haberet. quare obti-
 nuit opinio: quod hi homines ſero ſentirent: quum urbes
 ad mare habitarent. Dicitur etiam aliter: quod publi-
 ca pecunia mutuo accepta porticus conſtruxerunt. Po-
 ſtea uero quum pecuniam conſtituta die non reddidiſ-

senti:ade ambulatione arcebantur:sed quum pluuiæ eēnt
in dedecus quoddā creditores edictum emittebant: ut cu
mani porticus subirent. & quum p̄co ita inclamaret: por
ticus subire. dictū eē prouerbiū Cumani sero sentiūt: qđ
cumani nō sentiāt:q; in pluuiā porticus subeunda sit. etiā
si nemo per præconem admoneat. hæc ex Strabone eodē
libro:quod quidem adagium non absimile fere est illi,qđ
alibi retulimus Sero sapiunt Phryges.

Aquilæ senectus:

Linus libro decimo naturalis historiæ de aquil
p lis hæc refert. Oppetunt non senio:nec ægritu
dine:sed fame.intantum superiore accrescēte ro
stro ut aduncitas aperiri non queat. Aquila igi
tur tantum in senectute bibit.uel de præda sanguinem su
git. Ex quo factum est prouerbiū in senes :qui plus bi
bunt:quam comedunt. Cuius etiā meminit Terentius
in Heauton. his uerbis nihil narras?uisa uero ē(quod di
ci solet) Aquilæ senectus.

Sylosontis Chlamis.

Hlamys uestis militaris est:pallio pene aduersa:
c quum breuior atq; arctior sit. Plautus :Puer ca
pe Chlamydem:& da pallium. Et Vergilius Si
doniam picto Chlamydem circundata limbo. de qua cele
bre prouerbiū est Sylosontis Chlamys:quod de his di
citur Q ui iactant se magnificētia uestimentorum. quo
niam Syloson Samius Polycratis frater :quum in exilio
esset:uestem habebat insignem ac sumptuosam. quam te /
ste Strabone libro. xiiii. geogra. quum Dario nondum re
gi eā diu cōcupiscēti dono misiss;:is postea regno potit?
ac bñficii mēor natali solo eū restituit. ex quo illud est.

Sylofontis opera locus amplius est:

Ysolon itaq; eodem Strabōe auctore a Rege in
s impium restitutus tyrānidē adeo acerbe exercu-
it: ut urbs samiorum hoībus uiduata: ac penitus
exhausta est. Vnde prouerbium manauit Sylofontis opa
locus amplius ē in eos: q; perinde crudeliter supbeq; impe-
rant: ut ciuitates hominibus uacuas reddunt. quod adagi-
um si in quempiam Principū usurpatur. In te autem Gui-
de minime dici potest. ornas enī ciuitates tuas: nō destru-
is. amplecteris tuos ciues clāmentia; comitate; hūmāitate
quibus longe præstas cæteris imperitantibus; nō odio p-
sequeris; in eos amorem geris. nō cædes & scelera admit-
tis. tua igitur opera hominum coetu urbes tuæ frequētes
sunt: non autem uacuae.

In Samo lac. gallinæ.

Amum unā ex. xii. Ioniz ciuitatib; cōdidit Tym-
s brio: ac deinde Patrocles; de cuius ubertate Stra-
bo ita loquitur li. xiiii. Samius uino nō ualde for-
tunata ē. in cæteris uero feracissima; qđ ex eo maxie pspici
pōt. q; bellis infestat. Vnde laudantes non dubitant illud
ei prouerbium accommodare: quod etiam fert gallinæ lac-
hæ. Strabo: quod licet prouerbium alibi retulerim: non
tamen alienum uisum est repetere: ut quoquo modo scri-
ptores usurpauerit: intelligatur.

Hic Coryceus est.

Orycus mōs est (ut Strabo docet libro decimo /
c quarto Geographiæ) excelsus nō procul ab Ery-
tris ciuitate Ionica: quæ & portus Calyistes sub
eo. Item alius portus qui Erythras appellatur. ac deiceps
complures alii. dicunt totam Coryci præternauigationē

latronibus plena esse. qui corycei dicuntur. hi nouū in-
si-
diandi genus adinuenerunt. dispersi enim per portus ac-
cedunt ad mercatores qui applicuerint: auscultantes quid
rerum ferant. & quo nauigent. postea quum illi soluerint
& in altum se receperint: congregati eos adoriuntur: ac di-
ripiunt. ex quo quicunq; curiosus est. & occulta ac secreta
auscultare conatur: prouerbialiter dicimus Hic Coryceus
est. Vnde etiam illud manauit.

Hunc Coryceus auscultauit.

a Lterum insuper adagium est: teste Strabōe i supra
dicto li. qui ita inq̃t. Et in puerbio dicimus: hunc er-
go Coryceus auscultabit. quū qs aliquid dicere uel facere
secreto uideatur: quod minime uideatur propter eos: qui
speculantur: & scire student: quæ non conuenit. hæc ille:
huius itaq; prouerbii sensus est (ut nihil in re facili obscu-
ritatis appareat) quod qui sibi periculum a latronibus ti-
met ueluti huiusmodi hominū insidias expertus. & ob id
ipsum caute rem suam agit. Hunc Coryceum auscultasse
dicamus. cuius etiaꝫ Cicerō ad Atticum meminit. Q uod
autem quidam ex Strabone tradant hoc prouerbium es-
se Coryceos auscultatores aufuge. id quaquam qđ ita sit:
non eo inficias, sed ubi in Strabone legerint: ipsi uideant.

Mercator nauiga. & exponit: iam om-
nia uenundata sunt.

s Trabo libro quartodecimo Geographiæ. quum
describit ut Cilices piratæ fierent: inq̃t Delus: q̃
nō admodū procul aberat: emporium magnum:
& pecuniosum exhibebat. ea. n. multa m ācipioꝝ milia. &
recipere & emittere eadem die poterat. ex quo prouerbium

factum est: Mercator nauiga: & expone: iam omnia uenū
data sunt. quo etiā teste causa erat: quia romani post Car
thaginis & corinthei euerfionem diuites effecti multis ser
uis utebantur. Q uapropter piratæ & predandi & uendē
di opportunitate oblata. mirum in modum coaluerunt. quo
per urbane & eleganter uti possumus: quum alicubi mer
ces raptim uendi significare uolumus.

Q uando per harma fulgurauerit.

H Arma. i. currus teste Strabone libro nono. geogra.
pagus est ad mycalettum desolatus. dictus harma. i.
currus ab Amphiarai currus: q̄ (ut aiunt) corruente Am
phiarao de curu: ipse currus ad locum illum detractus est:
Pythici itaq; uates ad ipsum currum intuentur: & eo tem
pore sacrificium delphos mittunt: quum fulgura cernūt:
obseruabant autem ad menses tris: singulis mensibus di
es tres: noctesq; totidem e louis fulguralis foco: qui est in
muro inter pythium & olympium: hinc factum prouerbi
um: quando per harma fulgurauerit. Q uo uti: possu
mus: quoties significamus: rei agenda tempus obser
uari.

Oenones Vallis.

T huius Adagii sensum melius explicem. Stra
u bonis uerba ex libro octauo geographiæ ponā.
quæ sunt hæc: Oenona uero diutius duabus At
ticæ tribus par nomine uocabatur. Vni quæ ad Eleu
theras prope iacet: ut illud est. Campos Oenones ha
bitare foenarios. Eleuthere uero una de quadripoli ad
Marathonem est: De qua natum est prouerbiū Oe
mones uallis. ex quibus licet coniecturam facere: quia
hæc nomina sunt equiuoca. Q uoniam inquit tribum

hoc nomine uocari:& paulo inferius insulam pariter eē de
monstrat. quæ eo quoque nomine appelletur: quum di-
ci eam habitauere argui: Cretenses: Epidauri:& Dorien-
ses. ut hoc prouerbiū illud importet: quod proprie signi-
ficat illud: quod de phrygibus & mysis paulo ante rettuli-
mus. ut mea fert opinio.

Canis caninam non est.

Arto de lingua latina (q̃ scā) huius prouerbiū &
u diuus Hieronymus in quadam epistola memine-
runt. quod significat canem caninam carnem non
edere. simile est illud Plinianum in septimo Leonum feri-
tas inter se non dimicat. quod eleganter usurpamus. quū
uolumus dicere aliquos inter se maxime consentire: licet
aliter ostendent.

Communia amicorū esse inter se omnia.

Oc uetus græcorum adagium quid significat: ne-
hmo tam mediocriter cruditus est: quæa fugiat. qđ
his uerbis Terentius in Adelphis usurpat: quum
Mitio ita loquitur. Nam uetus uerbum hoc quidem est:
Communia amicorum esse inter se omnia. de quo etiā Ci-
cero in primo officiorum meminit. & Martia. li. ii.

Res est in uado.

Adum teste Seruio super primum æneidos est
u locus ī mari. per quem uadere possumus. est p-
prie tamen fundum fluminis: lacus: maris: & cu-
iuscunq; aquæ. & quoniam in profundo periculum est.
In uado autem ob paruam aquarum altitudineꝝ securitas
hic prouerbiū natū: de his q̃ periculū euaserit. auctor Te-
ren. i. Andria. ubi dauus ait oīs res est iā in uado: & plaut⁹
in Aulularia itidem meminit:

50

Sine Cere & Baccho friget Venus.

Erentiana uerba sunt in Eunucho prouerbialiter dicta. Nā Ceres in hoc loco: quæ cunctarū frugū dea ē: pro pāe accipitur. Vnde duo ædiles teste Fennestella de romāis magist. qui rei seumentariæ apud Romanos præerant: Cereales dicti sunt. quorū creandorum auctor fuit. C. Iulius Cæsar. Liber autē pater pro uino. cuius (ut poetæ fabulantur) inuentor extitit: sed Lactātius firmianus libro secūdo capite. xiiii. diuinarum institutio num Noe oīum pīmū uineā sœuissē: ex eaq; fructū cepissē pspicue demonstrat. Venus autē pro belluina uoluptate: id est coitu pōitur. nam homo abstemius segnis est ad idaliā. hoc ē Venerē. Cæterū Teren. ad hilaritatē ostendendam hoc adagio usus ē. quādoquidē Horatio teste uinū omnē animi tristitiā expellit. puerbiū autē auctore Donato ex eo ortum est: q̄ ita inq̄t q̄ frigere proprie est non ad hærere. trāslatum enim hoc prouerbiū friget a picatione uasorum. quæ frigidam picē non tenent: quū alia multo meliora sunt ad usum frigida: ut ferrū: argentum & cætera huiuscemodi. quo uti possumus: quum quis fame atq; siti affectus minime excitatur: & tristi animo est.

Ouem Lupo commisisti.

I Vpus enim animal est rapacissimum: qui plurimum ouibus insidiatur: ex quo male eius custodiæ ouis committitur: quum siquidem eam repente uoret. Hinc natum prouerbiū in eos: q̄ temere aliquid homini minime fido committūt. Auctor Terentius in Eunucho: ubi thais ait: Scelestā ouem lupo commisisti.

Currentem incitare.

e

Etaphora ab equis sumpta uidetur: quos sponte
m sua currentes (est. n. ex iumētis uelocissimum ani
mal) frustra eq̃lo ad cursuz excitat. hinc uel unde
cunq; libet: factū est prouerbiū currentem incitare: quod
significat nos nō oportere quempiā ad ea hortari: in quā
ipse studiose incumbat. & propensus sit. Vnde Seneca epi
stola. xxxiiii. ait: Sed iam currentē hortor: inuicē hortatē
pōt & (ut Pollioni meo placet) in hanc significationē capi
a qua non abhorreo. Siquis (ut puta) alicui detraheret:
& interim alter maledicus illum in detrahendo adiuuaret
ut eo magis in maledicta prouheretur. eleganter possu
mus dicere illum currentem excitasse per se quīs intentū.
Vtra opinio melior. iudicent legētes. mihi utraq; placet.

Vulpes pilos mutat. mores nō mutat.
Vlpes animal ē uersutum & semper fallax testificā
ū te Plauto. qui ait Vulpinus animus nequid moli
atur mali. ab huius fallacia igitur quā ingenita ui
tia tolli nō possunt. tractum ē prouerbiū in eos qui do
lis & uersutia abundātes naturā omnino suā mutare neq;
unt: ut uulpes mores suos deponit nunquā: qđ teste Trā
quil. Vespasian⁹ elegāter in bubulcū senē usurpauit.

Hic Ciniugilū herculaneo nodo uinctū soluit.
Iniugilū cinguli genus erat: quo teste Festo Pom
c peio noua nupta praecegebat. id uir in lecto sol
uebat. factū ex lana ouis: ut sicut illa in domū sub
lata coniuncta inter se sit. sic uir eius cinctus: cum ea uin
ctusque esset. hoc Herculeano nodo ligatum omnis gra
tia uir soluebat. ut sic ipse foelix esset in suscipiendis liberis
ut fuit Herculaneus qui septuagita liberos reliquit. ex quo
quum quis numerosam prolem genuerit. puerbii loco di

rimus. Hic Ciniugiluz herculaneo nodo uinctum soluit:
solutum, n. futuros portendebat filios. quēadmodum eū
tota asia regnaturum antiqua oracula canebant: qui Gor
dii plaustri nexum soluisset: cuius rei cā magnus alexāder
expugnata gorde quum soluere nequiuiisset: loramēta gla
dio amputauit auctor Iustinus libro undecimo.

Hic In neruum it.

a Pud Terentiū in phormione antipho adolescēs
inqt: in neruū potius ibit. ubi puerbiallyter in ne
ruū ibit: teste Donato p decipiet: dixit. qđ a puerbio sum
ptum est a sagitariis tracto. quum uis oīs atq conatus ar
cum tendentium non inuolatum teli: sed in ruptionē ner
ui expetitur. ex quo de homine fallaci eleganter dicimus:
Hic in neruum it. id est alio tendit: q̄ qui fallitur putat.

Salua res est salutante sene.

r Efert Titus Liuius quū Iudi circēses apollinī aliq̄
do celebrarent: & Hānibal nuntiatuſ esset circa co
linā portā urbi ingruere. omnes raptis armis eo concurris
se. quos deinde reuersos quū piaculū se se fecisse formida
rent: inuenisse saltantem in circo senem quēdam. hunc in
terrogatū dixisse minime a se intermissam esse saltationē:
Itaq̄ ortū exinde esse prouerbium. Salua res est salutante
sene. quo ad omnia læta uti licet. de quo etiam Seruius su
per. viii. æneidos meminit. a quo illud quoq̄ nō discrepat:
saltat senex nā mater deū quū non prius placari potuisset:
q̄ senex saltauerit. hinc adagium fluxi. auctor idē Seruius

Tu es meus Dæmon malus.

a Ppianus alexādrinus ciuiliū belloꝝ li. iiii. de Bru
to uno de. C. Cæſaris p̄cussoribus loquēs hæc tra
dit. ferūt Brutū quū ī samo supra mare natale suū

celebraret: nec letæ admodum his in reb⁹ se haberet: hūc
uersum nulla ratione adductum ptulisse, sed me fors mi-
sera & latonæ perdidit infans. Ex Asia quoq; in Europam
trāsmisso cū exercitu nocte deficiente pene lumine hor-
rendam uigilāti astitisse imaginem, quā quum impauide
rogaret ille: quis nam hominum aut deorum esset? hoc so-
lum respondiisse: Tuus o Brute Dæmon malus. In philip-
pis me uidebis: eamq; nouissime in pugna quæ in philip-
pis acta ē: iterum illi apparuisse. Appianus hætenus quū
dæmonū duo itaq; sint genera teste Lactantio li. ii. diuina
rum instit. capite. xy. unum cæleste: alterum terrenum, &
hi dæmones rerum perti: ac scii: (ita enim interpretatur)
in ima parte terræ deiecti: uel in hoc aere ueluti cōgruo si-
bi carcere damnati: nocēdi semper cupidi: a iusticia alieni:
superbia tumidi: inuidia liuidi: fallacia calidi: humana cor-
pora semper infestent: & quandoq; ingrediantur uel uiuē-
tia uel iam mortua. hinc factum est: q; a uicis utiq; luculē-
tissimis prouerbii loco sæpe dici audio: quū eos quispiā uel
nocēdi uel molestandi gratia: laceffit aut irritat. Tu es me-
us Dæmon malus: ad illum potissimum Bruti dæmones
alludentibus: uel ad huiusmodi spirituum nocendi pote-
statem. dicit autē Demō malus, q̃a secundū Euclidem so-
craticū duplex oībus hominibus apponit dæmō. i. geni⁹:
hoc est bonus & mal⁹. de qbus Apuleius de Socratis deo
etiā meminit dicens Dæmōes sūt genere aīalia: ingenio ra-
tionabilia: animo passiuā: corpore acria: tempore æternā.

Sua cuiq; ars pro uiatiko est.

u Iaticū nemo ē: q̃ nesciat: appellari q̃cqd iter agēdi
cā necessariū est. & qm̃ ad uitā sublinendā atq;
alendā necesse ē: & ut se q̃libet i aliq̃ arte exerceat.

hinc ortum ē prouerbiū suū cuiq; artes pro uiatico eē: qua
si pinde ac ad iter faciendū Viaticū necessarium ē. ita & ars
ad uitā uiuendā.

Saliarē coenā.

Alii uocitati sunt sacerdotes Martis: q; in portādīs
s ancilibus saltare eos mos esset. De qbus Lilius ait

Numa salios duodeci marti gradiuo legit: tunicā
q; insigne dedit: & sup tunicā aeneū pectori tegmēt: coele
stiaq; arma q; ancilia appellātur. ferre ac p urbē ire canētes
carmina cum tripudiis solēniq; saltu iussit. qui qdem salii
quū amplissimo apparatu coenas facerent. hinc uice puer
bii opipare ac copiose coenā Saliarē appellat & sunt.

Satius est subire semel q; cauere semper.

Aesaris Suetonio auctore uerba sunt. q; quū sua
e dentibus amicis: ut hispanorum custodia sibi un
diq; insidias iminentes cauere: melius. oīo putauit
se semel ad aleam exponere: q; assiduo in metu esse. qui te
ste Cicerone malus est diuturnitatis custos. qd quidem
uice puerbii a doctis usurpari uideo. Nā Sene. in itidez si
gnificatū ait: Nemo ē tāz timidus: ut malit semp pendere.
q; semel cadere. qd tibi in elyze pnceps nunquāz cōtigerit.
nō. n. times. q; nō timeris. nō caues. q; uehementer ama
ris quum uolumus igitur significare: longe melius esse: se
mel tentare: quid sibi fortuna uelit: q; metu semper angī.
elegantē dicim⁹. Satius ē subire semel: quā cauē semp.

Pares cum paribus:

Etus prouerbiū est. significat. n. q; quisq; homo
u bene cum sui similibus conuenit teste Cicerōe in
senectute: ubi Cato ait. pares autem cum paribus
ueteri prouerbio facillime cōgregātur. ad quod Columel
la libro septimo respexisse uidetur: Vbi quoniamz inquit si

milia firmilibus familiariora natura fecit. cuius etiā **Q**uintilianus in quinto mentionem facit.

Mature fias senex: si diu uelis esse senex.

Oc adagiū nos admōet. q̄ dū iuuenes sumus: ea
h ipa quæ senem decet: tractemus. & quadam senili
grauitate nos ip̄os geramus in signes. ita enim diu
tius senes extiterimus. sed quia non sua cuiq; ætati eo pa-
cto officia redderentur: huic prouerbio non plane ap̄d **Ci**-
ceronem in senectute idem **C**ato assentitur hisce uerbis.
Nec. n. unquā sum assensus. illi ueteri laudatoq; puerbio
qđ mōet mature fieri senē: si diu uelis eē senex. Ego uero
me minus diu senē eē mallē: quā eē senem atēquā essem.

O Domus antiqua heu qđ dispari dño dñaris.

Icero lib. i. de of. Odiosum ē inq; cū a p̄tereūtibus
e dicitur. **O** dom⁹ atiqua heu qđ dispari dño dñaris:
de quo in secūda quoq; philippica mentionē fecit.
qđ in tritū prouerbiū cessit in eos: qui ipsi nequam bonos
habuerunt parentes ac maiores suos: quod (ut idem ait)
hystēporibus in multos dicere licet.

Ego sum **P**ompiliū circulo septus.

Aius **P**ōpilius teste **C**ice. in octaua antonianarū.

e & **L**iuio li. xlv. ab urbe cō. a senatu legat⁹ ad **ā**tio-
chū miss⁹: ut bello se quo **p**tolomæū lacefferit. ab-
stineret. quū ad eū uēisset: atq; is prompto aīo & amicissi-
mo. uultu dexteram ei porrexisset: inuicem ei suā porrige-
re noluit. sed tabellas senatuscōsultū continentes tradidit
quas ut legit **A**ntiochus dixit se cū amicis collocuturum:
indignatus **P**ōpilius q̄ aliquā morā. interposuisset: uirga
solum quo quo insistebat: denotauit. & p̄us inq; qđ hoc cir-
culo excedas: da respōsum quod senatui referā. **C**ōtinuo.

Rex affirmavit fore: ne amplius de se ptolomeus cōquere retur. ac tu demū manū eius Pōpilius tāq̃ socius aprahēdit. ex quo nos quū rapti uel q̃ppia fateri: uel iterrogati respondere cogimur puerbii loco dicere possumus: Ego suz pōpiliū circulo septus. auctor ēt Valeri⁹ max. li. vi. Ceterz apud Ci. in supradicto loco legit. C. Pōpilius: in codicibus at Valerii. Cn. Pōpilius. ut in alterutris menda sit.

Quod factum est: infactum reddi nō potest.

h Oc uetus puerbium ē: significat. n. illud qd̃ factuz ē: nemo facere p̃t: quin factuz sit. nec dii ipsi q̃dem secundū pliniuz. q̃ li. ii. ca. vii. inq̃t nulluz deos h̃re in p̃teritaius p̃ter quā obliuiois. cuius Plautus in aulu. meminit. ait. n. factum illud fieri infactum non potest.

Mala ad se se trahit. ut Cæcias nubes.

c Accias est uentus. quem Aristoteles ita flare dicit: ut nubes non p̃cul pellat: sed ad se se uocet. ex quo prouerbiū factum scribit

hoc est mala ad se se trahens: ut Cæcias nubes: quod in eos elegāter usurpari potest: qui sibi ipsis officunt auctor gelius libro secundo.

Hic de gradu deiicitur.

h Oc prouerbiū de iis dicitur: qui metu p̃culsi incōstātes & nobiles sunt sūpra trāslatiōe ab his: q̃ loco cedunt timore ducti. & gradū scalaz in quo cōsistūctualis cedēdo relinquūt. & ipsi deiiciunt. auctor Cicero li. p̃mo officioz: ubi inq̃t fortis uero animi & cōstātis est: nō perturbari in reb⁹ asperis: ac tumultuantē de gradu deiici. (ut dicitur) quū nos igit̃ aliquē ab incepto metu absterreri intelligere uolum⁹. puerbialiter dicim⁹ hic de gradu deiicif. Plus Federic⁹ uno oculo uidit: q̃ ceteri principes duob⁹.

Vum iam Guide Princ. per omnem italiā pro
q uerbii loco habeat plus unum Federicum unico
oculo uidisse: q̄ ceteros oēs principes duobus.
iūre equidem illi? ego immortalis famæ inuisor diceret: si
hoc tam celebre prouerbiū præterisset. Sed ne legenti
bus seruile officium (qd̄ est adulari) præstitisse uidear: hu
ius originē adagii explicare agrediar. quū Federicus itaq;
gēitor tuus altero oculo captus Philippos: Hānibales: Ho
ratos: sertorios: quos uirtutis & fortunæ ac uni? luminis
socios potissimū habuit: & ceteros omnes imperatores fa
ctis & rerum gestarum gloria adæquasset: prudentia ue
ro diuinoq; quodam ingenii acumine a longe reliquisset.
hinc prouerbio locum dedit. ut dicamus plus Federicum
unico oculo uidisse: q̄ ceteros principes duobus. quod de
hominibus prudentissimis dicitur.

Aliquid mali est: propter uicinū malū.

u Etus puerbiū ē: & a Plauto ī mercatore sub psona
dorippæ conqrētis his uerbis usurpatū. heu miseræ
mihi nūc ego uex illud uerbū esse ex prior uetus aliquid
mali esse propter uicinū malū. ad quod ausim affirma
re Vergilium illo uersu in bucolicis: ubi inquit nec mala
uicini pecoris contagia lædent: haud dubie allusisse.

Vtitur testibus:

h Oc erat adagiū. quo utebant in foro iudiciali: quod
Ci. ī secūdo offi. tetigit. ait. n. a Panetio cōmemorā
tur: neminem neq; ducē bello: nec principē domi magnas
res & salutes sine hominum studiis gerere potuisse. cō
memorantur ab eo Themistocles: Pericles: Cyrus: Agesi
laus: Alexander: quos negat sine adiūmētis hominum tā
tas res efficere potuisse. Vtitur in re nō dubia testibus nō

necessariis. hæc ille.

Cōtemnuntur. qui nec sibi nec alteri profunt.

d E nihili hominibus & nulli arti intentis hoc dictum ē: quod ab eodem Cicerone: itidē in offic perspicue declaratur. qui dicit Q uamobrē ut ante dixi contemnuntur hi: qui nec sibi: nec alteri: profunt. (ut dicitur) in quibus nullus labor: nulla industria: nulla cura est.

Fundum alienum arat. incultū familiarem deserit.

f Vmpta est ab agricolis methaphora. q̄ alienos agros colentes suos sterilefcere sinunt. quod in eos prouerbialiter dici pōt. qui suis relictis rebus aliena curāt. auctor Plautus in Amphitrione. uel qui alienam uitam damnāt: suam at minime corrigunt: ut Persius satyra. iiii. expressit dicēs Cædimus inq̄ uicē præbemus crura sagittis. Vnde ēt illud in hūc sensum dicitur: hic illotis pedibus & uerbis reprehendit. auctor Gellius libro decimoquinto capite. v.

Alterā manu panes ostērat: alt era fert lapidē:

Vclionis apud Plautū in aulularia uerba sunt in euz prouerbii loco dicta: qui sub specie ferēdæ opis fraude quēpiā petit. ab his qui canes eo pacto fallunt: uti: q̄ translatione facta. **Largitio non habet fundum.**

q Vum largitio: quæ beniuolentiæ cōparādæ causa ab hominibus fit: sapiens fontem ipsuz benignitatis ex hauriat. ipsiq̄ homines circa modum dādo maxime egere incipiant. hinc in prodigos natum prouerbii dicente Cicerone li. ii. offi. omnio meminisse demus id. quod a nostris hominibus sapissime usurpatū: iāq̄ in prouerbii cōsuetudinē uenit largitionē fundum (hoc est finem) non haberes in quo (ut Seneca prima ad lucilliū epistola ait) sera parsimonia est. Et. n. q̄s potest esse: modus: quuz & hi qui

consueuerunt: & illud idem alii desiderant?

Fames & morabilem in nasum conciunt.

s Olen sapenumero homines & fame & moræ te
dio affecti in bilem hoc ē in iram insurgere. Et. ni
bilis nil aliud est: nisi fellis humor. qui iecori adheret: testifi
cantē Horatio: qui ait feruens difficili bile tumet iecur. ali
ter cholera dicitur: ex qua ira mouetur: Vnde factū est pro
uerbium fames & morabilem in nasum conciūt. quod di
citur de iis qui famis impatientes & moræ fastidio cōciti i
iram deferuntur. teste Plauto in Amphytrione. quit enim
Verus est adagiū fames & morabilem in nasum conciunt
hoc ē iram comouent.

Indulgere genio: Defraudare Genium.

Enium auctore festo pōpeio ueteres putauerunt
g deum esse: qui uim obtineret omnium rerum ge
nerandarum. qua propter dei filium & parentē
hominum nūcupabant. alii Genium naturæ deū esse dis
finiunt: & ipsam naturam. Vnde factum: q̄ uice prouerbii
indulgere genio: est obsequi naturæ: & uoluptati operā da
re: ut pessus indulge genio: sicuti ecōtrario Defraudare ge
nium: est interrompere uoluptatem: Vnde plautus in aul:
dit egomet fraudauī meum genium.

Noctuas Athenas porto.

Octua auis quoniā Athenis maxime abūdat. fa
ctū est prouerbium *Ἰλαυκάε εἰς ἀθῆνας* quod ia
tine sonat noctuas Athenas & supplēdū est uer
bum porto. de iis: qui uel inutilē mercatura exercent uel la
borant in aliqua re inutili: aut e uerbis exaggerāt: quæ
notissima sūt audiēt: de quo Cicero i epistolis. li. y. ad aul.
torquatū: mentionem facit item haliud simile prouerbiū

*Ἰλαυκάε
εἰς ἀθῆνας
αε*

35
hoc est nocturnū.

Cum Velis & equis.

Autæ cū uolūt oī conatu iter raptiz pager: dāt ue
n la uētis: piterq; nauī trahēdæ equos adiūgunt: ex
quo factuz ē prouerbiū. Cū uelis & eqs: hoc ē ter
ra mariq; quoties uolumus ultimū conatū ostendere: qđ
Cice. in. iii. officioꝝ usurpauit. Vbi inqt Epicurus eiusdē
fere adiutor auctorq; sentētiæ: cū his uelis equisq; (ut dici
tur: cui simile ē illud Terentianū māibus pedi busq; enixe
omnia facturum.

Luscinia non deest cantio.

Linus li. x. capite. xxix. de luscinia aue inqt: lusci/
p niis diebꝫ ac noctibus cōtinuis quindecī garrulꝫ
sine intermissū cantus: densante se frōdiū germie
nō in nouissimū digna miratu aue: p̄mū tāta uox tā puo ī
corpūsculo: taz p̄tinax spūs. deinde in una p̄fecta musicæ.
scīa modulatꝫ audit sonꝫ. & nūc cōtinuo spū trahit ī lōgū:
nūc uariatur ī flexo: nūc distiguitur cōciso copulatur ītor
to: breuiterq; oīa tā paruulis in faucibus: q̄ tot exq̄sitis ti/
biæ tormētis ars hoīum excōgitauit. hæc ille. hinc igit fa
ctum puerbiū Luscinia nō deest catio: uel de hoībus elo/
quētiſsimis. quibus nūquā deest oratio. uel de his qui gar
ruli & liguaces adeo loq̄ndi uitio tenētur: ut nūquā tacēt
qđ Plau. in bacchidibus tetigit dicens Polego quoq; me
tuo luscinia defuerit cantio.

Facta transacta omnia.

Oc Terentianum auctore Donato super andria
h prouerbiale est in id negotii. de quo nihil super
sit ad agendum.

Dignus est: qui cum in tenebris mices.

leero li. officior. iii. Hoc nōne ē turpe inquit dubi-

c tare phōs: q̄ ne rustici q̄dem dubitent: a quib⁹ na-
tum est id quod iam tritū est uetustate prouerbiū

Quum enim fidem alicuius bonitatemq; laudāt: dignū
esse dicunt. qui cum in tenebris mices. de quo idem in se-
cundo de finibus bonorum & malorum meminit. Nam
uir bonus noctur: & amotis luminibus atq; arbitris: quā-
uis manus uideri non possit. dicet tamen quot digitos ex-
plicuerit. micare enim per metaphoram est digitis sortiris
auctore Varrone: qui ait Micandum erit cum græco. utq;
ego illius numerū: an ille meū sequatur. quo quidem ada-
gio haud ineleganter uti possumus ad alicuius uiri probi-
tatem ac integritatem ostendendam:

Omnes sibi melius malunt q̄ alteri.

q Vum nēo seipso sibi charior sit: suæ cuiq; profe-
cto seruiendū est utilitati. mō id sine alterius incō-
modo fiat. Vnde prouerbiū manauit: Omnes
sibi melius malle: quam alteri. Auctor Terenti-

us in Andriā:

Dei laneos pedes habent.

Aturnus qui hoc est tempus dicitur: falcē

s ideo gerere fert. q̄ tempus oīa metit & secat. siue
q̄ insertionē & surculorū & pomorū disciplinā tra-

diderit. hanc ei in Sicilia decidisse dñt. q̄a sit terra illa ma-
xime fertilis. pulsusq; a filio de regno: quoniā tēpora sene-
scētia ab his quæ postea nata sunt: depellūtur. mox & uin-
ctus ēē: q̄a certa naturæ lege iter se onexa sunt tpa. uel q̄a
oēs fruges q̄busdā uicū nodisq; alternant. Apollodo. at
scri. Saturnū laneo uiculo p̄ anū alligari solitū: & in mēse
decēbri i die sibi festo solui: Vñ ortū ēē prouerbiū Deos

30
laneos pedes habere: significari uero per hoc. decimo mē
se semē in uetero animatum in uitam augeri. quod donec
in lucem ueniat: mollibus naturæ uinculis detinetur.

Trium litterarum homo.

h Oc Plautinum dictum Trium litterarum homo: i
aulularia prouerbiale est. ubi cōgrio coquus strobili
um ferum subobscure furem appellauit: hæc enī dictio
fur tribus litteris constat: quo nos haud illepide inconfimi
lire uti possumus. Pirum uulpes comedit.

u Vlpes animal sagacissimum rapto uiuens carne ue
scitur: quæ tamen fame affecta pirum comedit: sed
difficulter. Vnde puerbiuz ortū teste Plauto. qui i
Mustellaria ait tam facile uinces: q̄ pirum uulpes comest.
quod in eos usurpare possumus. qui rem admodum diffi
cilem tentant. uel aliquid fere inuiti grauate agunt: perin
de ac uulpes est pirum. Quod scis: nescis.

a Pud Terentium in Heauton. syrus seruus inquit
tu nescis id: quod scit: Dromo si sapiēs. quod pro
uērbialiter dictū ē significat. n. q̄d oq̄ prudētis eē dissimula
re se id ignorare: q̄d scit perinde ac scit nesciret. Vnde illud
horatianum stultitiā misere consilis breuem & aliubi dul
ce est describere loco. & Plautus quod scies nesciueris:

Aqua hæret.

a Qua quum hæret. nō fluit recto fluxu. Vnde i eos
prouerbium uenit aqua heret. qui quemadmodum
quum aqua hæret: non habentes uerum cursum. absurda
dicunt: & minime conuenientia: ac ab omni ratiōis discursu
aliena. auctore Cicerone in tertio officioꝝ: Vbi ait: quū
de Epicuro loquitur. Dicit ille quidem multa multis locis.
sed aqua hæret. (ut aiunt) hoc est allucinatur.

Quāto plus biberint: tāto plus sitient parthi.

u Inum mentē hominis mutat. ex ebrietate uero milia scelerū gignuntur. propter quod sapiēter equidē lacedæmonii ut iuuenes a temulentia abducerent: seruos mero ingurgitados inconuiuia ducebāt: ut illi cernētes temulentorum turpe dehonestamentū ueluti rē fœdissimā perhorrescerent. sed quum homīes temulētī oīa animi secreta proferant: merito teste Plinio iam uulgo attributa ē uino ueritas. hinc etiā mox pallor: & genę pendule: & ulcera oculorū: & tremulæ manus: ac multa quidē dictu fœda. sed hoc unum ebrietas uitium maximum habet. q̃ bibendi consuetudo auget auiditatem. Vnde est illud prouerbiū Q uanto plus biberint: tanto plus sitire pathos.

Dei facientes adiuuant.

Oc prouerbium simile pene est illi. quod iſerius: h referam fortes fortuna iuuat: significat autem: q̃ priusq̃ incipiāus: decorū auxiliū implorem⁹. quū illi nobis aliqd agētib⁹ faueāt. Vnde Vergilius ī p̃mo georgi. ait Imprimis uenerare deos. Et Martialis luce deos oro. qđ Varro de re rusticalili. priō usurpat ita scribens: & quonia (ue aiūt) Dei faciētes adiuuāt: pri⁹ iuocabo deos.

Scuto pacem petere.

d Iuſ Hieronymus epistola. xii. Scuto pacez petere puerbiallyter dixit. quod in eos adagii loco usurpari pōt: q̃ sub specie pacis petendæ bellum inferunt.

Q uia rat oliuetum: rogat fructū qui stercoret: exorat: qui cædit: cogit.

a Gricolarum hoc uetus ē prouerbium: quo admonētur: ut oliuetū colere debeant. quod quum a Columella libro sexto probe declaretur: eius ideo uerba ponaz:

30

Quū etiā inquit compluribū interpositis annis oliuetum putandum est. Nam ueteris prouerbii meminisse cōuenit. Eum qui aret oliuetum; rogare fructum qui stercoret; exorare qui cædat cogere.

Iniquum petendum ut æquum feras.

Oc uetus ē prouerbiū. significat enim q̄ inhonestum aliquando petendū est: ut honestū assequamur: ut Cicero pro Milone facit qui insidiatorem p̄mo Clodium oñdit. tamen addit ex abundanti etiā si id non fuisset: talem tamen ciuem (hoc enim haud æquum ē) cū summa uirtute interfectoris & gloria necari potuisset. Quod cū a Fabio libro quarto oratoriarum institutionum luculēter declaratur. ei⁹ subiiciam uerba. Nec ulum tamen inq̄t ordinem: de quo prius dixi: damna uerim quæ quædam & si ipsa sint dura: id tamen ualent: ut ea molliant: quæ sequuntur. Nec omnino sine rōne ē: Quod uulgo dicitur: iniquum petendū: Vt æquū feras: quod tamen nemo sic accipiat: ut omnia credat audenda. recte enī græci p̄cipiūt nō tētāda q̄ oīo effici nō possint. Vñ Terētianū illud. Quoniā nō pōt fieri id: quod uis: id uelis: qd̄ possis.

Ut pisces hamo: ita hoīes bñficio capiūtur.

Pud siculos tritum ē sermone prouerbiū: Vt pisces hamo: ita hoīes bñficio capiunt. quo notatur hominū cupiditas: qui beneficiis tanq̄ apposis escationibus capti facile decipiuntur ueluti pisces esca. Vnde Terētius in Adelphis ait nescis inescare hoīes.

In Caria hoc faciendum esset.

c Ares (ut testis est Strabo libro. xii. geographiæ) populi sunt in asia minori de quibus Martialis ait Laudibus immodicis cares iu astra ferunt, qui quoniā ferocii

simi & bellicosissimi sunt dicente Pōponio Mella Caria se
quitur habitas incertae originis: alii indigenas: sunt q pelas /
gos: qdam eretas existimant. genus ulq eo quōdaz armo
rum pugnāq amans: ut aliēa etiam bella mercede agerēt
Hinc grācū ortum ē prouerbium In Caria hoc faciēduz
esset: quotiens uolumus significare aliquid cum periculo
(Silent enim leges inter arma: ut Cicero ait) esse. ibi enīz
hominū genus intractabile est: auctor Cicero in oratione
pro Lucio Flacco ubi inquit quid de tota Caria est: nōne
hoc uestra uoce uulgarum est: siquid cum periculo expe
tiri uelis: in Caria potissimum esse faciendum:

Quo nō puēit leōis pellis: uulpia assuēda ē.
Ysander lacedaemonius auctore Plutarcho dicere
I solebat. quo non perueniret id est leonis
pellis: uulpinam pellem esse assuendam quo pro
uerbialiter dicto significabat. ubi ius non satis pollet: adhi
bendam esse uulpeculae fraudem: ut grāci (si fabulis cre
dimus) Troianos multis post proeliis: ut Hannibal Mar
cellum: ut Tarquinius gabios: ut Samnites uiribus haud
quaq pares Duce Pontio ad Caudinas furculas romanos
Consules fraude & insidiis prauenerunt.

Bene plaustrum perculit.

Laustrum quod currum significat: quum bubul
p ci siue aurigae mira quadā dexteritate uertant. hinc
teste Donato deriuatum est prouerbium: bñ plau
strum perculit. hoc est peruertit. quod de iis dicitur qui su
is uerbis facile quempiam a sententia abducunt. & a Terē
tio in Eunuchō his uerbis usurpatum: quo trudas: quo p
euleris iam tu me.

Anseres inter oleres strepunt.

Lot latine cygnus:græce avis est cādidissima: uō
o cem habens argutam. Ouidius Ad uada meātri
concinat albus olor. Anser autem obstrepera, ob
hanc igitur imparilitatem factum est in eos prouerbiū
qui se iis rebus quas ignorant petulantius audent immi-
scere:uel de rebus suis nimis præsument.

Scis uti foro.

Vum mercatores āte locum cōmerciū:nō præscri-
q bant quanto uendant q̄ aduexerint: sed secundū
annonam fori:quam' deprehenderint: cōsiliū
de uendendis aut non uendendis mercibus sumant. hinc
ortum prouerbiū. Scis uti foro. Vnde cum aliquis pro
loci:pro temporis:pro personarum ratione:non ignorat
quod se facere oporteat:eleganter dicimus: Tu scis uti fo-
ro:de quo mentionem fecit Terentiū in Phormione.

Maria montesq; promittere.

Rouerbialis hyperbole est per super lationem fa-
p cta. nam mare est elementum latissimum mōtes
uero sunt moles quædam maxima:illi igitur qui
ea quæ fidem excedunt:temere pollicentur:dicuntur ma-
ria montesq; promittere. quod Terentiū in phormione
usurpauit dicens pellexit modo nō mōtes auri pollicens:
cui non absimile est Horatianū illud:parturient mōtes na-
scetur ridiculus mus. & Persius Saty.iii. Et quid op⁹ cra-
tero magnos promittere montes.

Omnia sub una myconum.

Trabo libre.x.geographiæ quum de cycladibus
s loquitur:supra extat inquit & myconus.sub qua
gigantum nouissimos ab Hercule mactatos iace-
re fabulantur. Equa deriuatum ē prouerbiū. Omnia sub

unam myconum. quandoquidem quæ natura distinguuntur: sub unum titulum: descriptionemque ducuntur. hæc ille: huius adagii haud dubie sensus abstrusus est. sed ne hunc locum inexplicatum (si fieri potest) relinquam non nullorum sententiam. sane eruditorum referam. quidam dicunt Strabonem allusisse ad naturam gigantum. qui quavis formam humanam excedant: homines tamen sunt. & ita sub una descriptione ducuntur. Quidam autem dicunt puerbium derivari ab eo: quod omnes gigantes simul iaceant. nam licet natura separati essent: hoc est alius aliubi maneret. omnes tandem unam sedem habuerunt: id est sub myconum iacuerunt. quæ sententia si potior (ut placet) est: quoties ea quæ sparsa diu fuerunt: in unum coadunantur. eleganter dicere possumus: Omnia sub unam myconum. Cæterum observaui apud Vergilium myconum tertii ordinis: non myconum secundi proferri. ait. n. in tertio æneidos: errantem mycone cella gyroque reuinxit. ut in alterutro menda sit. Vnde et illud est. Hic myconius est.

m Yconii omnes Strabone teste eodem libro calui sunt. qui myconios inquit etiam quidam caluos appellant. quum illud vitium ea passim exuberet in insula. Vnde auctore Donato super Ecyra ortum est puerbium ut quum quæpiam caluicio laborare uideamus: dicamus: hic myconius est.

Singula regio hæt suos catus.

i N singulis regionibus sunt quedam propria. Parthi artem iaculandi callent: ut Vergilius: Gens illa quidem sumptis non tarda pharetris. Arcades a natura uim musicæ habebant. Idem ambo florètes ætatibus arcades abo: & cātare pares. Thracia circa arma tractanda floret. Ouidius Armiferam thracem qui regat al

ter erit. Vnde uice prouerbii factum est: quod quum uolu-
mus significare alias gentes aliis moribus uiuere.

Aut artibus excellere: dicimus Singula regio habet suos
cantus.

Malum cōsiliū consultori pessimum est.

S Tatua romæ i comicio posita Horatii eoclitis for-
tissimi uiride cælo iacta est. ob id fulgur piaculis
luendū aurspices ex hetruria acciti inimico atq; hostili
in popupulū romanum animo instituerāt: eam rem con-
trariis religionibus pcurare. Atq; illam statuā suaserunt
in inferiorem locum perperam transponi. quē sol opposi-
tum circundiq; aliarum ædium nunquā illustraret: quod
quū ita fieri persuasissent: delati ad populū: proditiq; sūt.
& quum de perfidia confessi essent: necati sunt. Constitit
q; eam statuā perinde ut ueræ rationes post cōpertæ mo-
nebant: in locum editum subducendā: atq; ita in area Vul-
cani sublimiori loco stat uendā. Ea q; res bene & prospere
reipu. cessit. Tunc igitur teste Gelio noctiū Atticæ libro
quarto capite quinto. quod in hetruscos aurspices male con-
solentis aiaduersum uindicatumq; fuerat uersus hic scite
factus: cantatusq; pueris urbe tota fertur. malum cōsiliū
consultori pessimum. qui iam in puerbium cessit in eos: quod
quum cōsulentibus se male cōsulant: huius subinde dolo-
si cōsiliū poenas expendunt. de quo etiā. M. Varro libro ter-
tio capite secundo de re rustica mentione facit. Vbi illud
notatu dignum est. quod consultor pro eo: qui dat consiliū:
capitur quum grāmatici consultorem appellent eum: qui
consiliū petit: Horatius in primo sermonum usurpauit
scribens: sub Galli cantum consultor ubi hostia pulsata.

Latet anguis in herba.

Emistichius Vergilii uersus est. iā prouerbii loco
h uulgatus: hinc utiq; deriuatus. nā Eurydice Or/
phei uxor dum herbas pambulare: calcauit inscia
latentē serpentem: cuius morſu periit. nos itaq; quū uolu
mus ſignificare eſſe cauendum: neq; inter res lætas noxi
um nobis in cautis eueniat. dicim⁹ latet Anguis in herba.

Dum pluit molendum eſſe.

p Linius libro. xlviii. capite. vi. ait malum patrem fa
miliæ eē. quiſquis interdū faceret: quod noctū
poſſet. peiorē: qui proſectis diebus ageret. quod
feriatis deberet. peſſimū uero: qui ſeruo die potius ſub te
cto operaretur: q̄ in agro. quoniam igitur (ut Vergilius in
Georgicorum primo docet) pro qualitate temporis mu
nia ſubeunda ſunt. hinc factum eſt prouerbium dum plu
uit molendū eſſe. eo. n. tempore ſub diuo agriculæ ſe exer
cere nequeunt: quo uti poſſumus: quum rei gerendæ tē
pus idoneum eſſe: ſignificare uolumus.

Herbam tibi do.

Erba in hoc loco palmam. i. uictoriam ſignificat.
h ut Vergilius. in tertio Georgicorum: Atq; imme
mor herbæ uictor equus. Vnde teſte Plinio libro.
uigeſimo ſecundo capite quarto apud antiquos ſummū
uictoriæ ſignum erat herbam porrigere uictos. quod per
inde uidebatur: ac ſi ſe ſe uictos faterentur: & uictoriam ce
derent. Et. n. (ut teſtatur Feſtus) qui parato curſu aut ui
ribus contendebant: quū ſuperati erant: ex eo ſolo in quo
certamen erat: decerptam herbam aduerſario dabant. qđ
paſtoralis uitæ iudicium erat. Ex quo auctore Seruio ſup
oſtauo æneidos factum eſt prouerbiū: Herbam tibi do.
hoc eſt fateor me uictum. Cur autē palma uictoriæ ſignū

esset. Aristoteles in septimo problematum & Plutarchus in octauo Symphonicorum scribit. Si super palmæ inqt arboris lignum magna pondera imponas: acta3 grauer urgeas oneresq; ut magnitudo oneris substineri non queat. non dorsum palma cedit. nec introflectitur: sed aduersus pondus insurgit: & sursum nititur recuruatq; ppte- terea ait Plutarchus in certaminibus palmā lignū esse placuit uictoriæ. quoniam ingenium eiusmodi ligni est: ut ut gentibus præmentibusq; non cedat. hæc ex Gelio lib. iii.

Pupilla oculi nobis charius.

Pupilla est pars illa oculi pua in media cornea sita. in q̄ ita absoluta uis speculi reddit: ut tā exiguū spatium totā imaginem hominis reddat. quæ causa est: auctore Pli. li. xi. ca: xxxvii. ut pleraq; aues e m̄ibus hoīuz oculos potissimū appetant: q̄ effigiem suam in iis cernētes uelut ad cognata desideria tēdant. Hæc nobis adeo chara ē: ut locum prouerbio dederit. quūz dicimus aliquid pupilla oculi nobis chari⁹ esse. uel illud: q̄ oculi (ut idē Pli. ait) sūt pars corporis p̄cisissima. Siq̄dē ii lucis usu uitā distinguūt a morte. Vnde Macrobi. in fronte li. ii. de Somnio Scip. Eustachi inquit luce mihi charior. Nec p̄terea me p̄terit: q̄ Georgius Alexandrinus hō impense doctus pupulā penultima correpta: nō pupillam uocari contendit. Ceteræ ego antiquis exemplaribus in hæreo. In quibus passim pupilla: non pupula legitur.

Fas nefas.

Fas nefas: uelis nolis: fanda nefanda: digna indigna: huiusmodi elocutiones passiq; prouerbiales iueniuntur: apud scriptores. auctor Donatus.

Is se reperit.

f iii

h Oc teste Donato uetus puerbiū est. & a Terētio
in Eunuchō usurpatur. dicitur at de iis: qui ipse
pdunt. (ut puta) si quis quæreretur in noctu: &
nusq̃ inuentus uocem emittere. tunc. ille se reperit.

Hic se furti alligat.

f Olent pleriq̃ hoīes ita temere loqui. ut quō mā
gis se defendere cōtendunt: hoc se se per inscitiaz
grauius culpæ astringunt. unde ortum prouer
bium hic se furti alligat in eum: qui (ut uulgo dicitur) sibi
pedem securi ferit. Ergo sūma quidem (quemadmodum
Cicero p̃cipit) adhibenda est in loquendo diligentia. & il
lud (teste Gelio) faciendum est: Silere quum opus est: &
tuto loqui: nā qđ nemo scit: pene nō fit (ut Apuleius ait)
quod enim uoces per ignauiaz emittuntur: mox per iugu
lum redituræ: quot scelera: quot crimina: unico uerbo de
teguntur: quæ paulo post nobis cladem: mortemq̃ affe
runt: quod decenter a Terentio usurpatur.

Tua uerba gerræ sunt: Vel gerras clamitas:

g Erræ a gero uel a garrō (ut quidam uolunt) di
ctæ nugas proprie significant. Vnde quum pro
uerbialiter quēpiā nugari significare uolumus: di
cimus tua uerba gerræ sūt. quod adagium Plautus in pe
nulo facit. ubi ait tuæ blandiciæ mihi sūt (quod dici solet)
Gerræ germanæ. Nos a græco gerras deductas existima
mus. qui uocant crates uimineas. quum. n. Atheni
enses auctore Festo syracusas obsiderēt: & crebro gerras
pōscerent. irridentes siculi gerras climitare coeperunt. Vn
de factum est gerras climitare: est nugando irridere.

Aegregia musica quæ sit abscon
dita: nullius reiecit.

Vum homini erudito nihil quicq̃ sua uirtus p̃sit.
 q̃ si illam ipsam occultat: aut musices calenti artem:
 itidem canere non uult. hinc ortum teste Gelio
 prouerbiū: qui in. xii. noctium Atticarum ait: Nostri inq̃
 magister uerbum illud scilicet uetus ægregiam musicam
 quæ sit abscondita: eam esse nulli rei. & Tranquilius de Ne
 rone græcum prouerbiū inquit iactans ocultæ musicæ
 nullum esse respectum: Cui non absimile est Horatianū
 illud: parū sepultæ distat inertie omnis celata uirtus.

Viue moribus præteritis: Loquere uerbis præsentibus.
 Hauorinus phūs auctore Gelio lib. priō capite. x.
 p̃ adolescenti ueterū uerborum cupidissimo: & ple
 rasq̃ uoces nimis priscas: & ignotissimas i quoti
 dianis cōmunibusq̃ sermonibus expromēti. Curius iquit
 & fabritius: & Corrūcauius antiquissimi nostri: & his aī
 quiores Horati illi trigemini plane & dilucide cū suis fabu
 lati sunt. Neq̃ aruncorum aut sicanorum aut pelasgorum
 q̃ primi coluisse i italiā dicuntur: sed ætatis suæ uerbi locuti
 sunt. Tu at̃ peride quasi cū matre Euādri nūc loquere: ser
 mone multis annis iā desito uteris qđ scire ad que īteligerē
 neminē uis: quæ dicas. Sed antiq̃tatē tibi placere ais: q̃ ho
 nesta: & bona: & sobria: & modesta sit. Viue ergo morib⁹
 p̃teritis: loquere uerbis p̃sentibus. hæc Phauorius. sed hu
 iusmōi uerba audio passim usurpari: adeo q̃ iam improuer
 bium scesserint: in eos: qui: nimis antiquarii sunt.

Teneto te intra peliculam.

Rouerbiū erat apđ āticos in eū. q̃rē ultra uires tē
 p̃ taret: qđ dicebāt teneto te ītra pelliculā. hoc usur
 pat Horatius i sermōibus & a Marti. li. iii. i cerdo
 nē aptissime dicitur his carminib⁹. Iulisti: satis ē: sed te cmi
 f iii

hⁱ crede (memento Nunc in pellicula C^erdo tenere tua.
Animam debet.

Os uetus erat. q^{ui} soluēdo nō eff^{icit} p^{ro}p^{ter} æris alie
m ni magnitudinē creditori addicebatur. hoc est tra
debas tāquā uēdit^{us}. Vnde factū ē teste Donato
p^{ro}uerbiū grācū de his q^{ui} quū grāde æs alienū cōflauerint
aiām ipām debēt. i. necesse ē: nō mō res: sed seipos in cre
toris p^{ro}atē tradere. quum nos itaq^{ue} uolumus quēpiā signi
ficare esse obæratū. scite quidē dicimus: hic animā debet.

Immissi fontibus apros.

Pris quædā in luto uolutandi gratia est. quare pu
a ros fontes cœnosos reddunt. ex quo ortum est p^{ro}
uerbiū rusticanū Immissi fontibus apros. quo ex
primitur stulticia eorum: qui suis rebus perniciem immit
tunt: quod Vergilius in Bucolicis usurpat.

Obsequiū amicos: ueritas odium parit.

Olent pleriq^{ue} hoīes aliēa flagitia p^{er}cupide & uidē
s atq^{ue} reprehēdere. sua autē nec uident: nec oīo ab ali
is obiurgari patiūtur. hinc igitur Terentianum il
lud ē: quod ab eruditis uice p^{ro}uerbii usurpari audio: Ob
sequium amicos ueritas odiū parit. nā molesta ueritas est
siquidem ab ea nascitur odiū. quod ē uenenum amicitiae.
ex quo seruale est illud adulatorum hominum genus qui
malefacta laudantes amicos p^{re}cipitant. obsequium igit^{ur}
multo perniciosius est q^{uam} ueritas. q^{ui} peccatis indulgēs ami
cum labi sinit. Scitum ideo teste Cicerone in amicitia illd^{um}
Catonis est. multo melius de quibusdam acerbos inimic^{os}
eos mereri q^{uam} eos amicos: quid dulces uideantur. illos uerū
saepe dicere: hos nunquam.

Annus fructificat: non tellus.

Heophrastus lib. viii. inquit ad frugū incrementū
 t alimentūq; plurimū quidem cæli temperies: atq;
 in totū anni conditio iuuat. imbris enim seren
 tatibusq; opportūe secutis: omnia feracia atq; fecūda red
 duntur. quamobrem non perperam prouerbio dicif An
 nus fructificat non tellus. Vnde Vergilius hoc idem affir
 mās ait: hūda solstitia atq; hiemes orate serēas agricolæ.

Multos modios salis cū amicis edēdos esse.

q Vuz nihil sit difficilius: q̄ animū hoīum p̄spicere
 est lōge q̄dē cū amicis uiuēdū tpe: atē q̄ uerā ami
 citiam esse appellemus. sūt. n. quidam: qui ad tēpus amāt:
 quidam autem amicitiam utilitate probant. ut Philippū
 macedonem facere cōsueuisse: Trogus prodidit: propter
 quod Solō aiebat amicos cito nolli agere: quos aq̄sueris
 reprobare caue. hinc factum est prouerbiū multos mo
 dios salis cum amicis edendos esse (ut quemadmodū Ci
 cero in amicitia docet) munus amicitia expletum sit. hoc
 est diu simul uiuēdum esse. nam quum ex cōdimentis ni
 hil min⁹ q̄ salis comedāus. ad multos p̄inde modios edē
 dos lōge tpe op⁹ ē. Nō nobis solū nati sum⁹.

Iuinus Plato ad Architam Tarentinum scripsit.

d Cuius hæc uerba sunt: Qui litteras reddidere tu
 as: narrauerunt nobis te moleste ferre: q̄ a publi
 cis tuæ ciuitatis occupationibus te liberare nō ualeas. q̄d
 igitur dulcissimum uitæ genus sit agere. sua præsertim si
 quis talia elegerit faciendā: qualia tu: omnibus manifestū
 est. Sed illud quoque te considerare oportet: nullum no
 strum sibi soli natum esse. sed ortus nostri partem sibi pa
 triam uendicare: partem parentes: partem amicos: multa
 insuper pro temporum diuersitate nobis accidere: quibus

nostra uita occupata est. uocante igitur te patria ipsa ad re-
pub. gubernandam: absurdum forsitan esset: non patere
Plato haftenus. hoc itaq; ut Cicero in officialibus libris
ait) praeclarum dictum quum iam loco prouerbii inoleue-
rit. quoties uolumus significare omnia referenda esse ad
communem utilitatem: & omni officio aliorum animos
demereri oportere: omnibusq; adesse dicimus: non nobis
solum nati sumus. praesertim cum nemo tantus sit: q; sibi
satis sit: quo sit nobis inuicem succurrendum est.

Lentiscum mandentes.

Ræcorum hoc uetus est adagium:

g idest lentiscum mandentes aduersus eos: qui ni-
mio se comendi studio superfluunt: quasi detribus
exterendis & fricandis tantum incumbant praesidia.
Nam lentiscus teste Plinio naturalis historiae li. xv. arbor
est mastichen sudas gummi mō: ex qua de ifriciū poeta Mar-
tialis in apophoretis comēdat: Lentiscū melius: sed tibi frō
dea cuspis defuerit: detes pēna leuare potest. quo nos in
eos uti posumus. qui circa curam corporis (ueluti Tran-
glus de Cæsare refert) morosiores sunt.

Diuide ficos.

Rouerbium græcum ē

.i. diuide ficos:

p tractū a fratribus diuidētibz bona: q; eoulq; mi-
nima q; diuidi postulant: ut ficorū partem diui-
di uelint: quod Martialis urbanissimus poeta li. v. in Ca-
liodorū usurpauit: ubi inquit Q uadringēta secat: qui di-
cit sicamerize. i. diuide ficos. quoties itaq; auarū aut uedē-
tē emētē ue aliqd: uel diuidētē qd mīmū qdq; magni aesti-
met: notā uolum? elegāter dicius sicāerize. i. diuid ficos.

Honores mutant mores.

Sicamerize

Ll q̄ adipiscūt magistratus: impia: honores: diuitias: opes & ea oīa q̄ sunt in manu fortunæ debēt auctore Cicerone in officialibus libris se perinde gerere: ac tps cōditio & ip̄a dignitas polcit: q̄a (ut Pittacus ait) magistrat⁹ uiros on̄dūt. Vñ in puerbio dī honores mutāt mores: qđ ita facere oportere illud Fabii maximi exēplū pbelle docet: qui teste Liuiο lib. iiii. de secundo bello punico in Apuliā filio legatus ad Sueffulaz in castra uenit: quū obuiam filius progredederetur: lictoresq̄ uerecundia maiestatis eius anteirent taciti: prāter duodecim fasces equo profectus est senex. ut Consul animaduertit: proximum lictorez (is enim mos erat) misit: & ut is descēderet ex equo conclamauit. quum demū desiliens experiri inquit: uolui fili sat in scires Consulem te esse: cui⁹ uel Valerius maximus libro secundo meminit.

Silere a bonis:

Ilet cælum. luna herba. cælum q̄ serenuz est. luna q̄ coit. herba quæ nondum germinat. Piora duo ex Plinio ultimū ex Columella. Silēt & a uēto loca: a Plinio Catulloq̄ dī. & in sacris litteris ab Ambrosio puerbiū silere a bōis: p̄ eo qđ est: ad contūelias nō hiscere sed absurdescere: obmutescereq̄ uirtutis conscientia:

In Spongiam incubuit.

Vgustus Cæsar auctore Trāquillo quum 'tragœdiam de Aiace magno impetu exorsus non succedente stilo aboleuisset: quærentibus amicis quid nam Ajax ageret: festiuiter respōdit: Aiace suam in spōgiam incubuisse: significare uolens se spongia deletili deleuisse Aiace suam tragœdiam. quod etiam Macro. in. ii. Saturnaliū testatur. hinc itaq̄ iaz uice prouerbiū inoleuit

q̄ quoties uolumus significare uel aliquid ob' iuiōi mādā
tum: uel tanq̄ minus pbatū iam interruptū: penitusq̄ de
letū ēē: elegāter dicam⁹ īspōgiā icubuit: hoc ē icidit: Scrip
ta. n. q̄ improbātur. spōgia delleri solet. quā ob hoc deletilē
prisci disci uoluerūt: dicēte Mattia. utilis hāc quoties scrip
ta nouare uoles. illud obiter anotatu dignū ducim⁹. q̄ Pli
nius libro. viiii. nat. hist. capite. xlv. Spōgius q̄q̄ de his sūt
quæ tertium naturam habēt: nō animalīū: neq̄ fruticū sē
sum inisse tradit. intellectum. n. inquit iis inesse apparet.
quia ubi a uulsoe sensere: & contractæ multo difficili⁹ ab
strahuntur. hoc idem fluctu pulsante faciunt: hāc ille.

Vulter es Cadauer expecta.

Enecæ in epistola. cy. de captatoribus prouerbi
um est: qui quum mirum in modum (ut Iuena
lis ait) oblectent aliena uiuere quadra: nō cessāt
blandiciis & illecebris quibusdam ac obsequiis alienas cap
tare coenas. qui merito uultures appellantur: nam uultur
perinde ac captator coenas cadauera sectatur: præter cæte
ras aues. ut illud Ennii uulturis in siluis miserum mande
bat hominem: uel Plinio testificāte libro. x. capite. vi. qui
triduo iquit aut biduo uolare eos ubi cadauera futura sūt.
Cæterum hoc idem adagiū Martialis libro sexto usurpal
se uidetur. ubi ad opianum captatorem scribit Amisit pa
ter unicum filanus: Cæssas mittere munera opiāæ? Heu
crudele nefas: malāq̄ partā. Cui⁹ uultoris hoc erit cada
uer: hāc ille nos igitur non minus prouerbialiter quemcū
que alicui rei percupide in hiantē uulterem appellat qm⁹.

Nabis sine cortice.

Ethaphora est ab ignaris natandi sumpta: qui ne
m mergant aq̄is: alligant humeris coriticem: siue

(ut hodie fit) aridam cucurbitam. quo sine artificio in superficie aquarum sustentantur. significat enim aliquid sine difficultate alieno uel adminiculo agere. ut faciunt: qui nandi artem callent: quod Flaccus Horatius in primo sermonum prouerbialiter usurpat dicens: mēbra animum q̄ tuum nabis sine: cortice. sic me & cete.

Te Mattea iuuant.

g Eorgius Alexandrinus enarrās hūc Martialis locuz libro. x. Sed te Mattea sola iuuat: ait hoc græcū esse prouerbiū de iis: qui supra modum delicati sunt. mattea. n. quæ tranquillo. Caligula foeminino genere protulit: præciosa edulia sunt. apud græcos matyasīn significat mattea: seu macteas conficere: hoc est ganeata cibaria qd̄ in gulosus & delicatos usurpati eleganter potest.

Cupressum scis simulare.

h Oc auctore Phorphyriōne græcū est adagiū in malum pictorem & ab Horatio in poetica arte recensitū. qui quum nesciret aliud bene pingere: q̄ cupressum: ab hoc naufragus quidam petiit: in tabella factum suūz exprimi. ille autem interrogauit num ex cupresso uelet aliquid adiici. hīc igitur in ludicrum prouerbii cessit in eos qui relicta propria materia: quē exequi desperāt: importune alios ornatus inducunt.

Leoni mortuo barbam uellis.

I Eo animal ferocissimum facile in iram prouocat⁹ uertitur: inquam natura ipsa pronus est. Verum mortuus (ut cætera omnia animalia) quamuis irritatus minime excitatur. Vnde factum est prouerbiū q̄ quum quispiam uult aliquem excitare. qui moueri non potest: dicam⁹ Leoni mortuo barbam uellis. quo. Martia

lis libro. x. in ligellaz usus esse uidetur: ubi ita iquit *Qua*
re si pudor est: ligella noli Barbam uellere mortuo leoni.

Oderunt dum mettuunt.

Aius Caligula Princeps Suctoio Auctore tragi
cum illud subinde iactabat: oderint dum metuât:
ex quo exclamat Seneca dicens Vocem illaz dirâ
& abominandam oderint dum metuant: Syllano scias se-
culo scriptam idem libro. ii. de clementia considero multas
uoces magnas: sed detestabilis in uitam humanam perue-
nisse ut illam Oderint dum metuant. Cicero quoque i pri-
ma antonianaz: uidemus etiam inquit in fabulis ipsis il-
lis qui oderint dū metuât dixerit: perniciosum fuisse. Vox
autem hæc tragica est: & ab Atreo crudelissio apud poe-
tam tragicuz usurpata. cuius rei mentio quoque fit ab eo-
dem. M. Tullio in prima de officiis: sed quū metus sit ma-
lus custos diuturnitatis: cōtraque beniuolētia fidelis: uel
ad perpetuitatē. debet bonus Princeps potius diligi uel q̄
timeri preclare. n. Ennius quem metunt oderunt. quem
quisque odit perisec expetit: & nescit ē multos timeat. quē
multi timent. ad opes autem Principis tuendas nihil apti-
us beniuolentia subditorum: hæc sunt munimenta firmis-
sima: hæc arces inexpugnabiles. & (ut ait uerissime Cyrus
apud xenophontem) non est aureum: captrum. qđ re-
gnum seruet: sed animi ciuium scaptrū sunt regibus ueris-
simū maximeq; securum. & Bias prieneus ciuibz om-
nibus placere stude. habet id. n. multum gratiæ: contra su-
perbia semper nocuit dicere solebat Dionysius Tyrannus
uincula adamanaina esse metum: uolentiā: classē: & de-
cem milia armatorum. Sed quis non uidet magis uincula
adamantina & esse: & dici debere beniuolentiam: iusticiā:

75

beneficientiam atq; clamentia? Igitur quū gloriosus sit dil
gi: inuidiosum uero atq; caducū metui. pge inelyte Guide,
& p̄nis insiste uestigiis: collige (si uti facis) tuorū ciuium
beniuolētiā. dato operā ut sis magis diligēd⁹ q̄ timēd⁹: p̄
fecto ut citra assentionē uera p̄fitear. null⁹ unq; suis taz
charus fuit: q̄ illustrissia gēs feltria oīb⁹ Vrbinatib⁹: cete
ris suis subditis oī sexui: oībus ætatib⁹ chara ē. Certati tu
cū Octauiao patruo amaris: coleris: p̄baris. Deniq; Vrbi
nates sine te uiuere nec uolūt nec possunt. Feltria dom⁹
nostræ Ciuitatis caput. spes. salus est. Cui ocium: salu
tem. libertatem: tranquillitatem. omnia denique quibus
iam multos annos fruimur. bona accēpta referimus: per
quam iam immutari pōt uox illa dira oderint dū metuāt
in uocē amabilē. diligāt nec metuāt. diligim⁹. n. te ac pa
truum ardētissime: p̄inde ac patres nostri Federicū paren
tem tuū amarūt: nec metuimus. colimus certatim: nec pa
uescimus: ueremur: nec horrescimus. dii faxint ut ita tu si
mul cum patruo diutissime floreas. & n. florebitis nos
itidem. sed eo iam reuertatur unde digressa ē oratio. Hæc
uox itaq; p̄ncipū est: & i eos loco prouerbii uulgata: quaz
ideo inter proueria referre placuit: ut Principibus & Re
gibus dignum aliquid attigisse uideremur.

Hoc bene sit:

Oc apud antiquos prouerbiū fuit: quemadmo
h dum dii bene uertāt: aut foelix faustumq; sit: quo
tiēs rem admodum magnam & inusitataz aggres
suri erant. Nā sic Persius satyra. iiii. auarum ueluti rez ma
gni sumptus cœnaturū inducit dicentem hoc bñ sit. Liui
us itidem ab urbe condi. quum de trecentis fabiis illis in
uientes euptibus loquitur: ut illud inquit agmen faustū

atq; foelix mittant:& alibi in hanc sententiam sæpius foelix faustumq; sit ait:& Apuleius in Asino aureo libro secundo. quo uti maxie decet in oib; rebus subeūdis.

Nō oib; tuta inter cyaneas petras cōtingit nauigatio.

Yaneæ petrae auctore Strabone libro pmo & tertio. quas symplegadas uocauere nonnulli: per biantiaci oris angustias asperrimum nauigantib; fecere transitum: adeo ut ab Symplegadibus plecte idest errabiles dictæ sint. ipsaq; Iasonis nauigatio per illas fuisse dicitur. Vnde uulgo ortum est prouerbium. nō omnib; tuta inter cyaneas petras cōtingit nauigatio. quoties significare uolumus a locis piculis eē cauendū. nec eo se temere cōmittendū q; illa ipsa q;piā p;us incolumes euaserint. possumus ēt in eos usurpare. q; ideo aliqd qd lege cautū sit: petrare audēt q; idē q; ate se fecerint: haud poenas dederit.

De manu in manum.

Oc quāuis adagiū satis omnib; uulgatum sit: tamen quū apud idoneos scriptores repiam: p̄sertim apud Ciceronē non pratercundū silentio duxi. q; lib. epistolarū familiarū. vii. ad Cæsarem: quū ei Trebatium commendat. Neq; inqt impedio: quo minus si tibi placuerit: etiā hūc eum ornes gloriæ insignibus. totū de nīq; hoīem tibi trado de manu (ut aiunt) in manū tuam hūc ille. Cæterū hoc prouerbiū ordinem significat. Est. n. tractū ab his p; quoz simul sedētiū uel ordinatim stantiū manus: hoc ē de unius in alterius manū traditum aliqd a primis ad extrēos. econuerso a calce ad frontē defertur. ut sit in acie equitū: ēt hodie. quum ab ultimis aciei quipiam ad p̄mos p; singulorū equitū manus deportatur.

Cecropiam contra sus est: tēditq; mineruā.

Leander in secundo puerbiorum ait Hercule Adonis
 c statuam conspicatū dixisse: cecropia contra sus est. t^e
 ditq; Mineruā qd̄ postea in eos dici coepit: qui po-
 tentioribus & sapiētiōribus aduersari uolunt. qd̄ phileti-
 rus (ut ipse testatur super q̄nadā Cicerōis epistola lib. vi.
 ad Aul. Torquatū) latinū fecit. & hunc uersu ita tradu-
 xit Cecropiam contra sus est. tenditq; mineruaz. cui⁹ sen-
 sus talis est: qualis illius mineruam docet.

Nihil Sacrum.

Liud item ab Hercule tractum. qd̄ Theocritus in
 a apolico scripsit. is. n. quum in macedoniā intras-
 set: uidit multos ex quodam sacello prodeuntes:
 & uolens ipse etiam ingredi: cui nam dicatū esset: interro-
 gauit. quum audiuiisset Adonis: respondit nihil sacrū: hoc
 est nulla re dignum: innuens nulli fere deo sacratū: quod
 mox in prouerbiū cessit: ut quoties rem nullius ponderis
 significare uolumus: picamus nihil sacrum.

Qui Crotōiatæ postreus ē: is reliquorū græcorū p̄m⁹.
 Roton Calabriæ ciuitas ē. de qua Ouidi⁹ plene li.
 c xy. metamor. scripsit: ubi ait: Nec in hospita tecta
 crotōis: quā auctore Strabone li. vi. geogra. quū
 Achiui a deo oraculum coepissent: ut cōderēt: Myscellus
 ad considerādum locū accessit: qui quum iā ædificam cer-
 neret Sybarim a uicino flumine cognomen habentem:
 hanc præstantiorem esse iudicauit: ea p̄p reuerso ad oracu-
 lum denuo atq; roganti nunq̄d hanc pro illa cōdere datū
 esset. Deus has reddidit uoces (erat. n. Gibbus mysce⁹)
 Terga breuis miscile tuo de pectore omitte. Cætera perq-
 rens frustra: en uenaris iniqua. At rectū quodcunq; datur
 tu laude probato. reuersus igitur Crotonē cōstruxit. fuit

at ciuitas rei bellicæ pitissima. nec parua exerceâdis Athle-
tis operâ dedit. in unius itaq; olympiadis ludis septez ui-
ri q; ceteros studio superunt: crotoniatæ fuere oēs ex quo
proverbium factū est: qui Crotoniatæ postremus est iis
reliquorum græcorum primus est quod perurbane qui-
dem & eleganter nos usurpare possumus. quuz uolum?
populum aliquem aut ciuitatem longe cæteris populis ur-
bibus ue nobiliorem excellentioremq; eē significare. Vn-
de illud alterum est. propter quod huius ciuitatis originē
aliquāto accuratius reddidi: ut iure ab ouo (ut dicitur) coe-
pisse uidear.

Crotone salubrius asserit:

Etus hoc quoq; teste Strabone eodem geogr. li.
u vi. proverbium est Crotone salubrius asserit: qd
inde ortum esse aiunt. quia locus ipse ad salubrita-
tem & bonas habitudines propter athletarum multitudi-
nem plurimum conferat. de quo Pli. etiam lib. tertio me-
minit. Nos igitur quum uolumus quempiā locum seu. p-
pter aeris tēperiem: qua una quidē re idem Strabo hispa-
niam foelicem appellat: seu propter amoenitatem: ut Flac-
cus Horatius de suo tyburi cecinit) saluberrimum esse &
sanitati admodum congruum ostendere. dicimus prouer-
bialiter Crotone salubrius est: uel asserit: supple aliquis:
cui contrarium est illud: quod paulo superius de Scolo-
pago uulgatum retulimus.

Hic Mysorum ultimus est.

m Yssia teste Pli. li. qnto. & Dionysio de situ orbis:
Stra. in. xii. Phrygiæ puincia ē. Mysi autē populi
quoniā hūiles & despicabiles sunt. hic apd græ:
fuit tritū sermone puerbiū. Vt quoties qspiā ludibrio du

cebatur:hinc myſorum ultimus eſſe diceretur. Auſtor
Cicero in oratione pro Lucio Flacco: ubi inquit. Quid
porro in græco ſermone tam tritum atque celebratum ē:
quā ſiquis deſpicatui ducitur:ut myſorū ultim⁹ eſſe dicat:
nos quoque elegāter in ridiculo ſ homines uti poſſumus.

Athenienſium renouemus uetus exemplū.

Icero in liminari pagina primæ antonianæ puer
c bialiter ita locut⁹ eſt: Nec uero uſq̃ diſcedebam:
nec a re pu. deſiciēda oculos: ex eo die: quo in ædē

Telluris conuocati ſumus. in quo templo quātū in me fu-
it: ieci fundamenta pacis: Athenienſiūq̃ renouaui uet⁹ ex-
emplum. ſignificare uolens ſe oīum actarū rerū atq̃ iniuriarū
memoriā penitus delendā eſſe cenſuiſſe. Cuius exē-
pli origo eſt. Bello peloponēſiaco multis athenieſiū nomē
conſentibus eſſe delēdum: negatibuſq̃ ſpartaniſ: pax ſub
conditione data eſt. ut reſ publica ex lacedemoniis triginta
rectores acciperet. qui omnes mox facti tyrāni oppreſſas
ſeruitute tenebant Athenas. Thraſybuluſ lyci filiuſ phy-
lez conſugit munitiſſimuſ in attica caſtellū: inde cōparata
multitudine hauđ ſane magna tyrānoſ iſe cūteſ turpiter
repulit. qui p̄tinuſ in urbē amiſſiſ armiſ refugere. Critiaſ
in ſecundo proelio cecidit tyrānorū Dux. pax facta pauſa-
niæ lacedæmoniōꝝ Regiſ interuentu: hiſ cōditiōibuſ: ut
triginta tantum tyranni &. x. p̄tores exilio afficerentur.
Eluſinā ii in exilium migrarunt. Tunc at̄ Thraſibuluſ li-
bertatiſ uindex legem tulit: nequiſ antea actarū rerum ac-
cuſaretur. lex uero illa uocata eſt obliuioniſ iniuriarū. quā
Athenienſeſ amneſtiam appellauerunt. Auſtores Valeri-
uſ libro. iiii. de moderatiōe. Troguſ in q̄nto: Aemiliuſ p̄-
buſ in uita Thraſybuli. Noſ igit quum actarum rerū eſſe

obliscendus significare uolumus: loco prouerbii scite dicere possumus: Atheniensium renouemus uetus exemplū

Vna hirundo non facit uer:

u Entus Fauonius ad. viii. calendas marcias flare incipit: Horatio dicite Soluitur acris hyems grata uere ueris & fauoni. quem chelidon iam uocant: ab hirundinis uisu. græc. n. hirundo appellatur. & quoniam eo flare incipiente hirundo auis aduena ad nos traiecto poto trasuolat hinc est puerbiū illud Vna hirundo nō facit uer:

Apertum pectus:

q Voniam aut illud hominū genus præstātissimū est. qui affectis uerbis abhorrentes (prudētis. n. & boni uiri est: aut amare: aut odisse palam) quicquid in pectore habet: illud ipsum in fronte gerūt. hoc est ostēdunt: præ se ferunt. uel pessimi sunt: qui secus faciunt. unde Cecilius ait Nam hi sunt nimici pessimi: fronte hilaro: corde tristi: auctor est Gellius lib. xiiii. capite. ix. Hinc ortū prouerbii Apertū pectus: cui? Cic. in amicitia meminit.

Boni pastoris est tōdere pecus nō deglubere.

t Iberius Cæsar auctore Tranqillo præsidibus onerandas tributo puincias suadentibus rescripsit: Boni pastoris esse tondere pecus: nō deglubere: per hanc bracteatam sententiā significare uolens prouinciales a præsidibus non esse usq; ad uiuū despoliandos. deglubi. n. pecus dici: cui pellis detrahitur. ut auctor est Fest. M. Varro in primo de re rustica capi. xlviii. tradit glumā dici folliculū grania glubēdo: qd eo folliculo deglubatur granus: hoc est decortice. Catullus glubit magnanimos remi nepotes. quo fit hoc lepidū Tiberii dictū iam puerbi: loco in malos magistratus peruulgatum est. Simile illud ē ecclesia

ficū: qui nimis emūgit, elicit sanguinē. Verū lōge aliter q̄
Tiberius; flavius Vespasianus factitabat, q̄ pcuratorū ra
pacissimū; quēq; ad āpliora officia ex idustria solitus erat
pmouere: quo locupletiores mox cōdēnaret, qbus quide;3
uulgo pro spōgiis dicebatur uti, quod q̄si & siccos made/
facere: & exprimeret humentes. Auctor Idē Suetonius.

Figulus ollis anfas ponit.

Vum in rebus agundis nobis integrum est. p ar
q bitratu agere: prouerbialiter dicimus figulum ol
lis anfas ponere, & n. sibi integrum est in quali/
bet parte uasis ponere ansam.

Sero sapiunt phryges.

t Roiani ob Helenæ raptū diu graui bello afflictī de
cimo deniq; āno eam uelle: quāq; simul rapta erāt:
petentibus grācis reddere cōeperant. Sed q̄ ea sapientia
troianorū serotina erat: & nimis tarda: q̄ppe q̄tum demū
resciscere cōeperant: Q uū res eorū forent deploratæ: &
ægritudo irremediabilis: hinc uetus puerbiū; increbruit:
Sero sapiunt phryges, ad quod alludens Cicero libro epi
stolarum, vi. ad Trebatium ait: in equo troiano scis eē in ex
tremo sero sapiunt. in extremo dixit: hoc ē in extrema par
te tragœdiæ: cui titulus erat equ⁹ troiāus. ubi īterprætēs
haud dubie hallucinātes magis sensū īplicant: q̄ explicēt.
nos at hoc puerbio monemur prius q̄ incipiāus recte con
sulere. post, n. rerum exitū: qui (ut Fabius ille maximus
dictitare solebat) stultorum magister est: sero sapimus: &
(ut aiunt) acta agimus.

Lachrymæ Crocodili.

c Rocodilum Nilus habet (ut Plinius libro octa/
uo tradit) quadrupes animal hominibus terra pa
riter atque aquis infestū; hebetes oculos in aqua

habet: extra accerrimi uisus est. conspecto homine emit-
tit lachrymas: mox appropinquantem deuorat. Vnde fa-
ctum est prouerbium lachrymæ crocodili de iis: qui sub
specie pietatis homines fallunt.

Perfricui faciem:

m Os est eorum: qui cum pudore aliquid agunt: ut
faciem perfricent: natura ipsa ad id impellente: quasi
ad abigendum sanguinem. qui ex præcordiis ad fa-
ciei superficiem confluit. pp quod Aristoteles in problemati-
bus quaerit cur pudore & uerecundia facies hominis eru-
bescere: timore uero & metu pallefcere soleat. quum præser-
tim pudor (ut testis est Gellius libro decimo octauo capite
sexto) nihil aliud sit: quam timor futuræ reprehensiois. ita. n.
ab eo diffinitur.

hinc ergo ortum est prouerbium: ut
quoties dicere uolumus nos pudorē deposuisse: dicamus per-
fricui faciem. hoc ē pudorē expuli. Quod Plinius in suo præ-
mio usurpat ita scribens perfricui faciem: nec tamen perfecit. Dio-
genes autem (quod non alienum est) uidens adolescentulum ru-
bore perfrusum confide ait fili: huiusmodi est uirtutis color:
Laertius auctor li. vi.

Calliga maximini.

p Prouerbium est apud Iulium Capitolinum. qui
ait calciamētum maximini fuisse maius hominis uesti-
gio atque mensura. Vnde uulgo tractum fuit: ut de
longis & ineptis hominibus diceretur Calliga maximini:

Gallinaceum lac facile ibi inuentum est.

a Ntiquum prouerbiū ē: idē Plinius in præfatione ait
uelut lactis gallinacei spargere possis in uolumine hau-
stū: quum significare uolumus omnia in aliquo loco re-
periri: aut dicamus gallinaceum lac facile ibi inuentum est: quā

donusq̄ reperit.

Minime sis Canteriū in fossa

Itus Liuius de bello punico secundo refert: Clau-

dium Affellum nobilem Romanorum equite p-

portis Capuæ cum Iubelio cognomic Taurea eq̄

cum te campano *cum* ferotius ad pugnam prouocantē cōgre-

sum esse. qui quum libero spacio inter se ludificantes sine

uulnere pugnam extraherent: tunc campanus romano

equorum inquit hoc non equitum certamen erit: nisi ecā

po in cauam hanc uiam dimittimus. ibi nullo ad euagan-

dum spacio cōminus conferentur manus. dicto prope ci-

tius equuz in uiam Claudius duxit. Taurea uerbis feroci-

or q̄ re: minime: sis inquit canterium in fossa quæ: uox co-

dem liuius auctore in rusticum inde prouerbiū prodita ē.

de cuius sensu multa traduntur: aliqui. n. legunt Cauteri-

um (sed male ut paulo inferius ostendā) idq̄ nomen cu-

iisdem equi fuisse dicunt. qui quum ad mille passus extra

Urbem fere progressus repente defecisset: dominus in fos-

sa supersedit: hincq̄ prouerbiū natum uolunt. Verum

hæc mihi parum explorata sunt. referam igitur: quod ue-

ro propius esse ducimus: a quo. M. Antonius noster label-

licus uir unicus memoria nostra eloquentissimus: non ab-

horret. Canterium. n. non cauteriuz scribendum est: idq̄

pro nota accipitur: qua iumenta signabantur: ut ob hoc

homines ab his lacerandis suorum dominorum reueren-

tia abstinere. ad illud itaq̄ Taurea alludēs' conspecto Clau-

dio in fossa: ait minime: sis canterium' in fossa. quasi dicat

quemadmodum canterium admonet: ne in iumenta gras-

semur. ita tu mihi uice canterii sis. quos i eos uti possum?

quibus ne iniuriā faciamus suorum dominoruz uel quo-

rum uis reuerentia tm̄ abstinemus. Canterum Canteriū

de hoc pu
uiriū uideh
solum italiū
Lo ferotius
ora pnapit
ia ibi exposi
m ē: b. de bea
stelligi hoc pui
bui. nā legēdi
ē: Canteriū
i fossa.

Columellā appellat ferrum ad urendum Idem libro. y genus quoddam iugi ex partibus factum Cauterium hisce uerbis uocat. Itaque aut ueteres (ne nouæ radices agant harundines) singulis uerbis applicabimus binas: aut si regionis conditio permittit: deponemus hastilia: quibus adnectunt singulæ transversæ partem in unâ partem ordinis: quod genus iugi Cauterium uocat rustici. Cauterios autem equos Cato atque Varro de re rustica nuncupant quibus resticuli adepti sunt.

Hoc manu faciendum est.

q Voties aliquid opera & industria ac, difficulter fieri oportere significamus: prouerbialiter dicimus Hoc manu faciendum est: quod Adagium Anneus Seneca Epistola. li. quum de tribus generibus hominum ad philosophiam se conferentium loquitur: ita scribens usurpat. Inuenio quicquid fecit alter: alterius magna pars & difficilior latet quidam ingenia facilia & expedita. quædam manu (ut aiunt) facienda sunt: & in fundamentis suis occupanda.

Iustitia in se uirtutes continet omnes:

i Vltitia in qua uirtutis splendor (ut. M. Tullius in primo officiorum ait) est maximus: sola est: quæ hominem perfectum reddere: quæ uitæ modum mortalibus transferri possit. Cuius comites sunt liberalitas: magnificentia: pietas: gratitudo: scitatio: religio: obediencia: fides: & legum mandatorumque observatio: æquitas: bonitas: ueritas. Vnde ortum prouerbum Iustitia in se uirtutes continet omnis. auctor Aristoteles: qui in moribus inquit: Nam preclarissima est omnium uirtutum: & neque hesperus: neque lucifer ita admirabilis est. & prouerbio dicere consueuimus: Iustitia in se uirtutes continet omnis.

Maturâ satione sæpe decipe solere: serâ nunquam in mala sit.

Tetiā illis qui circa rem rusticā plurimū uer-
 ū santur:æque ac cæteris consulamus:haud silētio
 hoc uetus agricolarū adagium prætereundum es-
 se duxi.quo intelligant quando sementem facere oportea-
 at.quod a Columella his uerbis probe declaratur. qui in /
 quit.Sed quum omnia in agricultura strenue faciēda sint
 tū maxie semētis.Vetus est agricolarū prouerbiū maturā
 sationē sæpe decipe solere:seram nunq̃:quin mala sit.

Tertius e cælo cecidit Cato.

Atyrici poetæ uerba sunt ironicos dicta. q̃ ab eru-
 s ditis uice prouerbii passim usurpari audio.Etenī
 duo fuerunt Catones:Cælorinus uidelicet & Vti-
 censis:ambo uirtute insignes ac sapientissimi:Vnde fit:q̃
 quum quispiam tanq̃ illis duobus Catōibus similis se cæ-
 teris sapientia præstare arbitratur:& uitia corrigere audet
 perinde ac uterq̃ Cato insectatus ē:quū reuera ignauissi-
 mus sit.tunc prouerbialiter dicere quimus tertius e cælo
 (quasi diuinitus) cecidit cato:quia eos quorum miramur
 uirtutem de cælo cecidisse credimus.Lactātius auctor.

Illis ne decimam quidem siracusanorum adesse.

Iracusas urbem Siciliæ clarissimam ad mare uer-
 s sus Peloponnessum e Corintho dux Archias:au-
 ctor Strabo libro Geographiæ sexto nauigans cō-
 didit:quæ ut idē tradit:ad tātas diuitias & opes puenerūt
 ut in puerbio dissiminetur:quū de locupletibus & sum-
 ptuosus incidisset sermo:Illis ne decimā qdē siracusanorū
 adesse.

Suo Marte facere.

Prouerbio increbruit:ut quum quispiam proprio
 i ingenio atq̃ industria sine alterius auxilio aliqd
 efficit:illum dicamus suo Marte facere:ut Cicer

ro in officiis libro. iii. q̄ hanc igitur inqt pteꝝ relicta exple-
bimus: nullis adminiculis (ut dicitur marte nostro: qđ cō-
tra illud ē.

Nō sine Theseo.

Vum aliqꝫ aliēa ope adiutus qppia efficit. elegāter
ac puerbialiter dicimus: nō sine theseo fecit. quoni-
am perithous nullum sine Theseo munus obiuit.

Multi Manii Ariciæ:

1 Egere est in codice Festi Pompeii uetusto ex quo
epithoma quod passim legitur: circumscriptus fu-
it: Manium consecrasse Dianæ Aricinaꝝ lucum Ari-
cinum: quem Suetonius in Iulio Cæsare nemorensem uo-
cat. a quo Manio multi & clari orti sunt: & per multos an-
nos fuerunt. Vnde prouerbium uulgatum: Multi manii
Aritiæ: q̄ est ciuitas Ro. ppinq̄: ad qđ adagium clanculū
Persius alludens Satyra nouissima dixit: Accedo bouillas
clium ad uirbi præsto est mihi manius hæres. nā quum
de cliuo aricino loq̄retur: manium potius q̄ alium non te-
mere dixit sibi hæredē præsto futurum. Sed memor pro-
uerbii multi manii Ariciæ: eleganter manium nominauit
tanquā nomē apud aricios uulgatissimum quod inter pre-
tes poetæ mīme aīaduertūt. manii præterea auctore eodē
festo dicunt q̄ mane orti sunt. sicut lucii q̄ luce. Nos at̄ hic
uti adagio possumus. quuz significare uolumus aliquam
familiā alicubi uulgatissimā eē. & admodū magnā:

Delatores qui nō castigat: irritat:

d Omitianus impator quū aīaduerteter nullaꝝ pe-
stem pestilentiorē: nullā pnciem perniciosiorem
delatorū ueneno esse: eos oēs Vrbe expulit: dicti-
tās (auctor Trāquil.) Princeps qui delatores nō castigat:
irritat. Vox eq̄dē impatore digna in oībus pncipum cubi

dicebatur. hinc factū est illud prouerbiū Caput sine lingua
pedaria sententia est: in eos: qui nimium taciturni sunt.

Hic timens Charybdim: incidit: in Scyllā

S Cylla teste Seruio sup tertio æneidos phœci & Cre
teidos nymphæ filia fuit. hanc amabat Claucus: quē
Circe diligebat: sed qm̄ i Scyllā prior erat: irata Circe fōtē
in quo illa lauabatur uenenis inferit: in quēz quū illa descē
disset: pube tenus in uarias mutata est formas: horrens ita
que suam deformitatem se in mare præcipitauit. Homer⁹
dicit hanc immortale monstrum fuisse: Salustius saxum
appellat. cænes uero & lupi ex ea nati iccirco finguntur: quia
ipsa loca plena sunt monstris marinis: & saxorū asperitas
illic imitatur canum latratus. Charybdis autem foemina
fuit uoracissima. quæ quia boues Herculis rapuit: a Ioue
fulminata est: & in mare præcipitata. ubi seruat naturam.
nam sorbet uniuersa: quæ monstra in mare siculo ita ma
nent: Vergilio dicente dextrum Scylla latus: leuum impli
cata Charybdis obsidet. ubi difficilem nauigiis faciunt trā
situm: Idem Ver. auctor: Inter utranq; uiam læti discrimi
ne paruo: ni teneant cursus: quum igit̄ transeuntes unum
ex his dum uitant: plerunq; in alterum ruant hinc factum
est prouerbiū hic timēs Charybdim: incidit in Scyllā.
in eum: qui unum formidans periculum in alterum labi
tur. quod flacus horatius ita scribens expressit Dum ui
tant stulti uitia in contraria currunt. de Scylla & Charyb
di Seneca. epistola. lxxix affatiz itidem refert.

Hylam uocat

Ylas Thydomātis filius fuit pulchritudinis ad
mirandæ. quem Hercules argonautis comes se
cum ad libidinem duxisse scribitur. Idem aucto

re strabone libro. xii. & Dionysio de situ orbis quum My
siam argonautæ uenissent: & aquatum ad lacum quendā
pergeret: raptus a nymphis dicitur. quod Iuuenalis confir
masse uidetur: quum dixit Et multum quæsitus hylas ur
namq; secut⁹: & ab Hercule adeo quæsitus: q; Vergilio di
cente in Syleno littus hyla hyla omne sonaret. hinc ortū
est prouerbiū Hylam uocat: de iis: q; obaudiunt.

Suspendio Arbor elligenda.

Linus in præfatione q; non nulli aduersus se scri
bant. Theophrasti exemplo se ipsum consolatur
ait. n. cernimus et aduersus Theophrastū homi
nem in eloquentia tantum ut nomen diuinū inde inuene
rit scripsisse et foeminā: & prouerbiū ide natum suspen
dio arborem elligendam: hoc est prorsus desperādū cē. qñ
aduers⁹ doctissimos uiros scribere et mulierculæ psumūt

Sæpe et ē olitor ualde opportuna locutus.

Emo. n. ita feris est moribus: quin aliquādo faci
n at aut dicat: quod laudari possit. Vnde antiquissi
mus ille uersus uice prouerbii celebrat⁹ est:

hoc est Sæ

pe et est olitor ualde opportuna locutus: auctor Gelius li
bro secundo capite sexto.

Multæ sub tegulis cubant noctuæ:

Ysander lacedæmonius auctor Plutarcho postq;

l Athenarum imperium cōposuerat: quicqd pecūia
rum superuacaneū fuerat. per gylippū q; in siciliā
ductaret exercitū: lacedæmoniaz trāsmisit. Gylippus dissu
tis (ut aiunt) saculis nō mediocrē ex singulis pecuniā sub
ducēs denuo cōsui: ignorans inesse unicuiq; litterulas nu
merum significātes. Spartā itaq; pfect⁹: quū ea quæ sub

duxerat domi subtegulis clam occultasset: Saculos Epho-
ris tradidit: sygilla commostrans. At illi quum reclusisset
dubitationem rei afferebat: quot argenti numerus dimi-
nutus. erat. Seruus interim Gylippi ueniens factum sim-
bolicos indicans dicit multas subtegulis cubare noctuas:
eo. n. tempore q̄ plurimum atheniensium gr̃a noctue nū-
mis insignabatur. quod uice prouerbi inoleuit. quū ali-
quid subambigue fatemur: ut dicamus Multæ sub regulis
cubant noctuæ.

Psyryce facta sunt.

Linius libro. v. capite. xxxi. quum de quibusdam
p̄ isulis loquitur: quæ ante Asiam sunt: ait inceram
ro at sinu psere. ubi hermola⁹ legit psyria neutro
genere pluratio numero ex strabone: dicēs igonbilis ue-
ro isula cessit in prouerbium: ut quæ parū magnifice ac p̄-
parce fierent: psyria hoc est psirice facta diceretur.

Vis illum Calamistis inurere.

Calamistrum auctore Nonio est fistula breuis.
c qua calefacta tonsores capillos intorquent. qui
quoniam magis quandoque urunt: quam or-
nent capillos. hinc metaphoricos Cicero in Bruto) ut te-
stis est etiam Tranquillus in Cæsare (innuens ineptos
Scriptores qui audent attingere Cæsaris comentarios in-
usturos potius: q̄ decoraturos illius Scripta: iquit Sed tū
uoluit alios habere paratam undesumerent: qui uellent
scribere historiam: ineptis gratū fortasse fecit: qui illa uo-
lūt calamistris inurere. unde nos quum quispiam uel igna-
tus uel omnino ineptus aliquem laudat. haud inelegnater
dicere possumus prouerbialiter uis illū calāistris inurere.

Corchorus inter olera.

Orchorum pisciculorum genus quidam esse uolunt. olus autem (ut neminem mediocriter doctum fugit) uile est. hinc igitur græcum prouerbium: *idest Corchorus* inter olera contra eos manauit. qui honoribus magnis inhiant: quum ipsi sint nihili.

Semper aliquid noui affert Affrica.

In Affrica teste Plinio li. viii. capite. xvi. quum de leonibus loquitur: inopia aquarum ad paucos amnes congregantibus se feris multi formes animalium part⁹ sunt: uarie foeminis cuiusq; generis mares aut uiæ aut uoluptate miscente. Vnde uulgatum græciæ dictum semper aliquid noui Affricā afferre: quod nos prouerbialiter usurpauis: quum alicubi noui semper aliquid esse significare uolumus. & ecōtra: quum nihil noui esse significāus: haud quā minus eleganter dicimus nihil noui habet Affrica.

Fœlix: qui nihil debet.

Ermolaus barbarus super illud Plinianum in septimo Comitem æris alieni atque litis esse sponsonē refert Georgium Merulam probare: ut loco sponsionem legatur miseriam: eundemq; græcum prouerbiū p̄texuisse: quod tale est: fœlix ē qui nihil debet. p̄inde ut miserum esse qui debet: necessum sit (ut Epigrammaticarius poeta) Ah miser & demens uiginti litigat annos: Quisq; cui uinci Gargaliæ licet.

Quæ dubites ne feceris.

Item Hermolaus hoc in calce suarum castigatio nū ita scribens puerbium facit: sed etiā tutum esset. uel prouerbio dicente quæ dubites ne feceris.

Res est in cardine.

Ardines quādoeunq; polos: id est uertices signifi-
c cant: dicti a similitudine eorū cardinū: circa quos
ualuæ uoluuntur: Vergilius: Foribus cardo stride-
bat athenis: q; sint quasi ianuæ Cor. cardo etiā pro oppor-
tunitate accipitur (ut idem Vergilius) Haud tanto cessa-
bit cardine rerum. Vnde Seruius prouerbium tractū exi-
stimat, res est in cardine: hoc est in articulo.

Nasum Rhinocerotis habent:

Hinoceros animal ē unum in nare habens cornu
r quod subinde attritū cautibus in mucronē acuit
Vnde prouerbium est: Nasum Rhinocerotis ha-
bent: de iis qui ad similitudinem cornu rhinocerotis na-
sum lōgū habentes facile quēuis irrident. q; hoīes quo lō-
giore naso sunt: eo maiores ronchos edāt. auctor Martia-
lis. ait. n. maiores nunquā ronchi iuuenesq; senesq;
Et pueri nasum rhinocerotis habent.

Omni pede standum est.

Ntiquum ē prouerbiū **Omni pede stādū ē.** signi-
a ficat. n. nō ēē trepidādū mīmeq; cedēdū: s; oī ope
atq; conatu ambobus subnixis pedibus stādū ēē.

Turdus e transenna lubricum petit.

P Lautus ī bacchidib; ita puerbialiter loqitur: Nūc
e trāscena hic turd; lūbricū petit. qđ inde adagiū
ortum uidet. transenna. n. teste Seruio sup. v. æneidos ex-
tentū finē significat. & qm̄ ex funela quei intendūtur feris
& auibus capiundis. iō trāscenna pōitur pro decipulo & la-
queo ad decipiēdū cōcinnato. si eidem Plauto credimus:
q; in rudēte ait. o gryppe gryppe in ætate hoīum plurimæ
sunt trāscenæ: ubi decipiunt dolis. atq; edepol ī eas plerūq;
elca imponitur: quā si quis audus poscit elca; iauariter de

22
cipitur in transenna auaritia sua. & quia turdus niuali præ
sertim tpe fame affectus e trāsenſa: hoc ē laq̃o lūbricū pe
tens facile capitur. hinc puerbio locū dedit in eos q̃ immē
sa habēdi cupiditate affecti: nimitūq̃ auidi: oīs discriminis
imemores ob quāuis parux rei acquirendæ cām se se pin
de periculis temere exponunt: ut de iis eleganter dicamus
turdus e transenna lumbricum petit.

Hic Terræ filius est.

Eteres eum terræ filium appellare consueuerant:
ū qui nullis maioribus ortus ignoto genere obscu
roq̃ uideretur: ut Lactātius firmianus libro diui
narū insti. p̃mo capite. xi. his uerbis testatur minutius foe
lix i eo libro qui Octavius inscribitur: sic argumentatus ē
Saturnum quum fugat⁹ esset a filio i Italiam uenisset: cæ
li filium dictum. q̃ soleamus eos quorum uirtutem mira
mur. aut eos qui repente aduenerint: de cælo cecidisse dice
re. Terræ autem q̃ ignotis parentibus natos terræ filios
nominemus. cui sententiæ astipulatur Cicero p̃mo episto
larum uolumine ad Atticū ita scribens. Sed hæc ad te scri
bam alias subtilius: nam neq̃ adhuc mihi satis nota sunt:
& huic terræ filio nescio cui cōmittere epistolam tantis de
rebus non audeo. & idem in epistola ad Trebatium ait. Cn.
octavius an. Cn. Cornelius quidem tuus familiaris sum
mo genere natus terræ filius. hæc ille: gigātes hac quoq̃
ratione terræ filii auctore Ouidio in metamorphoseos
libris dicti sunt. ad quod illud satyricū. Vnde fit ut malim
fraterculus esse gigātis: referēdum est. Nam quum sene
ctus in nobilitate par prodigio esset: sæuiētibus in eā Ro
manis p̃ncipib⁹: Vmbriti⁹ merito ait se malle fraterculus
cē gigātis: hoc ē terræ filiū: qd̃ obscure (ut oñdim⁹) signi
h

ficati: q̄ nobile patriciū. Vbi inter p̄tes oīo allucinant. Nos
igit quū uolum⁹ significare quēpiā obscuro gñe ortum:
puerbaliter dicere possumus: hic terræ filius est.

Hic quinta natus est luna:

Ergilius auctore Plī. li. xviii. ca. xxxii. in numeros
u luna q̄dā digerāda putauit democriti secut⁹ ostē
tationē. Vñ in p̄mo geor. ait Quintā fuge: palli-
dus orcus Eumenidesq̄ sata. tū partu terra nefando Coe-
umq̄ lapetūq̄ creat: s̄uūq̄ typhoca: Et cōiuratos cælum
rescindere fratres. q̄ quoniā nūerus teste Seruio Miner-
uæ cōsecratus ē: quā sterilem esse constat. hinc ueteri sup-
stitione creditum ē q̄quid quinta luna nasceretur: sterile
atq̄ dānosum fore. ex quo factū est puerbiū hic quīta na-
tus est luna: quū significare uolumus aliquē ignauū & in-
utilem eē. quippe quintā quā ager sterilis nihil ferat: qd̄ si
bi aut aliis p̄deē possit: quēadmodū faciunt illi q̄ ynta lūa
Pl⁹ apd̄ cāpāos unguē q̄ apd̄ cāteros olei sit. (nascūt.

Oc puerbiū quoniā Plī. li. xviii. ca. xi. p̄spicue de
h mōstratur: eius iō uerba subscribēda: atq̄ legētiū
oculis subiiciēda duxi: q̄ sunt hæc. In campania ta-
mē laudatissimus cāpus ē: mōtib⁹ subiacet nimboris to-
tis quidē. xl. milib⁹ passuū planicie. gratia terræ ei⁹ ut p̄ti-
nus soli dicatur pulucrea sūma: inferior bibula: & pumicis
sistulans uice. mōtiū quoq̄ culpa i bonū cedit. crebros. n.
hymbres p̄colat atq̄ trāsmittit. nec dilui aut madere uo-
luit pp̄ facilitatem culturæ. Eadē acceptū humorē nullis
fontibus reddit: sed tēperat: & cōcoquens intra se uice fu-
si cōrinet. seritur toto anno: panico semel. bis farre. & tamē
uere segetes: quæ interquieuerē: fundunt rosam odoratio-
rem satiuā: adeo terra non cessat pare. Vnde uulgo dictuz

plus apud cāpanos unguēti: q̄ apud cæteros olei fieri. Pli:
hactenus: ubi nota unguētū a Pli. nō (ut uulgus existiat)
tenax illa cōpositio: q̄ Chirurghi utūtur ad uulnera curan-
da: sed cōmixtio appellatur diuersorū odorū: addito oleo &
aut balsamo: aut aliquo pingui ad unguēda corpora delitiarū
& luxuriæ cā inuēta. nos igitur hoc adagio uti possumus:
quū significāus aliqua loca ob optimā soli & aeris naturā
deliciarū plēa eē. ut ē circa pestū ī agro brutio: de quo Ver-
gi. biferiq; rosaria pesti: qđ a græ. posidōia dictū ē. To

Oc puerbiū de iis dī. q̄ de. (to erras cælo.

h uii & errātes nusq̄ consistere queūt: ueluti qđā sy-
dera: q̄ totū pererrāt cælū discurrētia. Sed in eos po-
tissimū usurpare possumus. qui cum sibi minime cōstēt:
allucinari & claudicare in aliqua re explicāda uidentur: ut
ignari interpretēs poetarum faciunt.

Extremis digitis attingere.

Liquem extremis digitis: id est extrēa parte digito-
rum q̄ppia attingere puerbialiter dicimus: quū
leuiter tagit: & quasi p̄ibat. Sed quū nōnulli qui
(ut Ci. in p̄mo de finib⁹ bono. & malo. docet) blādiis p̄-
sentiū uoluptatū dī. initi atq; corrupti: quos dolors: q̄s mō-
lestias excepturi sint: occēcati cupiditate: quā ut Senec. ait:
q̄ uicē fortior ē: q̄ q̄ hostē subiicit: nō p̄uidēt: nimīū uolu-
prati morē gerāt: & totā adoleseētia illi tribuāt. de q̄ intra
suos fines cōtinēda ita Tul. in oratiōe p̄ Marco Cælio p̄-
cipit scribēs detur aliquid ætatis: sit adoleseētia liberior. non
oīa uoluptatib⁹ denegētur. nō semp̄ superet uera illa & di-
recta ratio. uincat aliqñ cupiditas uoluptatq; rōnē: dum
mō illa hoc genere p̄scriptio moderatioq; teneatur. pareat

h ii

inuentus pudicitiae suae: ne spoliet aliena: ne effundat patri-
monium: ne foenore trucidetur: ne incurrat in alterius domum
atque fama: ne probrum castris: labem integris: infamiam bonis in-
ferat. ne quem interimat: nec intersit insidiis: scelere careat:
Hinc igitur idem Cice, in eadem oratione hoc puerbio decem
ter utitur sic dicens Equidem multos & uidi in hac ciuitate &
audiui: non modo qui primoribus labris gustassent hoc genus
uitae: & extremis (ut dicitur) digitis attigissent. sed & ceteri

Olera olla legit.

Lera olla legit: prouerbiū est in adulteros mecha-
rum. ac turpes puerorum pedicones: significat autem
quod ut olla quae Marcello & Varrone testibus uas est
capacissimum. colligit & comprehendit olera. sic mechae me-
chas colligit & captat. & Velut olera ollae conueniunt: ita
mecha adulteria conueniunt. quod Catullus in Caesare.
decenter usurpat: sic scribens Mentula mechatur: mechatur
mentula certe: Hoc est. quod dicunt ipsa olera olla legit.

Oculus domini in agro fertilissimus est.

Vum (ut Plinius est auctor libro decimo octauo
capite sexto) Agrorum cultura opera: & non in pen-
sa consistet ut unicum. C. furii Cresini exemplum
docet: qui quum e seruitute liberatus in paruo admodum
agello largiores multo fructus perciperet: quam ex amplissimis
vicinitas: in inuidia magna erat: ceu fuges alienas pelices
ret ueneficis. Quamobrem a. Sp. Ablino. cutruli die di-
cta metuens damnationem quum in suffragium tribus
oporteret ire. instrumentum rusticum omne. in forum at-
tulit: & adduxit filiam ualidam atque (ut Piso ait) bene cu-
ratam: uestitam ferramentis egregie facta: graues ligones:
uomeres ponderosos: boues saturos. postea dixit: uenefici

54
cia mea quiritēs hęc sunt. nec possū uobis lucubrationes:
uigilias. sudores: referre. sic omnium sententis absolutus
hęc ex Plinio: ideo pręceptum est ab iis: qui de agricultu-
ra criperunt: q̄ dominus crebro suos agros uisat: procu-
ret: nihil sero in agro fiat. ita enim fecundiores multo red-
duntur agri: contra si dñs non uiserit: breui sterile scūt. Vn-
de antiquum prouerbiū ortum: Oculus domini in agro
fertilissimus est: & a scriptoribus sępe repetitum. Naz Ari-
stoteles libro Economicorum Persa rogatus inquit quid
equum pinguem faceret: Oculus domini respondit. quod
idem a stabulario quodam dictum Plutarchus de liberis
educandis prodit. Lybicus itidem Nero percunctate quo-
dam quod sterquilinum agro optimum foret: domini in-
quit uestigia. Columella quoque libro sexto capite decimo
nono ait oculum & uestigia domini saluberima. idem Pli-
nius de hoc similiter meminit. quod pfecto nil aliud signi-
ficat: nisi q̄ nos ipsi res nostras curare debeamus: & illud
quod Gelius refert nequid amicos spectes. quod tu per te
agere possis: efficiamus. ita. n. noster oculus res nostras
augebit. pręsertim quum difficilis sit rerū alienarum cura
auctor Cicero in officiis . Planus semel crura fregit.

Oratius libro epistolarū primo iquit Nec semel
h irrisus triuiis attolere curat fracto curarū planum:
ubi planū uetus uerbum quod non perpauco-
alioqui eruditos fefelit: opinantes nomen esse adiectiuū
cōtra metricam rationem: nam prima in substantiuo cor-
ripitur: (ut poeta posuit) in adiectiuo producitur: accipi-
tur pro scurra & sycophāta. sicut Cicero: & Laberius acci-
perunt. qui solebat multos sic fallere: in quorum uehicula
quum uoluisset tolli: ut fingeret se erus fregisse. qui quuz

postea uere fregisset: & idem rogasset: nō est ei creditum.
Vnde auctore Porphyriōne natū est puerbiū: planus se-
mel cētra fregit. (quia non amplius fides sibi adhibita ē)
in eos: quibus quum falsis rebus omnia fidei argumenta
consumpserint: nemo tam & si uera dicentibus credit. qđ
proprie mendacis uel mentientis (ut Aristoteles dicere so-
lebat) prāmium est: qui teste Diogene Laertio libro qn-
to quum interrogatus esset: quid nam mendaces lucrā-
tur: ut quum uera inquit dixerint: non illis credatur.

Multa Syrorum olera:

Voniā Pli. li. xxi. natu. hist. hoc puerbiū refert: ut
q meli⁹ intelligat ei⁹ uerba ponā: q̄ sint hæc. Orphe⁹
amatoriū in eē Staphilino dixit: fortassis qm̄ uene-
rē stimulari hoc cibo certū ē. Ideo cōceptus adiuuari aliq̄
pdiderūt. ad reliqua & satua pollet: Efficacior tñ siluestris
magisq; in petrolis nata. Semen satiax quoq; contra scor-
pionum ictus ex uino salutare est. radice eius circumsalpti
dentes dolore liberātur. Syria in hortis oposissima. inde
quoq; est puerbiū græcis: multa syroꝝ olera. Pli. haften⁹
nos auteꝝ hoc adagio in eos uti possumus. apud quos uel
olerum uel alicuius alius rei magna uis est.

Lapidem mordere.

Anis auctore Pli. li. viii. animal qđ fidelissimū (ut
e multis cōstat exēplis) Syrio tamē maxime arden-
te in rabie homini pestiferā uertitur. Vex etiaꝝ cir-
ca rabiē latiferam. perinde quandoq; in homines sæuit ut
projectos lapides mordicus capiat. Est enim animal pro-
num in iram. Vnde deductum est prouerbiū lapidem
mordere: quo in eos uti possumus qui more canū sæuiūt
& p̄p̄modū in rabieꝝ feruntur. quoꝝ uerba canina dictū

27
tur: dicēte Ouid. in Ibin. laetat & in toto uerba canina fo-
ro. Sz quoniā huiuscemōi hoīes p summo negotio hēnt
morder. i. carpe hūc & illū. sub spē errata corrigendi. iure
eqdē corū eloquētia (siqua ē) puerbialiter canina appella-
ri pōt. q̄ pinde hoc tpe uiget: q̄ nōnullorū d̄mortuoz scri-
ptorū māes nomē: quorū sine honoris p̄fatiōe noīari non
debet: eius acri morſu lacerati nulqui quieſcere poſſunt.

Sapientia uino obumbratur:

Inum quo nō eſt aliud q̄q̄ uiribus corpis utilius
u modice ſūpto: nec aliud uoluptatibus pnicioſi⁹ ſi
modus ab ſit: hoīs mentē mutat: furorē gignit: ita
breuiſſm ſapientē eius dulcedine captum inſānire cogit:
quum ſiquidez ebrietas (ut Cato aiebat) nil aliud ſit: q̄ in-
ſania uolūtaria. Vnde ortū eſt puerbiū ſapīaz uino obum-
brari: auctore Plī. libro. xxiii. capi. ii. ita ſcribēte uinū ieiū
nos bibere nouitio inuento inutiliſſimū eſt. curas uigorē
q̄ animi impedit ad p̄cinctū tendētibus ſomno uero accō-
modatū ac ſecuritatis. itaq̄ dudū hoc fuit: quod home-
rica illa Helena ante cibum miniſtrauit. Sic quoq̄ in pro-
uerbium ceſſit: Sapiētiā uino obumbrari. hāc ille: qd̄ me
hercule uerius uero eſſe: Magni Alexandri duntaxat exē-
plū cōprobat. non ne ille rex ſapientiffimus erat: ut eius re-
rū geſtarū gloria p̄ſpicue teſtatur. Verū illū nihil impēdio
dehōeſtauit q̄ uini peſtiferā auiditas. qppe qui quum ho-
ſtes ſemper uiciſſet: a uino perinde uictus eſt: quod nōnul-
los intemulētia amicos interemit. ex quo (ut idem Plī. li.
xiii. eſt auctor) Androciſ ſapientia clarus ad me ſcripſit
intemperantiam eius cohibens. Vinum potaturus Rex
memento te bibere ſanguinem te: rae cicuta homini ue-
nenum eſt: Cicutæ uinu: hacten⁹ Androcides: nec me ſu-

git: q̄ quidam hunc locuz sic perperā legunt. Sicuti uenenuz est homini cicuta. ita & uinum. quod oīum p̄m⁹ olicianus monstrauit. nos autem hoc adagio in eos uti p̄sumus: qui uino ingurgitati penitus discipiunt.

Fortitudo in neruum erumpit.

a Solent sagittarii imoderate plerūq̄ oēs uires ad ducendo: dū arcū tendūt: nō telū incitare: sed neruum rumpe fortius ferire uolentes: a quibus (Cautior Dona.) natum ē prouerbiū: Fortitudo in neruū erūpit: i eos q̄ nimīū suis freti uiribus suscepto oneri succumbunt. ita. n. hoīb⁹ fortitudie nimia s̄ape uinci: s̄ape decipi atigit: quēadmodū ap̄d Gelū li. xiiii. cap. xvi. & Iuue. Saty. x. milōi crotōiensi athletæ illustri i diducēda q̄reu accidisse legim⁹. possumus et fortitudinē in neruū erumpe i telligere ex consuetudie romana: q̄a s̄ape i neruū cōiciebant ex aliquo maleficio in carcerē missi: i quo significator: ut idē Dona. sentire uidetur. Terē. in Phor. usurpauit scribens. Veruz hoc s̄ape Phormio uereor ne ista fortitudo in neruum erūpat deniq̄.

Ventigaudia ferunt.

h Oc uetus adagiū Vēti gaudia ferunt: i eos usurpare possum⁹: q̄ incassuz lētatur: quo Vergili. in. x. anei. teste Seruio his uerbis usus est. nec fr̄re uidet sua gaudia uētos. & alibi: S̄z auræ oīa discerpūt: Item Partē mēte dedit: p̄tim uolucres dispersit in auras.

Ex unguibus amare.

e X unguib⁹ amare ē pia quadā charitate: & q̄si ab icūte atate amorē gerere. beniuolētia. n. eo p̄stantior ē quo uetustior. Vñ in puerbium cessit: teste Plutar. tar. de libe. educā. ex unguib⁹ amare. q̄ oportet in q̄: ut mihi p̄fecto uideat: ut m̄res filios educet: cūq̄ ubera

porrigat: qm̄ m̄iōri cū charitate & ip̄sa magis diligentia
nutriet: ut q̄ natos ex intimo & (ut dici solet) ex ungibus
ament.

Ad frugem bonā se recipere.

Vum nemo (ut Lactātius iquit) in uitia p̄nus nō
q̄ sit: sapientis p̄fecto uiri est a cognito error discede
re. & se se in tutū: hoc ē ad meliorē uitā recipe. Vñ
Sene. d̄ morib⁹ ait: bona cōsuetudo excutē debet qd̄ ma
la instruxit. & alibi grauis aī poena ē: quē p̄ factū poenitet.
Hinc igr̄ puerbiū fluxit ad frugē bonā se recipe. qd̄. M.
Tulius in oratione p. M. Caelio ita scribens usurpat: Sed
qui totā adolescentiā uoluptatibus dedissent: emerisse ali
quando: & se ad frugē bonā (ut dī) recepisse. grauisq; ho
mines atq; illustres fuisse.

Stultū est uia deficiente uaticum quærere.

Iaticus appellatur q̄qd̄ ad iter faciū dū necessariū
u ē. qd̄ exacto iā itiere nō est op⁹ pare. Vnde sc̄m p
uerbiū: Stultū est: uia deficiēte uaticū q̄rere: i aua
ros senes: qui quo seniores sūt: eo pl⁹ cupiūt: quorū auari
tia merito mōstro (lis dī: quo Sene. de mori. utitur dicēs.
Quid. n. stult⁹ ē (qd̄ dici solet) q̄ uia deficiēte uaticū q̄re
re aut augere.

Hō frugi oīa recte facit.

Vnt homines frugi. q̄s gr̄ci uocant:
q̄ in oī remotibus aī moderāt. & moderatā nōscūt
seruare cōstātiā. Ex quo uice puerbii uulgat⁹ est: Hōinē
frugi oīa recte facē: dicēte Cice. li. iiii. tusculanarū frugali
tas nomē tāq; ad caput ferre uolumus q̄ nisi eo nomē uir
tutes cōtinerent: nūq̄ illud tā p̄ uulgatū cēt: ut iā puerbii
locū obtineret: Hōines frugi oīa recte facere & Quint. in
q̄nto proprium est inquit boni recte facere.

Homo factus ad unguem.

h Omo scūs ad unguē puerbialiter dicitur ad pfectio
nē. est. n. trāslatio a marmoris. q. lapidū iuncturas
unguibuf pbāt: hic Hora. ait ad unguē fact⁹ hō. i. oī ex par
te pfectus: & Tul. li. vii. episto. familiariū ad Gallū Vrgeo
gitur transuersum ungem (quod aiunt) a stilo:

Phrygem plagis fieri solere meliorem:

e Ice. in orōne p lucio flac. refutās asiaticos testes tāq̃
turpissios & ifāes minieq̃ fidos: ait asia ur̃a cōstat ex
phrygia. misia: caria: lydia utq̃ igr̃ nostrā ē an ur̃uz h̃ puer
biū: phrygē plagis fieri solere meliorē: inuēs hmōi hoies
nulla æq̃ corrigi posse: q̃ uerberibus q̃ppe q̃ plagis digni
sūt. qđ i eos usurpare possum⁹. q̃ nisi uapulēt: nūq̃ emēda
tur. **Q**ui in oī re: atq̃ omni tpe omni laude uacat⁹ illauda
tus est: isq̃ omnium pessimus deterrimusq̃ est.

Voniam nemo quiq̃ tā afflicti⁹ ē moribus: quin

q faciat aut dicat nōnūq̃ aliqd: quod laudari queat:

Inde hic antiquissimus uersus auctore Macrobio
libro Sat. vi. uice prouerbiū celebratus est. Sed. n. q̃ in om
ni re atq̃ in omni tpe omni laude uacatus: illaudatus est. is
q̃ omnium pessimus deterrimusq̃ ē. Vbi illaudatus. (at
tende) fere ē: ac si diceretur: nunq̃ nominādus. luadare. n̄
p̄sca lingua significat nominare: appellareq̃. Vnde Maro
peritissime ait **Q**uis aut Eurysthea durū: aut illaudati ne
scit buliridis aras: auctor ēt Gelius.

Hic duos parietes de eadem fidelia dealbat:

Arcus curius ad Ciceronem scribens Sed Ami

m ce magne inquit noli hanc Epistolam Attico ostē

dere: sine eum errare: & putare me bonū uirum es

se: nec solere duos parietes de eadē fidelia dealbare: p quæ
uerba prouerbialiter dicta Curius per iocū significat se so

117
lere idem duob⁹ pmittere: sicut qui uno colore duos mu-
ros dealbat. fidelia autem auctore Marcello famiū uas ē ad
usus plurimos: plautus i Aulularia mulsi cōgialem plenā
faciam tibi fideliam: & persius Satyra. iiii. dilce neque iuide
as: qđ multa fidelia putet. hoc aut loco fidelia pro coloz uas
se accipit. nos itidē hāc puerbiali ellocutiōe Hic duos pietes
de eadē fidelia dalbat: i cū uti possum⁹ q idē duobus pluri-
b⁹ ue pmitit. Q d dedit datū nollē. qđ reliquū ē nō dabo.

q Vū in eum noua nō sint beneficia cōferēda: (ut Cice-
ro docet) qui ueterum imemor est: hinc celebre pro-
uerbium teste plauto in Cistellaria factum est. ubi inquit
inter nouā rē uerbum uerum usurpabo uetus: qđ dedi da-
tum non uellem quod reliquum est non dabo. quo mone-
mur: ut in eos beneficia conferre non amplius debeamus:
in quos prima male collata cognoscimus.

Nullum cibi gen⁹ saccaro non conditur:

s Accaron nihil aliud est: q mel in arundinibus col-
lectū: gumitū modo candidum ac fragile. mitebat
hoc quōdam Arabia & India: usq; eius tantum
in medicina erat. Nunc passim ēt reperitur non medicinæ
modo sed cibis omnis generis expetitur: ita ut locum pro
uerbio dederit. quod de his dicit q multis rebus usui. sunt

Fallacia a'ia aliam trudit.

t Erentii in Andria uerba sūt Teste Donato puer-
bialiter dicta. est illud quoq; simile Clauus clauo
truditur: & dies die significat enim hoc adagium
q dolus bene dolo detruditur hoc est q homines insidias
alii molientes merito ipsi dolis præueniuntur. cui subiacet
illud quod alibi rettulimus: mēdacē oportet esse memorē.

Gladiator in harena Consilium capit.

Ladiatori in harenam ad pugnandum exeunti nihil præmenditati ictus profunt, sed potius aduersarii uultus & mota manus aliquid etiam corporis inclinatio intuentem monet. Vnde puerbiū nascitur Gladiator in harena consilium capit, quo significatur in re præsentis esse cōsultandū, & n. in p̄terit̄ rebus p̄meditatū cōsiliū subitæ rei casus irritū facit. p̄inde Urbāissim⁹ poeta uerissime ait o q̄tuz est subitis casibus ingeniu⁹, quod decenter Seneca epistola. xxii. usurpat.

Hic Caput digito scapulit.

Eneca epistola. li. ait oīa rex omniū si obseruētur indicia sunt: & argumentū morū ex minimis quo q̄ licet capere: Inpudicū & incessus oñdit & manus mota: & unum interdum respōsum: & relatus ad caput digitus: & flexus oculorum. Improbū interdum risus: insanū uultus habitusq̄ demonstrat: hæc ille: Vnde quum uolūmus quempiam taxare: q̄ mollis & impudicus sit. Sym̄bolicos & puerbialiter dicimus: Hic Caput digito scalpiti: quod decenter Iuuenalis Satyra nona ita scribens usurpauit: Qui digito scalpunt uno caput, hoc idem (ut Ammiānus Marcellinus li. xvi. est testis) pompeii obrectatores in eo ludibriosū & irritū obseruarunt.

Si Claudio uicin⁹ habitaueris: & ip̄e Claudio⁹ ābulare disces.

h Oc uetus est Adagium: & a Plutarcho de liberis educandis his uerbis eleganter usurpatur. Haud est inquit ab re illud usitatum sermone prouerbiū: Si claudio uicin⁹ habitaueris: & ip̄e claudus ābulare disces, quod illud ferme significat: quod Seneca ait sūmuntur a cōuersationibus mores, & idem epistola septima malignus comes quīs candido & simplici rubiginem suaz

affricuit: & alibi alter alterum in uitia truditur. & Iuuenalis saty. Secunda Vnaq; conspecta liuorem ducit ab uua.

Posterioris cogitationis & sapientiae plenae sunt Dom?

Oc prouerbio significatur: q post rerum euentu omnes facile sapientes sunt: quod. M. Tullius in .xii. philippica ita scribens affirmat: posteriores. n. cogitationes (ut aiunt) sapientiores solent esse. Verum id parz prodest. saepe. n. sero (ut dicitur) sapiunt phryges.

Tauru tollere potest: qui uitulū substulerit.

a Pud Petroniu arbitru Q uartilla ita loquitur: lu nonē meā iratā habeā: si unq meminēz uirginē fuisse. Nam infās cū paribus inquinata suz: & subinde p/ deuntibus annis maioribus me pueris applicui: donec ad hāc aetate pueni. Hic natū puerbiū (ut Politiaō placet) qd dī posse taurū tollere: q uitulū substulerit. significat at q q a teneris ānis aliqd egerit: eo (ut ipa polcit mox aetas) iā adultus facile qppia manus efficere poterit. Vbi q Q uar tilla Iunonē suā dixit: id scitu dignum ē. Seneca. n. episto la tertia lib. xix. ita tantum ait hoc seponas uolo: ut memi neris maiores nros q crediderūt stoicos fuisse: singulis. n. & geniū & iunonē dederūt. & Plī. li. ii. cap. vii. quū singuli quoq; ex semetipsis totidez deos faciāt. Vnde Ioue. Saty. secūda reprahendēs q minister nō p geniū: sed p iunonē domini iuraret: uidelicet more muliebri: scribit Et per iu/ nonem iurante ministro. Extremus actus abest.

c Omœdia auctore Donato quinq; actibus absolui tur. quo fit si unus deesset actus: fabula iperfecta foret. Vnde in puerbiū exiit. ut abesse extremum actū dicerēt: quū res iperfecta esset. cōuerso non minus puerbialiter dici pōt Extrem? actus nō abest. quū res cō.

sumata eē significat. qđ Cice. in secūda philippica his uer-
bis usurpasse uidet: Et si me⁹ stilius ille fuisset: (ut dī) mi-
hi crede nō solū unum actū: sed totā fabulam cōfecisse. &
alibi extremū inquit actuz ab inerti poeta esse neglectum.

Sisyphum portas Saxum:

Isyph⁹ æoli fili⁹ istmū ē stricturā illā terī q̄ iter duo
maria ioniū & Aegeū cōsistit: latrociniis occupauit.
ita ut Autholiā Autholiī filiā Laertæ despōsatā quū ad ma-
ritū duceretur: uel (ut qđā uolunt) quū ad oraculū Apol-
linis cōsultura proficisceretur: insidus coepetit: atq; graui-
dauerit. ex qua (ut multi credunt) tunc Vlyxes natus est
quod illi Ajax apud ouidiū li. xiii. Metamor. exprobrat.
tandem occisus Sisyphus a Theseo apud inferos hac pœ-
na afficitur. ut grande saxum supra montem portare cona-
tus: quum ad apicem deduxerit: continuo ad ima relaxe-
tur. dicente. Ouidio in prænотato libro Aut petis: aut ur-
ges redditurum sisyphæ saxum. & Seneca in Herculae fu-
rente Ceruice saxum grāde sisyphæa iacet. Horatius itidez
in secundo Carminum Dānatulq; longi Sisyphus Acoli-
des laboris. Vnde quum aliquem in extricabili labore af-
flictum esse innuere uolumus: prouerbiū loco dicimus Si-
sypheum portas saxum. ad hoc. & illud Terentianum in
Eunucho iam diu hoc saxum uoluis: usurpamus. ut in di-
uitem avarum dici potest eleganter. Hic tantalea laborat
siti: qui ideo aurum siti: quoniam eo maxime abundat. Et
n. (ut Horatius ait) crescentē sequitur cura pecuniā. quē
admodū Tantalus apud inferos in lympidissima quā di-
uersetur aqua: siti tamen perpetua afficitur: uelut etiam ī
eū q in magna copia iopia laborat: hoc ppertianū insanus
medio flumine qris aquā: loco: puerbii usurpare qmus:

Fortes fortuna adiunat.

Olet preluqꝫ pericula atqꝫ labores rei. pu. causa
s magno elatoqꝫ animo (id. n. proprie fortis uiri est:
ut. M. Tullius in officiorum primo docet (sube-
ūntibus fortuna quæ a Lactantio libro diuinarum instit.
tertio accidentium rerum subitus atqꝫ inopinatus diffini-
tur euentus: fauere ut Horatio Coclit i: ut. C. Claudio Ne-
roni: ut Scipioni Africam oppugnati: ut plerisque aliis ro-
manorum imperatoribus contigisse legimus. Vnde uer-
tus ortum ē prouerbum fortes fortuna adiuuat. ut testis ī
est Cicero in primo tusculanarum qui ita scribit: fortes enī
non modo fortuna adiuuat: (ut est in uetere prouerbio)
sed multo magis ratio. quæ quibusdam quasi præceptis
confirmat uim fortitudinis. ad quod poetam de in decio
æneidos respexisse facile affirmare ausim. ubi ait Auden-
tes fortuna iuuat. usurpat Terentius etiam in phormione
dicēs fortis fortuna adiuuat. A uertice usqꝫ ad calcem:

u uertice siue uortex est quicquid uentorum rota-
tione effracta item contorta in se aqua uertitur:
uel aliud simile Vnde teste Fabio li. octauo orat.
institutionum: pars summa capitis propter flexū capilloꝝ
dicit uertex. (ut etiā capro grammatico placet) qui ait uor-
tex fluminis est: uertex uero capitis. Ex quo natum ē hoc
puerbiū: a uertice usqꝫ ad calcē (calx enī postrema pars pe-
dis ē hoc ē a principio usque ad finē: illud quoque haud enī
ualde ab hoc discrepat) non minus prouerbialiter Flac-
cus expressit in primo sermonum Satyra tertia ita scri-
bens: Si collibuisse ab ovo usque ad mala citaret. hoc est
a principio coenæ usque ad finem. nam ouum initium coe-
næ erat: poma autem in fine ponebantur: idest in secun-

dis mēsis: q̄ bellaria uocitāt. Acro & Porphyriō auctores.

Discendum est qui diu uiuas.

h Oc prouerbialiter ulratur a Seneca in Episto-
la libri decimi sexta ad Luciliū dicente tam diu di-
scendū est: q̄ diu nescias. & si prouerbio credimus:
quādiu uiuas. quo in totum præcipitur litteris esse incū-
bendum. quum ad id uix tota ætas sit.

Sirenum cantu demulceris.

s Irenes uidelicet Parthenope: Leucosia. ligia Ache-
loi flumīs & Calliopes musæ filia fuerunt. hæ in
sulas quasdā iuxta pelorum inter Siciliam & Ita-
liam teste Ouidio libro decimoquarto metamorphoseos
habitarunt. harum una auctore Seruio super q̄nto ænei-
dos: uoce altera tibiis: alia lyra canebat. Sed tāta dulcedine
cantus transcentes nautas afficiebant: ut sopirētur. quos
statim sopitos submergebant. Quare Ulixes illac trāsitu-
rus a Circe admōitus lociorū aures cæra obturauit. dicē-
te Iuuenale Affigit cæras illa de naue petitas. Quæ sicu-
los cantus effugit remige surdo. Et Seneca ad Lucillium
epistola trigesima p̄ma idē testificāte. & ipse se ad nauis ma-
lum ligari iussit: & sic ille sus transiuit. Ex quo iā uice puer-
bii uulgatum ē: Sirenum cantu demulceris in eum qui sa-
luti uoluptatem p̄ponit. auctore Fabio in quinto: ubi qui
argumenta inq̄t uelut horrida & cōfragosa uitantes amo-
nioribus locis desident: neq̄ aliter q̄ ii qui traduntur a poe-
tis gustu cuiusdam apud lotophagos graminis & Sirenū
cantu deliniti uoluptatem saluti prætulisse.

Aequalem tibi mulierem inquire.

u Etus est (& ut ita dicam) aureum prouerbiū.
quo Plutarchus de liberis educandis decēter uti-

fur: hoc pacto scribens. Eas autem despondere filiis uxores cōuenit: q̄ nec multo nobiliores: nec ditiores sint. Sapientia refertū utiq; puerbium. Ac q̄lē tibi mulierē ingre. Significat at̄ q̄ unusq; sibi cōiugem genere parem: amī colq; pares q̄rere: & parare debeat. Vnde Deyanira apud Oui. in Epist. p̄cipit: Siqua uoles apte nubere: nube patri. & idem Naso in. iiii. de tristi. Viue tibi: & longe nomina magna fuge. Viue tibi: quātūq; potes plustria uita. Sæuū plustri fulmen ab arce uenit. Nam quanq̄ soli possunt p̄desse potentes: Non prosunt potius plurimū obesse solent. Et paulo inferi⁹ in eundē sensum ait Crede mihi: bene q̄ latuit: bene uixit. Et itra fortunā debet q̄q; manere suā.

Coruus relictis ab Aqla cadauerib⁹ uelcēt.

Quilā a liti rapacissimā: utpote quæ ad popularandum (quemadmodum Pli. lib. x. docet) magno tractu ut facietur: indiget. quicquid ex raptu in uolandis cadaueribus supest: imbelles aues (ueluti coruus) edunt. Vnde puerbium Coruus relictis ab aqla cadaueribus uelcitur. in eos qui ignaui & desides aliēis laboribus famā sibi aucupātur. ut illi potissimū sibi faciūt: q̄ aliena sibi scripta uēdicāt. pinde ac ille fidētinus Martialis consueuerat.

Hic Coruus est.

Le Coruū est. Prouerbiū fuit impudicos atq; uitiosos. quoniam corui ore coire dicūtur. teste Plinio libro decimo capite decimosecundo ita scribēte Corui pariunt: quum plurimum quinos. ore eos parere aut coire uulgu arbitrat. Quod Iuuenalis satyra secunda usurpasse uidetur: dicens Dat ueniam coruis: uexat censura columbas:

Aut bibat: aut abeat:

Ex in græcorū cōuiuīs erat: aut bibat: aut abeat
I Quaiubebatur: ut aliquis aut simul cum aliis p
cupide potantibus genio indulgeret: aut omnino
abiret. quæ dum ab aliis scriptoribus tum a Cicerōe lucu
lēter loco prouerbii in fine ultimi Tuscula. libri usurpat.
Cuius uerba ponā: Mihi qdem inquit in uita seruanda ui
detur illa lex: q̄ in græcorū cōuiuīs obtinetur. aut bibat in
quit aut abeat. & recte. aut enim fruatur alijs pariter coq
aliis uoluptate potandi: aut ne sobrius in uiolentiam uio
lentum incidat: ante discedat. sic iniurias fortunæ quas fer
re nequeas: diffugiendo relinquo.

Non cursu lampada tibi trado.

Iana religiosissime in aricino nemore ubi ei sacratū
d erat tēplū: colebatur: qd Artemisiū uocat Strabo
lib. v. geogra. quoniam græ. artemis Diana nūcu
patur. Sacerdos istius tēpli Rex nēorensis dicitur a Tran
quillo in Caio Caligula: qui erat fugitiuus seruus. mulie
res uota nuncupabant huic deæ: & uoti compotes ibāt in
nemus aricinū gestātes faces accensas. qua supstitione de
am se uenerari putabāt: quod Ouidi. in fastis docet: sic scri
bens Sæpe potens uoti frōtem redimita eorōis Fœmina
lucentes portat ab urbe faces. & Proper. lib. ii. Quum ui
det accēsis deuotā currere tardis In nemus: & triuix lumi
na ferre deæ. Certamē autem in eo q̄ Bartholomeus no
ster Merula uir litteratissimos auctore Pausania ab Athe
niensibus sumptum arbitratur: positū erat in cursu teday
seruare accensam. q̄ si primo extinguebatur: uictoria ad se
cundum transferebatur. Si secundo quoq; extinguebat:
tertius uictor erat. Si uero omnibus: nullus uictoriam as
sequebatur. Vnde Vatro libro de re rustica tertio. capi

tulo. xv. puerbiallyter iquit q̄ de fructibus n̄hil dixi: nō cur
su lampada tibi trado. Quod significat tibi uictoriā nō cō
cedo. Hinc Persius Satyra. sexta. Qui p̄ores: cur me inde
cursu lāpada poscis. quod nos puerbiū oco usurpare pos
sumus: quū dicere uolumus tibi non cedo. i. uictoriā non
trado.

Viutorum memento.

Etus est puerbium Viutorū memento. quo signi
u ficatur. de uiuis esse loquendū: & de rebus præsē
tibus agitandū. teste Cicerone in. v. de finibus bo
norum & malorū. qui iquit Tum Pomponius at ego quē
uos ut deditum Epicuro insectari soletis: sum multum eq̄
dem cum phedro: quem unice diligo: (ut scitis) n̄ Epicu
ri hortis: quos modo præteriebamus: sed ueteris prouer
bii admonitu uiuorum memini. nec tamen Epicuri licet
obliuisci.

Sardonius risus.

s Ardonia herba quæ auctore Solino in Sardinia ī
sula ī fontiu defluuiis puēit: largius iusto apiastro
similis: ea si quis uescatur: neruos cōtra hit: & rictu
deducit ora. ut q̄ moriunt: ueluti ridentiū facie in
tereāt. Vnde in puerbio dicit Sardonius risus. quo cū uti
possumus. q̄ (Vt Vergilius ait) spē uultu simulat: premit
altū corde dolorē. i. hilaritatē præ se fert aspectu: intrinse
cus at̄ tristi afficiit dolore. qd̄ scite Cicero lib. Epistole fa
miliari. septimo ad Gallum usurpat: ita scribens Rideam?
hoc est risum Sardonium.

Quod etiā nonnulli licet sardonīā herbā nō ederint: ani
mā ridendo efflauerint: testatur Plinius libro undecimo
capite trigesimo septimo quū de præcordiis loquit: ita in
quiens Ob hoc in præliis gladiatorumq̄ spectaculis mor
tem cum risu traiecta præcordia attulerunt.

Mullum quod probe temperes: miscendum
esse nouo hymetio: falerno & uetulo.

Hec ganeonum: popinonum: lurconū: gulonū puerbiū est. qui uariis ciborum generibus excogitatis: studiosissime gulæ indulgent. Quod a Macrobio Saturnaliorum septimo sic scribenti usurpat: Cur Disari mel & uinū diuersis ætatibus habetur optima? Mel quod recentissimū: uinū quod uetustissimū: Vnde ē & illud puerbium: Quo utunt gulones: mullū quod probe temperes: miscendum eē nouo hymetio: falerno & uetulo: hymetiū aut hoc loco mel Atticū significat: dictum hymetiū ab hymeto monte iucundissimo atticæ regionis.

Acti labores iucundi sunt.

Praeteriti labores sæpe plurimū solēt gaudii afferere. Vnde ulgatū sermōe puerbiū: Acti labores iucundi sunt. ut Marcus Tullius in secundo de finibus bonorum & malorum testat: ubi ita inquit Quid si ē iucunda memoria est prætorum malorum? Ut puerbia nō nulla ueriora sint: quā uestra dogmata. Vulgo enī dicit: iucundi acti labores. Nec male Euripides: cōcludā si potero latine: græcū hunc uersū nostri oēs suauis est laborum prætorum memoria: Cicero hætenus. ad quod illud poetæ referendū est: O socii (neque enim ignari sumus ante malorum) O passi grauiora: dabit Deus his quoque finem. Vos & scyllam rabiem penitusque sonantes acceſti scopulos: uos & cyclopea laxa expti: reuocate animos: moestumque timorem mittite. Forſan & hæc olim meminisse iuuabit.

Colophonem addidit.

Colophononica ciuitas est. Colophonii autem aliquando nauales opes satis amplas habuere: &

82
equeſtri certamine tantum excelluerunt. ut ubicunq; dif-
ficulter bello componi poterant: Colophonii equitatus au-
xilium dirimebantur. qua ex re teſte Strabone libro decimo
quarto geographiæ ductum eſt prouerbium Colophonē
addidit. quum ſumma operi manus imponitur.

Ad Umbicum peruenire: uel Coronimponere:
Voniā umbilici ornamentigenus in fine libri
q ſolent poni Hinc mos ille uetus eſt. quod elegan-
tiſſimi poetæ prouerbii loco quum exactū opus
ſignificarent: ad umbilicum ſe ueniſſe dicerent. Horatius
in Epodo. promiſſum carmen iambos ad umbilicū addu-
cere. Q uod ſic exponit Porphyrio ad umbilicū addu-
cere: p̄finire & conſumere opus: poſuit Horatius. Q uia
in fine libri ex ligno aut oſſe umbilici ſolent poni: in quem
ſenſum & Martialis finem quarti libri clauſit: Ohe iam ſa-
tis eſt: Ohe tibellā iam peruenimus uſque ad umbilicos.
Tu procedere adhuc & ire quæris. Et alibi idē poeta Nū-
quam grandia nec moleſta poſcit. Q uæ cedro decorata
purpuraque nigris pagina creuit umbilicis. Georgius autē
Merula Vir impenſe doctus id eſſe ad umbilicū perueni-
re autumat. Q uod græci dicunt
hoc eſt Coronim impoſuiſſe. Soliti enim inquit fuerant
græci conſumatis operibus coronim apponere:

Vnde prouerbium natum ad qd
Martialis reſpexiſſe uidetur: nimitatem decimi libri quo-
dammodo arguens: Si nimius uideor ſeraque Coronide
longus eſſe liber: legito pauca: libellus ero. Quoties igit
ſignificare uolumus quempiam opus conſumere prouer-
bialiter dicimus illum ad umbilicum peruenire: aut imita-
tione græcorum Coronim imponere. quo potiffimū ad

gio huius libelli finem claudere uisum est. ut hoc (qualecū
que sit) perfecto iam opusculum os itidem ad umbilicum
peruenisse: uel Coronam imposuisse diceremur.

FINIS.

Pollio Gerus Vadius Præbyter Domicio Palladio So
rano. S. D.

Ide q̄so mi Palladi suauissime q̄ti te facer mihi ne
cessū sit. Q uū nō possim n̄ uā hemēter singularē
aīum tuū suspicere nō mirificaz industriū laudare
nō egregiū īgeniū demirari: nō te deniq̄ ipsū maximis lau
dib⁹ effere: magnoq̄ amore p̄seq. Q uippe qui ex oībus
un⁹ quoz ipse mecū artes qb⁹ tenent: sæpe aio colligere
soleo: tātope litteraz studiis partī p te partī p amicos p̄del
se: accōsulere eniteris: utpote q̄ sciētīā quē modū socrates
dictare solit⁹ erat) unicū scis esse bonū: cōtra incitiā malū.
Et. n. quū nuperrime intellexeris Polydoz meū Vergi. ui
rū utique doctissimū & mutua mihi necessitudie deuictū
puerbior um libellū qui haud paruo latinæ linguæ uel no
uitate ip̄a regz uel uarietate n̄ illepida: lectiōis emolumēto
futur⁹ ē: Ad illustrissimū Prīcipē Guidū Vbaldū Urbina
tē ducē scripsisse. ut ī hoc quoq̄ litterarū studiosissimis opi
tularere: a me (id q̄q̄ Liberalis Thomasi⁹ medic⁹ sane nō
in celebris ac phūs excellētissim⁹ ātea itidē petierat.) sæpe
nūero efflagitasti: ut polydoz penes quē ueluti te n̄ p̄terit
) plurimū mea ualet auctoritas: hortari & rogare nō. desi
sterē: ut hūc libelū q̄ p̄mū emitteret. Ego ita q̄ sūma tua
me beniuolētia & hūanitate mot⁹ postulatis tuis satisfaci
endū eē rat⁹ talē huiusce rei operā enauaui: q̄ Polydorus
(uti ipse in præfatione testatur) hoc aliquāto celerius q̄
consiliū fuerat: nostris precibus opus public auerit. Q &

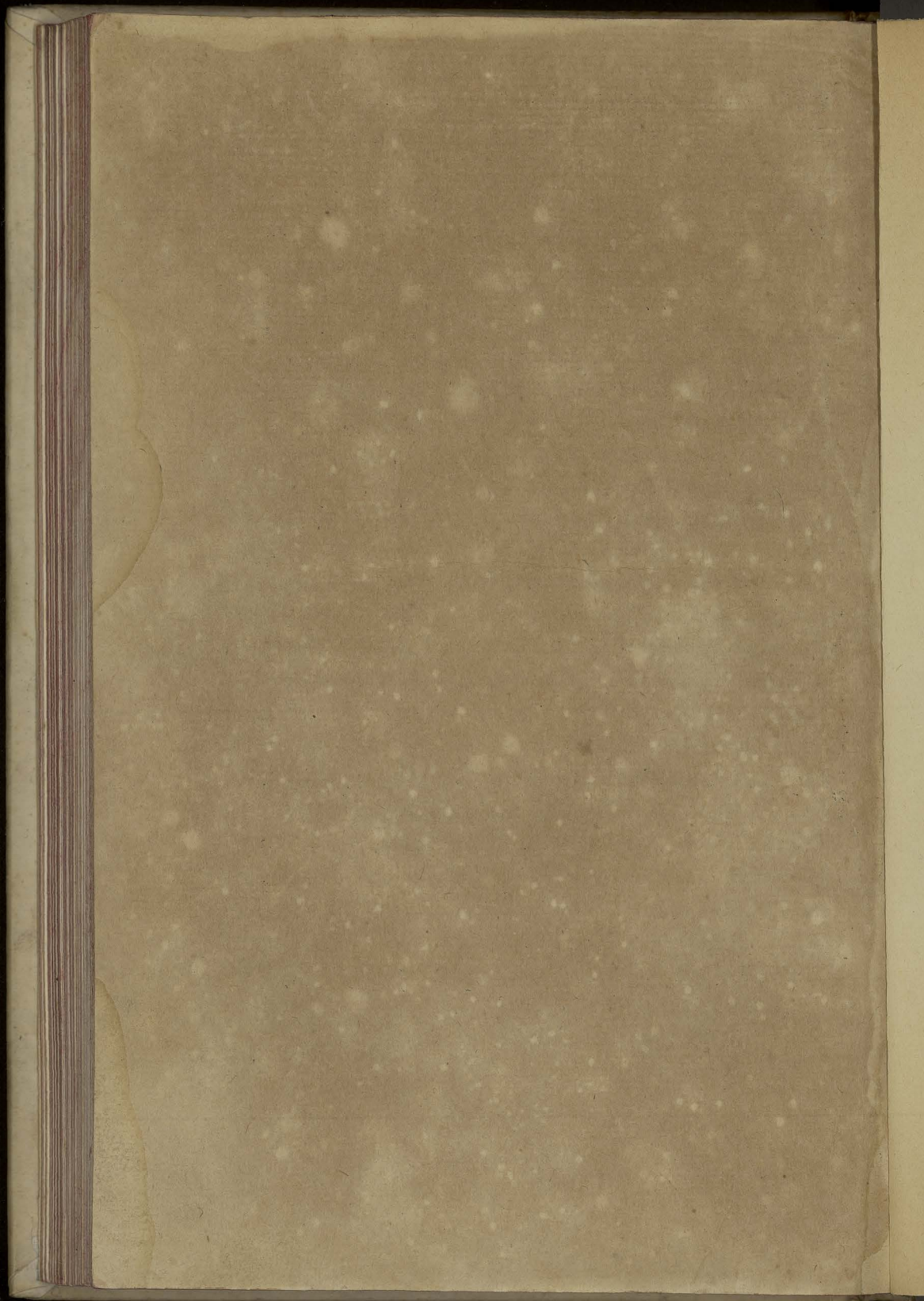
nos profecto eo etiam minime grauare præstitimus: pri-
mum uidelicet ut tibi in hac pte mos gereretur: subinde
ut. M. Antonii nostri Sabellici unici latinarū litterarū fa-
cundia parentis Academiā nostris quādoq; monumētis
illustraremus: quo potissimū deinceps uindice freti: facile
admodū contra maliuolentissimorum quorūdam impe-
tus resisteremus. qui nullius ingenii ac uitæ turpissimæ ho-
mines nocendi percupidi: fallacia callidi: inuidia liuidi: liuo-
re tumidi: illaudati deniq; (nō possum. n. proprii uerbo
uti) tam & si canina quadā rabie lacerādi torquentur. uix
tamē ueluti desides cāes tātū oblatrare audēt: quorū mox
latratu (ut poeta inqt) sæuit in auras: ipsiq; maximam sui
ueneni ptē perbibūt. Tu uero mi Palladi: quoniā tuo p̄ler-
tim rogatu oēs litterarū: litteratorūq; studiosissimi qui lecti-
tabūt: hoc aliq̄to maturius opusculuz eē æditū itelligēt: in
quo siqd desiderabitur: id nobis quottidiāoq; nrō cōuitio
ascribet: uelut siqd imutatiōe l̄rarū syllabarū ue depraua-
tū fuerit: impræstioribus iputari debet. Has Polydori mei
lucubratiōes ualde p̄bes: aduersusq; maledicta oīa tueare:
uicē uolenter obtestor. Vale.

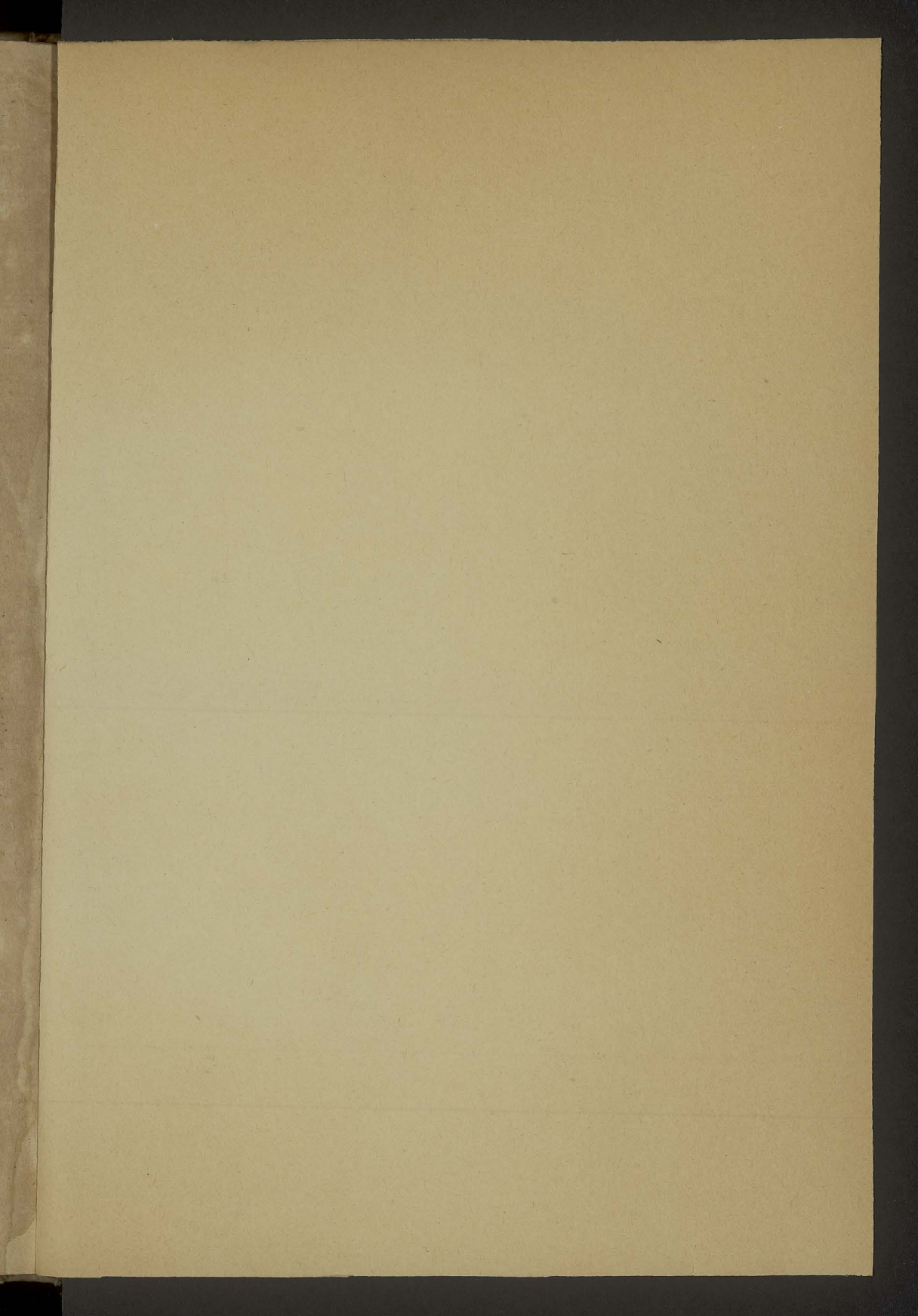
Imp̄ssum Venetiis p̄ X̄p̄ofex de Pēnsis Anno salutis no-
stræ. M. cccc. die. vi. Nouēbris. Laus Deo.

Cū p̄uilegio Libellus hic imp̄ssus ē: ut neq; p̄decēniū
hūc uel ex eo prouerbiū aliquod imp̄mere audeat sub pœ-
na in eo contenta:

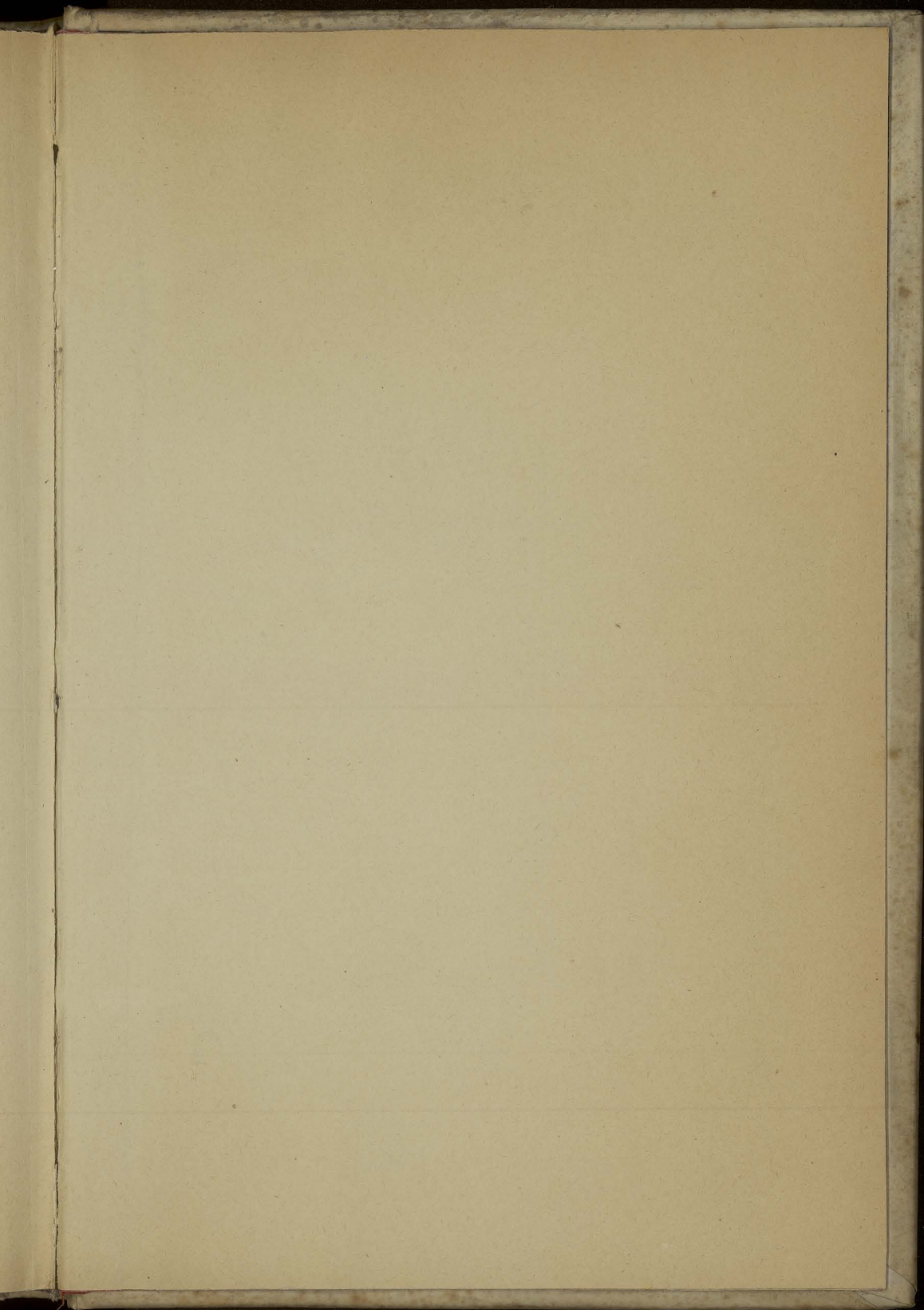
Registrum.

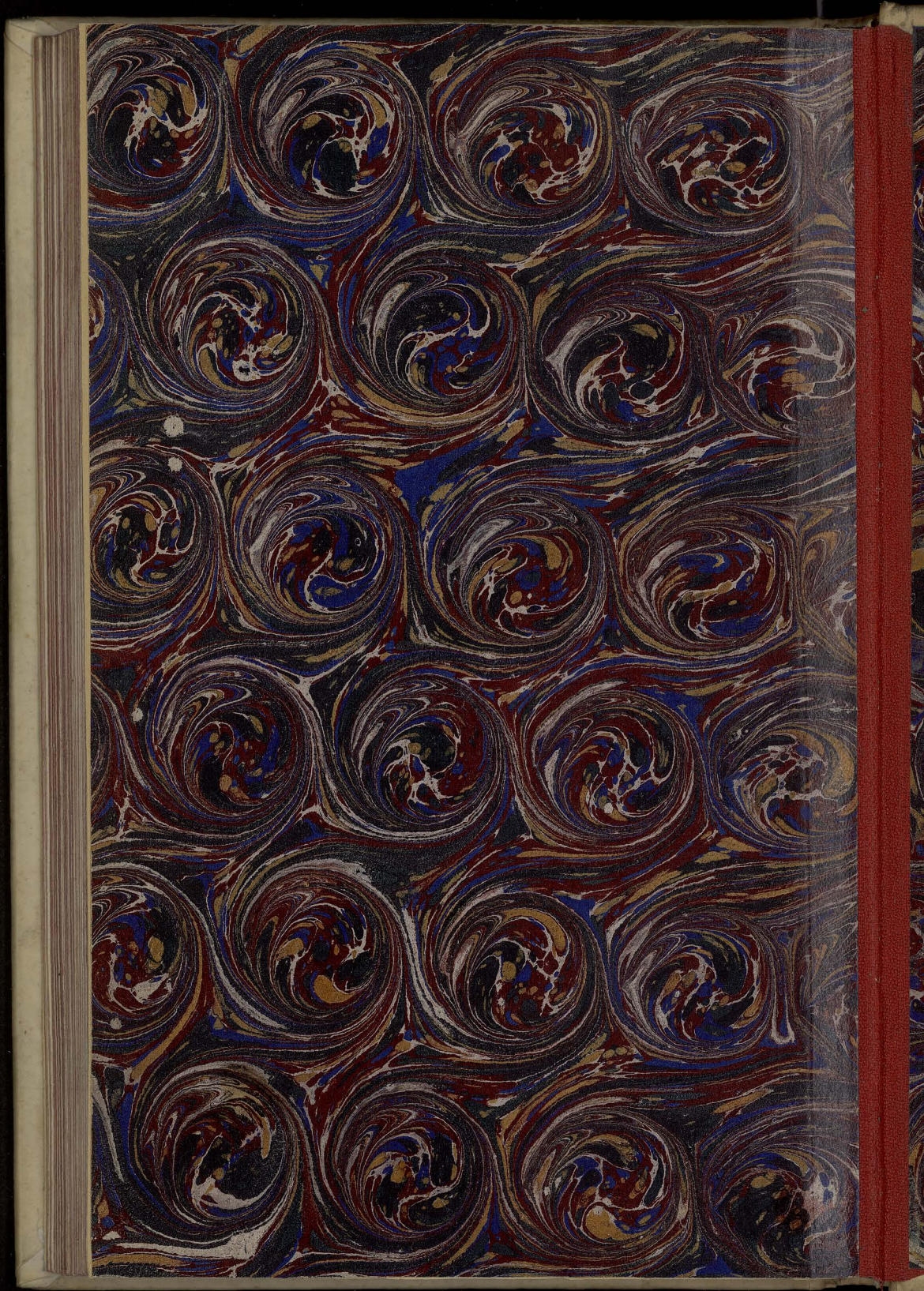
a b c d e f g h i oēs sunt quaterni p̄ter i q̄ est duernus.

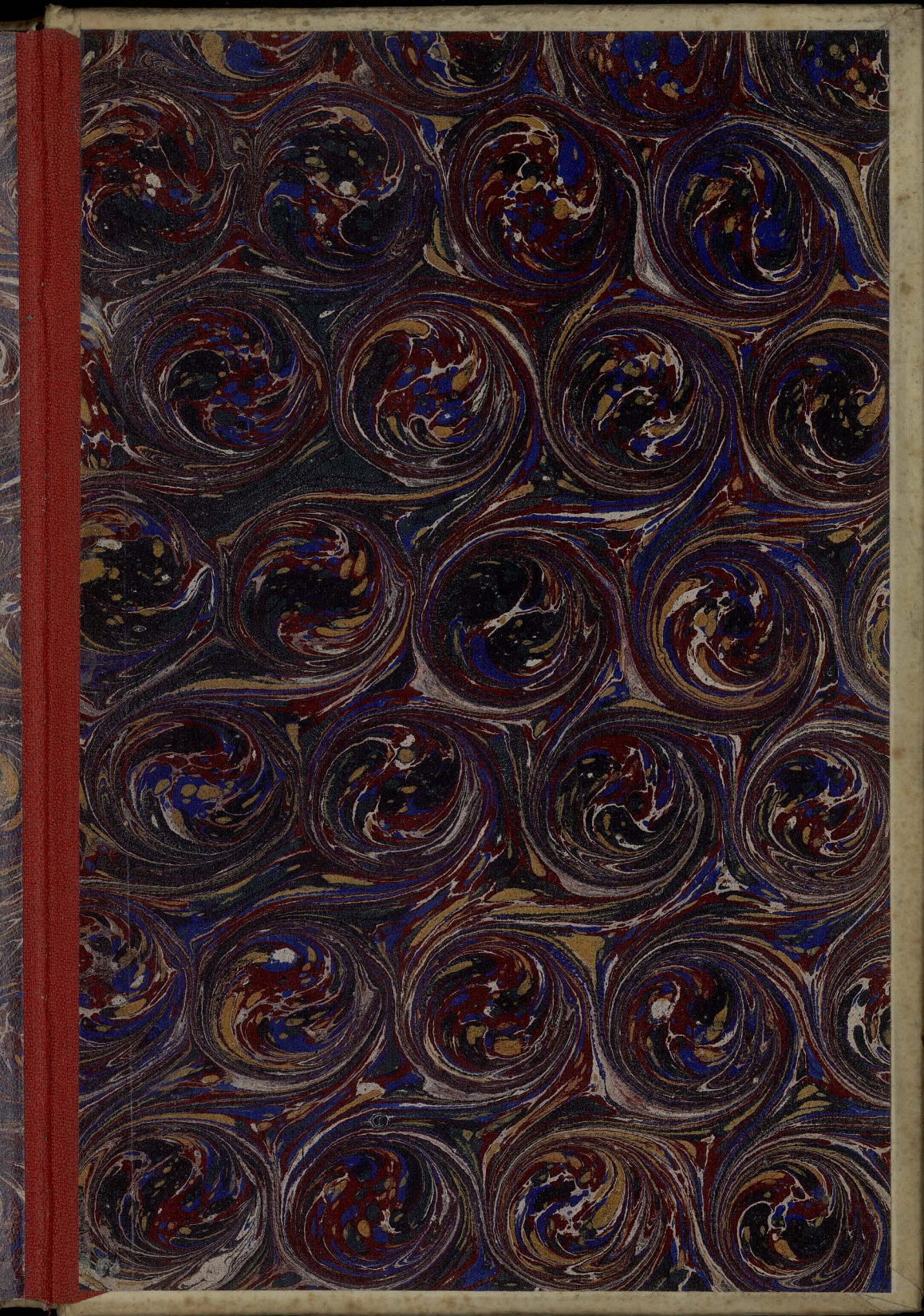

Mag. St. D^{iv}

Pro
bi
Lib

Prover-
biorum
Libellus.